

140
1975

საქართველო
საბავშვო

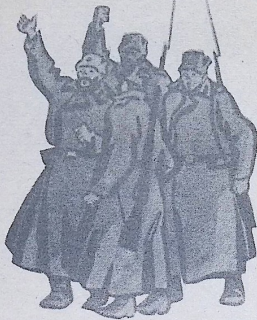

სიმბოლო

4
1975

ჯანსუკთა უბრძობი

6. ქალაქი

მოდხრობა

მხატვარი
3. კულაშვი

1
პეტროგრადის გარნიზონის ერთ-ერთი პოლის უპარამაში უზარმაზარი დარბაზი სამი ათასი ჯარისკაცით არის გაჭედილი. სულის მოთქმა ჭირს, ბაერი გაუღენთილია ნესტისა და აქოთიებული თამბაქოს სუთით. დაბინდულ-გამტვრიანებული ფაჯრების მიღმა კი აპრილის თბილი, უღრუბლო დღეა გაკაშკაშებული. ქვეყანაში გამეფებული შემშინლით, ნგრევით, მეფის რეჟიმის დამხობის შემდეგაც იმედების ვაცრუებით გაბოროტებული ჯარისკაცები მჭიდრო წრედ ერტყმიან დარბაზის შუაგულში მდგარ მაგიდას. ამ მაგიდაზე, როგორც ტრიბუნაზე, ერთი მეორის მიყოლებით აღიან ორატორები და გაჰყვირიან, — ყველა უბედურების მიზეზი ბოლშევიკები არიანო.

— ისინი გერბანელეება შემოგვი-

გზავნეს! — ხმაჩხარინწული ყვირის მაგიდაზე ასული გამხდარი, ყვირთაღებიანი ჯარისკაცი და დაღურტებული, სურავანდიან ღრმილებს აჩენს. — ჩვენ ვიტანჯებით, ვიღვალვამა კი დაღოთმბილი ვაგონით ლენინი შემოგზავნა აქ! იციო კი, რატომ შემოგზავნა? გერბანის მფეც არც ვაგონი დაინანა, არც ფული. არევე-დარევისათვის შემოგზავნა. ვიღვალვამ ბრიყვი როდია, მას უნდა იოლიად ჩაგვიგდოს ხელში. ჯარისკაცმა ლამის შემოიხია გაცრეკილი ფარაჯა და უცებ გულის-გამგმირადა, მწარე სევდით აღსავსე ხმით შეესხა:

— ეს არ მოხდება! — არ დავუშვებთ ამას! უნდა ვურტყათ იმით, ბოლშევიკებს, უნდა დაესცხოთ! — ორატორს ხმა ჩაუწყდა, მაგრამ იმოღენა ნაღველი, იმოღენა ტყვიით უღერდა ამ კაცის ხმაში, რომ

მთელმა დარბაზმა სული განაა. თვიონ სურავანდიანი, ჯარისკაციც გაირინდა წუთით. და ხსენებდა ქრალი მხერა მიპყროს უსწარს-რომლის მიღმაც ვაწახულის სითბოში უკვე ფუფედებოდა მრეა. წელში იმართებოდა საშემოდგომო ნათესები, საცაა ვასკედებოდა არვის ხის პირველი კვირტები. ჯარისკაცი უეცრად ისევ აღელდა და კვლავ დაიყვირა:

— დაესცხოთ!
ამის თქმა იყო და. მუხეც დაირ-ღვა მძიმე, დაძაბული დუმილი, სამი ათასი ხახიდან ერთხმად აღმოს-კდა:

— დაესცხოთ!
და თავებს ზემოთ შახანების ტყე აღიმართა, სახებზე ჩახვამ იულვა.

სწორედ ამ დროს ქუჩიდან შემოვარდა გახარებული მეწეღაური, რომელმაც არ უწყოდა, რა ხდებოდა დარბაზში, და თვალგებარწყონებულმა, სირბილისაგან სულშეგუბებულმა ძლივს წარმოთქვა:

— ლენინი მოვიდა!

2

სახეზე მტკიცე გამომეტყველებით, პალტოს ჭიბში ქუდაჩხურითული ლენინი ჯარისკაცებს შორის ვიწრო გასასვლელეებში მიადიებდა. გზა და გზა იქერდა მისეც მიმართულ გამსქვალავ, მტრულ მხერას, ესმოდა ჯარისკაცთა მძიმე სუნთქვა.

ორმა ოფიცერმა — პოლის ჯარისკაცთა კომიტეტის წევრებმა — ერთმანეთს შეხედეს და, თითქმის წინასწარ შეთანხმებული იყენინო, გვერდითა კარისკენ გაეშურნენ: ყოველი შემთხვევისათვის. ასეთ დროს სკობს ვანზე იღვე.

— თვითონაც არ იცის, სად მოხვდა, — თქვა ერთმა მათგანმა.

— მე მგონი, უარის დღეში ჩავარდმა, ვიდრე ბიბლოტირე მუღდამ-ნოე მშვიერი ლომების პირისპირ,

— ირონულად გამოეპასუხა მეორე და დვარლიანად დასძინა: — არა, ბატონო, აქ საწვდვარგართი არ გახლავთ, აქ რუსეთია!

მათი ნახევრადრურართული მრავალთა ხმამ ჩახსო.

ლენინმა უკვე მიაღწია დარბაზის შუაგულამდე, მსუბუქად შებაიკა ტაბურეტზე, იქიდა აქ ტრიბუნად გამოეყენებულ მაგიდაზე ავიდა.

არა, მან ძალიან კარგად უწყოდა, სადაც მოხვდა და რაც იქ ხდებოდა. ნახევარი საათის წინათ, როცა სრულიად რუსეთის პარტიული კონფე-

რენციის პრეზიდიუმში იქდა, მას
აცნობეს, რომ ამ პოლიცის ჯარისკაც-
ებში, ცენტრებსა და კადრებში ავი-
ტაციით თავგზაბინდულნი, შხად არი-
ან პეტროგრაძის ბოლშევიკური
ორგანიზაციის დასარბევადო. ლენინ-
ნი იმწამვე წამოდა აღვილიდან:
— თქვენ, ამხანაგებო, განაგრძეთ
მუშაობა, მე კი იმ მიტინგზე წავალ.
თუ ჯარისკაცებში მართლაც ვალ-
ვივდა ჩვენთვის საშიში განწყობი-
ლება, პარტიის მდგომარეობა ძირე-
ვლად შეიცვლება. ერთი წუთის და-
კარგავთ კი არ შეიძლება.

ყველანი, ვინც კი მის ვარშემო
იშყოფებოდა, შეეცადნენ არ გაეშ-
ვთან. მაგრამ ლენინმა თავისი გვი-
ტანა.

და იგი ახლა აქ არის, ჯარისკაც-
თა შორის. ისინი მას მჭიდროდ ერ-
ტყმობას. რისი პირქუსი, რუხი, სან-
ტარისეული წვერით გაანჯგულდნი
უნდოლად უცქერიან ილიის და და-
ძაბულ სდუმან. რა იმალება ამ დუ-
მილში? ნუთუ მხოლოდ უნდობლო-
ბა და სიბრახე?

კრიტიკა არავინ სძრავს. მაგრამ
იგრძნობა — ეს მძიმე, ტყვეობი და-
ტნილი სიჩუმე საცა ვახვლება.

— ამხანაგებო, — წარმოიქვა ლე-
ნინმა ხმადაბლა, ფართო ხდლისგუ-
ლით უშბოლდათ ოღლი მოიქმინდა
და მთელი მებრდი ჩაისუნთქა ბა-
ერი, — მე ეს-ესაა ვაგვიც, რომ
თქვენთვის ვაუგებარია, როგორ ჩა-
მოვიდით რუსეთში მე და ჩემი ამ-
ხანაგები გერმანიის გამოვლეთ? ისე-
თი ხმებიც კი ვრცილებდა, თითქმის
ჩვენ აქ ვიღველმში უშმოგვჯავანა.
რისი იმედია აქვთ ამ ხმების გამაგრ-
ცილებლენს? თქვენი გულბრახე-

ლობისა და მიმნდობლობისა. მო-
დით, ამხანაგებო, თვითონ ვაგარკვი-
თო, სად არის სიბარბელე და სად
სიცოცხლე...

ლენინი ტრიბუნის კიდელზე მი-
ვიდა და დაიწყო იმის მოყვლა, რა
სიძინელების გადალახვა მოუხდა
საზღვარგარეთ მყოფი ბოლშევიკე-
ბის ჯგუფს, რომელსაც მიზნად ჰქონ-
და დასახული, უსათულო დაბრუნე-
ბულიყო რუსეთში და რევოლუცი-
აში მიეღო მონაწილეობა.

— წარმოიდგინეთ ჩვენს ადგოლზე
თქვენი თავი, — თქვა მან, — და და-
ფიქრდით, სხვა რისი ვაკეთება შე-
იძლებოდა ჩვენს პირობებში?

შეგდგენ ვანგარძო:

— მშველდითი ჩამოვადწიეთ, მაგ-
რამ თქვენ ჯარისკაცები ხართ და
მოგხესენებთ, რომ შეიძლებოდა
ყველაფერი სხვაგვარად დატრიალე-
ბულიყო. დაარწმუნებული ვარ, ბევ-
რი ჩვენგანი შხად იყო და ახლაც
შხად არის, თუ საჭიროება მოით-
ხოვს, საკუთარი სიცოცხლეც კი
დათმობს, ოღონდ ხალხთან ერთად
იყოს, რათა ბოლომდე მიიყვანოს
რევოლუცია. ბურჟუაზია და მემა-
მულეები ფიქრობენ, რომ რევო-
ლუცია დამთავრდა. დარბობითი
მთავრობა ცდილობს შეაჩეროს რე-
ვოლუცია, მაშინ როცა საჭიროა მი-
სი განვითარება. ხალხს არ მიუღია
ის, რაც მისი ბრძოლის მიზნის იყო.
მეფის დამხობა არ კმარა. საჭიროა,
მიწა დაუყუენებლივ გადაციეს
ხალხს სრულიად უსასყიდლოდ. მე-
მამულეთა მიწები უნდა გადავიდეს
გლეხების ხელში გლენთა ადგილობ-
რები კომიტეტების სადაწვევებლი-
ებით. ეს არის რევოლუციის ერთ-
ერთი მთავარი და გადაუდებელი
ამოცანა!

ჯარისკაცები მოწონებთ ახმია-

დენე. ეს კაცი სწორად იმს ლაპა-
რაკობდა, რასაც თვითონ ფიქრობ-
დნენ.

— ერკვევა, — თქვა ვილაკამ.

ლენინმა ხელი ასწია, ამ შესტ-
ში მოუთმენდობა იგრძნობოდა.

— მაგრამ შეცდომა იქნებოდა
იმის ფიქრი, — თქვა მან, — რომ
ბურჟუები და მემამულეები თავად
მოგვემენ მიწას, თანაც უსასყი-
დლოდ. მათ მიჯაკებზე წითელი ნიშ-
ნები დაიმარეს და გაიძახინა: „ჩვენ,
რაც საჭიროა, ყველაფერს ვაგვი-
თებთ. თქვენ არხინად იყავით და
წადით სანჯარებში, იომით“. ჩვენ
მათ უნდა ვუთხოვოთ: „არა, თვითონ
ვაგვიკეთებთ, რაც საჭიროა. ჩვენ
თვითონ მივიღებთ მიწას. თქვენ არ
შეგვერთ ამის უნარი!“

— სწორია! — გაისმა ზედ ტრი-
ბუნასთან.

და უცებ ყველამ დაინახა, რომ
ამას იძახდა ის სურავანდანი ჯა-
რისკაცი. იგი ტრიბუნასთან საჩინო
ადგილას დგდა, მაგრამ აქამდე რა-
ტომღაც ვერ ამჩნევდნენ. ჩანდა, მას
უნდელით აღმობდა ეს შესაბამი,
სრულიად საწინააღმდეგო იმისა,
რასაც წელან ამბობდა. ეს ყველამ
იგრძნო და ბევრს ძალაუფლებურად
გაცინა. დარბაზში დაძაბულობა
გაქრა.

ლენინმა დაიცადა, სანამ სიჩუმე
ჩამოვარდებოდა, და განაგრძო:

— ხალხს თვითმყრობლობა
იმიტომაც დაამბო, რომ ომი დამ-
თავრებულყო, მაგრამ, რათა ნამდ-
ვილად ჩაქრეს ომი, აუცილებლოდა
ხელში ავიღოთ ძალაუფლება, ვა-
იშულით მსოფლიოს ბურჟუაზია,
ანგარიში გაუწიოს მუშების, კლე-
ხების ინტერესებს. სწორად ეს არის
უდღარისი პოლიციისა, რომელსაც
ჩვენ, ბოლშევიკები ვიცავთ.

1925

კომუნისტი

4

პარტიული
1925

საბარბოლო ლაკა მ. ხ. ნ. ლენინის
სახელობის ნორე კომუნისტი ორგანიზაციის
რესპუბლიკური საბარბო
სურველითი საბარბო პარტიული

გაბოინი 1926 წელიდან

საკ კ. მ. ხ. ნ. ლენინის სახელობის

ვახუნებულაპლტოიანი, ჩასკენი-ლო, მხარბეკიანი ლენინი მიმოდ-ოლა თვითნაკეთი ტრიბუნის მცირე ფართობზე, ფართო შუბლზე ხელის-გულით ოფლს იმშრალებდა და ხალხში ისროდა მრისხანე სიმაართლი აღდასვე სიტყვებს.

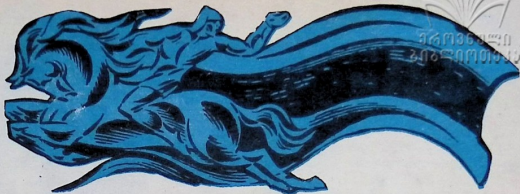
და, ვინაიდან იგი მათ გვერდით იყო, ჭარისკაცებისათვის ყველაფერი ნათელი, მარტივი, მასწავლომი ხდებოდა. უსმენდენ ხარბად, სიხარულით, ინათლებდნენ ცხოვრებისეულ საჭირობოროტო საკითხებზე სწორი პასუხების ძიებით, გადაქანცულ გონებას. ეს კაცი რომ ლაპარაკობდა, მათი აზრები რაღაც გამოკვეთილ სახეს იღებდა, ნაოდებოდა. ხმამაღლა რომ მსჯელობდა, იგი მათ თითქმის აძილებდა მასაით ეფიქრათ. სვამდა კითხვებს და ერთადერთ შესაძლო პასუხს იძლეოდა მათზე. მის ყოველ სიტყვაში იგრძნობოდა საქმის დრამა ცოდნა, გამოცდილება, ჭკუა. ძალზე განათლებული ჩანდა და ამავე დროს სრულებით არაფერი იყო მასში ბატონკაცური, რომელიც უხლოვ ზღვარს გააძლებდა მასს შუა. იგი თავისიანი იყო! და ისინი ამას თანდათან უფრო მკაფიოდ გრძნობდნენ. უკვე წარმოსადგენადაც კი ძნელი გახლდათ, რომ ჭერ კიდევ ერთი საათის წინაშე, გაწანებულნი სიხარულის უნაყოფო ძიებით, თავიანთი მწერალი ბედით გამოარბებულნი, მზად იყვნენ ნაკუწ-ნაკუწ დაეცილებათ ეს აღამიანი. ახლა ისინი მზად იყვნენ უშიშრად გაჰყოლოდნენ მას, სათიკნავც იგი მოუწოდებდა ბრძოლის ნათელი და მტკიცე გზით.

ლენინმა უცებ შეწყვიტა სიტყვა, ფართოდ, მხიარულად გაიღიმა:

— ამრიგად, ამხანაგებო, რევოლუცია არ დამთავრებულა! იგი გრძელდება და ჩვენ მას ერთად მიუყვანთ გამარჯვებამდე. გაუმარჯოს რევოლუციას!

ვეება დარბაზი აღტაცებამ შეიპყრო. მქუხარე, აღფრთოვანებულმა ხმებმა შეატორბტანა ყაზარმის ნესტიანი კედლები. კარისკაცები მივარდნენ ტრიბუნას, ლენინი ხელში აიტაცეს და ვახსავლდისასკენ გაემართნენ. სახეგაბარდული ხალხი გარს შემოერთკა ავტომობილს, რომლითაც ილიჩი მივიდა.

და ახანადა ყველამ დაინახა, როგორ ჩანჩახებდა მათს თავზე აპარლის მზე, იგრძენეს, რა ძალუმად სუნთქავდა საოცროდ გაზაფხული.

ნიკოლოზ ბასტალო

ლიდი სამამული ომის მეხუთე დღე იყო. გერმანულ-დაპყრობათა ურადიები გააფრთხილეს მოიწვედნენ მინსკისაკენ. შორსმოქმედი ბომბდამშენების ესკადრილა, რომელსაც კაბიტანი ნიკოლოზ გასტელო მეთაურობდა, მსოვერ დარტყმებს აუყენებდა მტერს მოლოდენი-რადიოშოკიონის გზატკეცილზე. ის იყო ბომბდამშენები მორიკი საბრძოლო გაფრენიდან უკან ბრუნდებოდნენ, რომ ფაშისტების ყუმბარა ესკადრილის მეთაურის თვითმფრინავს მოხვდა და ბენზინის ბაქი გახვრიტა. იმავე წამს მანქანა ცეცხლის აღში გაუბნია. გმი-

რულმა ეკიპაჟმა ამაოდ სცადა ცეცხლის ჩაქრობა. თვითმფრინავში მოკვთ შეჭრით პარაშუტებით გადმომხტარეყენენ და მიწაზე დაშვებულთყენენ, მაგრამ მეთაურმა და ეკიპაჟმა ტყვეობას ტყვედლი არჩიეს. მათ ცეცხლოდებულ თვითმფრინავი გერმანელთა ავტომანქანების კოლონისა და ბენზინის ცისტერნისაკენ წაიყვანეს... უშეშარი მფრინავის ბომბდამშენთა ერთად მტერის ათობით მანქანაც აფეთქდა...

ღვეენდარული გმირობისათვის ნიკოლოზ გასტელოს საბჭოთა კავშირის გმირობა მიენიჭა სოციალისტური შემდეგ.

აქს აერთი ნახიჯი უკან!

მოიხმინეს: ბრძოლაში კომკავშირელთა ქცევის შესახებ.
დაბადინეს: სჯობს სანგარში მოკვდე, ვიდრე სამარცხვინოდ უყუბიდე. არათ შენ არ უნდა უყუბიდე, მოიქციე ისე, რომ შენი მეზობელიც არ გაიქცეს უკან.

შეპიტხება მომხსენებელს: არსებობს თუ არა საპატიო მიზეზი საცეცხლდ მოხცივის მიტოვებისა?

პასუხი: ყველა გამამართლებელ მიზეზთაგან მხედველობაში მიიღება მხოლოდ ერთი მიზეზი — სოციალიზმი.

დღის განმავლობაში გერმანელთა მეოც კონტრშეტევის დაწყების გამო მომხსენებელმა საბოლოო სიტყვაზე უარი თქვა.

სტალინბარდთან მომხდელ ერთ-ერთი ასახულის ომგაპირული კაბაბის ომშიღას.

შოთა თავადალი

როცა ჩვენს ქვეყანას პიტლერული გერმანია დაესხა თავს, შოთა გამცემლიძე ცხრაშვიტი წლისაღ კარ იყო. მას ახალი დამთავრებული ჰქონდა თბილისის 77-ე სკოლა. იმავე ხანებში მამა გარდაეცვალა და ოჯახის მთელი სიმძიმე დედას, მასწავლებელ ნინო გამცემლიძეს დააწვი. შოთა იძულებული გახდა შრომისთვის მოეცადა ხელი. იგი თბილისის ერთ-ერთი სარეწაოს არტელის სტანოველი მუშა გახდა.

1942 წლის გაზაფხულზე შ. გამცემლიძე უკვე მოქმედ არმიშია. ეუფლებოდა მესანჯრის სპეციალობას. პირველი საბრძოლო ნათლობა მტრის ღრმა ზურგში, ტანკისაბათან მიიღო... სატანკო-მექანიზებული დივიზიის მამაცი მესანჯრე ნაღმავდა, აფეთქებდა, ანადგურებდა გერმანელთა ობიექტებს. აქვე დაიშასხურა პირველი საბრძოლო ჯილდო — მედალი „მამაციობისათვის“.

შემდეგ ბელორუსიაში მოხვდა. იქ სერჟანტთა სკოლა დაამთავრა და მას გვარდიის უმცროსი სერჟანტის წოდება მიენიჭა. სპეციალობაც შეიცვალა, ახლა იგი ჯავშანმსხვრეველი — ტანკსაწინააღმდეგო თოფის სროლის ოსტატად იქცა.

შოთა გამცემლიძემ თავი გამოიჩინა მინსკის განთავისუფლებისათვის ბრძოლაში. ხოლო როცა საბჭოთა ჯარებმა გერმანიის სასწვარი გადალახეს, გამცემლიძე თავისი ათუფლით პირველი შეიჭრა პიტლერელთა ერთ-ერთ მძლავრ დასაყრდენ პუნქტში — ქალაქ აულოვენენში. ტანკსაწინააღმდეგო თოფით მოსპო მოწინააღმდეგის ორი თვითმავალი ქვემეხი და ერთი ჯავშანტანსსპორტიორი, რითაც გზა გაუხსნა ჩვენს შემტვე ქვეითებს ქალაქისაკენ.

გერმანელები ცდილობდნენ, რაღაც უნდა დასჯდომოდათ, შეენარჩუნებინათ ქალაქი. იმ ქუჩაზე, სადაც შ. გამცემლიძის ათუფლი იბრძოდა, მოულოდნელად მტრის ორი „ფერდინანდი“ გამოჩნდა. მამაცთა ათუფლმა რამდენიმე წუთში ორივე გამოიყვანა წუხოლიდან. მაგრამ საბჭოთა ჯავშანმსხვრეველებმა სულის მოთქმაც ვერ მოასწრეს, რომ იმავე ქუჩაზე მტრის მძიმე ტანკი „ვეფხვი“ წამოვიდა. იგი წინ უძღოდა შეჭაფუნული მანქანების ჯგუფს.

გამცემლიძემ მუხივე შეაფასა შექმნილი ვითარება: მძიმე ტანკი და ჯავშანიანი მანქანები თუ ამ ქუჩიდან გავიდოდნენ, ჩვენს მსროლელ ქვეგანაყოფებს, რომლებმაც უკვე ქალაქის ვარეუბნებამდე მიადწიეს, სასიკვდილო საფრთხე მოელოდათ. შოთამ სწრაფად მიმართა თავისი ათუფლის ცეცხლი „ვეფხვისაკენ“, მაგრამ მე-

მიწენები მტერმა მწუხორიდან გამოიყვანა. შოთამ ზედიზედ სტუროცნა ხელუშუბარები. ამაოდ — „ვეფხვი“ ისევ ჩიუტად განაგრძობდა გზას.

— ვერ წამიხვალ, გველო! — შესძახა გამცემლიძემ, თვალის დახამხამებაში ერთ კონად შეტრა რამდენიმე ხელუშუბარა, მეტრზე მიიჭრა და მძლავრი ნახტომით ტანკს შეუვარდა ქვეშ. გერმანელთა მძიმე ტანკი აფეთქდა. „ღაუმარცხებელი სამიფო ვეფხვი“ დადუმდა და თვითონვე დაუხშო გზა მის უკან მომავალ ჯავშანიან მანქანებს.

გვარდიელებმა დაღამწვეტი იერიში მიიტანეს ქალაქზე. შებინდებისას მოლიანად გაწმინდეს იგი ფაშისტებისაგან.

სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის 1945 წლის 24 მარტის ბრძანებულებით გვარდიის უმცროსი სერჟანტს შოთა დევანის ძე გამცემლიძეს მიენიჭა საბჭოთა კავშირის გმირის წოდება სიკვდილის შემდეგ. მისი გვარი და სახელი სამუდამოდ იქნა შეტანილი იმ სახმედრო ნაწილის სიაში, რომელშიც მსახურობდა დიდი სამამულო ომის დროს.

ზაზა
ბანელაშვილი

მხატვარი
რეზაზ
ცაფარიძე

მ ო ტ ხ რ ო ბ ა

ბუნების სილამაზე

გელანთას რომ მივედი, ჩემს გასოცრად, კარი თვითონ გამოიღო. მოიღრუბლა და მიიხრა:

— დედაჩემი მეზობელთან გადავიდა. ვიცი, ჩემს საქმეზე ხარ მოსული. აბა თქვი, რა გინდა?! — ეს ისეთი კილოთი მომხალა, რომ გადავწყვიტე, აღარაფერი მეტყვა და ისე გამოვბრუნებულუყავი. მართლაც ასე მოვიქციე, უსიტყვოდ შემოვტრიალდი...

— მოიცა! — დამიძახა გელამ. — რა გინდა, რატომ არ გამაგებინებ! დედაჩემი ისედაც ავადა, თქვენგანდა ავლია ვულის ავათქვია! — გელა ნასვამი ჩადა.

ამ დროს ვაზზე მომავალი შალვა მასწავლებელი შევინანე.

— აგერ, შალვა მასწავლებელი მოვა და ის გეტყვის!

გელა აწრიალდა, გაქცევა დააპირა, მაგრამ, ტყუობა, ჩემი შერცხვა. ესლა მიიხრა მუდარის კილოთი:

— არ მინდა შალვა მასწავლებელმა ნასვამი მნახოს. მე სხვებზე

ავალ, შენ კი უთხარი, სახლში არავინ არის-თქო.

— ვერ ვიტყვებ! — ხმას აუწვიე. — ოღონდ ასე თქვი და, რაც გინდა მთხოვე!

— ხუთშაბათს კლასის საერთო კრება გვაქვს მშობლებთან ერთად. აუცილებლად უნდა მოხვიდეთ შენცა და ეთერი დეიდაც!

— კარგი, მოვალთ!

— სიტყვა სიტყვად!

— მოვალთ-მეთქი, ოღონდ ახლა არაფერი წამოგცდეს!

გელა ფოცხვერივით ავარდა სხვენზე. მე შალვა მასწავლებელს დაველოდე. ძნელი იყო ჩემთვის ტყულის თქმა, მაგრამ რა შექნა, გელას პირობა მივეცი.

გელამ კი მიმატყუა — სკოლაში არ მოვიდა და კრება გადაიღო. შემოვივითვალა: სალამოს სკოლაში გადამაქვს საბუთები და თავი დამამხებთო.

ბურთის თამაში ძალიან ვეყვარს. ჩვენი სკოლის გუნდის ჰაიტანი მე ვარ, მეტარე კი ნიკოა, პირველი

ადგილი გვიჭირავს რაიონის სკოლების მოზარდთა გუნდებს შორის.

ვაკეთებლებს კარგა ხანს ვევირკიტე, მერე კი დავავლე ბურთს ხელო და ქუჩაში გამოვყვარდი. ნიკოს შეეძახე, შემდეგ გივის, აფოს, გუარამს, გოგის, სერგოს... სულ მალე მთელი უბნის ბიჭები ავკვედნენ. გავრბივართ მოედნისაკენ.

მოედანი ჩვენი სკოლის უკანა ეზოშია. ეზო მოვლოლია და მწვენიანი, ისეა მოწყობილი, როგორც ნამდვილი ფეხბურთის მოედანი.

ტანსაცმელი გავიხადეთ და გუნდის წევრების არჩევა დავიწყეთ მე და ნიკომ.

ჩვეს პირდაპირ ქვეტყობის ორსართულიანი დიდი სახლია. ფანჯრიდან სერიანი იცურება. სერიანი, მართალია, ჩვენი კლასელია, მაგრამ ჩვენი ამყოლი არაა: არ მოსწონს იქ ყოფნა, სადაც თვითონ პირველი არ არის, ფეხბურთის კი ის ყველაზე ცუდად თამაშობს. ამჯერად კი ისიც გამოვიდა სათამაშოდ. ბიჭები ორ ჯგუფად გავიყავით. სერიანი არც მე და არც ნიკომ არ ავირჩიეთ. დავიწყეთ თამაში, სერიანი კი ცალკე იდგა მოწყენილი. ვიკოლო, რომ იმასაც ძალიან უნდოდა თამაში, მაგრამ ჯიბრზე არ ვთამაშებ. იგი ჩვენი შორის ყველაზე კარგად სწავლობდა, განსაკუთრებით მათემატიკურ საგნებს, და თავი ისე ეჭირა, როგორც ყველაფრის მცოდნეს. მანებლარობაც უყვარს. მას შემდეგ, რაც მამისმა გელას სახერხე ქარხანაში და-

აწყებინა მუშაობა, სერიანსა და ჩვენს ბიჭებს შორის ურთიერთობა უღრავ გაწავალა.

თამაში გაცხარდა. ორი ბურთის გატანა უკვე მოვაწარაოთ, მოწინააღმდეგეები კი მოლოდინ ერთი ბურთით გვიტყავს. ამ დროს ავთოდ ფეხი ტკინა და მთლიანი დატოვა. დაჯერით ათნი, მოწინააღმდეგემ გაატანა ბურთი ანგარიში. სანამ თამაში ცენტრირდნ დაიწყებდით, ნიკოს ვუთხარო, ერთ-ერთმა თქვენგანმა დატოვა მოლოდინ, რათა ძალები გათანაბრდნენ-მეთქი. ნიკომ გვიის უთხარა, მიუღიანი დატოვეო. გივი სხვებზე უარესად თამაშობდა და ამიტომ არ შეეძინა იმზე შეაფერა. გვიის კი თამაში უნდოდა, მაშინვე სერიანს გახელა.

— სერიანი ათამაშეთ! — მომპართა მე. მისა არ ამოიღოთ.

— ხმათაშეთ რა! — ჩვენყენ გამოკანდა სერიანი. ბიჭები ჩემს გადაწყვეტილებას ელოდნენ.

— წადი, სანამ სცხერი მთელი გაქვს! — ბრაზიანად მივაძახე სერიანს. — მაშაშენს მუშები სჭირდება სახერჯ ქარხანაში და მივხანა!

სერიანმა ავიღოლე გაქავედა, თვალები ცრემლით ავესო, კიდევ რამიმ რომ მითქვა, ალბათ აირიდებოდა. ამიტომ ენას ცხილი დაავრეე, ხუროგი შევავრეე და ნიკოს ვუთხარო:

— დაჩჩის გივი, მიივც ცუდად თამაშობს. იყავით ერთით მეტნი, თანახმა ვარ.

ისე გვატურდა თამაში, მაგრამ ძველი ხალისი ათარ იყო. ჩემმა გუნდმა ხუთით ოთხზე წააგო.

გუმბინზე, გაყვითლი დაიყო თუ არა, შალვა მასწავლებელმა გამოვეცხადა, დღეს საკონტროლო წერა გავაქვსო, და რვეულები დავეტოვებო. როდესაც საკონტროლო წერა გავაქვს ხოლმე, წინასწარ ვემზადდებით. ვიცით, რა უნდა დაწეროთ, ახლა კი არაფერი ვიცოდით. ამ ამბავმა გავგვიკვირა. გოგონებმა ვერ შეიკავეს თავი და შალვა მასწავლებელს მაშინვე ჰკითხეს, რა თემაზე გვძინებდა წერაო.

გეტყვითო, — შვილიად თქვა შალვა მასწავლებელმა და დაუფან მსჯელობა ასოებით დაწერა: „ჩემი სოფლის გამორჩენილი ადამიანები“.

ყველამ ერთხანით გასაუბლეთ. პართალია, ამ თემაზე კლასში ბევრჯერ ვეისაუბრებო და ქვემო მოვეცხენებო ის ადამიანები, რომლებმაც ჩვენი სოფელი ასაბულებ ბრძოლაში. შრომობი თუ სწავლობ, მაგრამ

თავისუფლად თემას პირველად ვწეროლით.

რა თქმა უნდა, ჩემი თემის გმირად თამაჩემი თველოდ ავიჩინებო. ზოგიერთმა უნივერსიტეტის პროფესორი, თანასოფელი რაკილი ხუციშვილზე დასაყრდენი, რამდენიმე მოსწავლემ კი — ჩვენი სოფლის მოწინავე კოლმეურნეებზე.

მთავრად შალვა მასწავლებელმა ყველას დადებითი ნიშანი გამოგიცხადა, გივი თარაშვილის გარდა. მისი ნაწერიისთვის საერთოდ არ დასჯა ნიშანი, ეს ნამუშევარი საგანგებო განხილვისა და მსჯელობის საგანი უნდა გამხდარიყო.

შალვა მასწავლებელმა გივი თარაშვილის ნაწერი აიღო ხელში და წავეციხა:

„ჩვენი სოფლის გამორჩენილი და სასახელო ადამიანი ჩემს მუხობლად ცხოვრობდა. იგი გამბრე და მონებზე-ბულია. უმადლესი სასწავლებელი არ დაუბნებოვებია, მაგრამ თავისი ნიკოს წყალობით ახლა სახერხი ქარხნის დირექტორია. არვისზე ნაქვლად არ ცხოვრობს, პირიქით, ყველაზე დიდი და ლამაზი სახლი აქვს, სახვებაგარტული ავეჯი უდგას, აქვს „კოლა“, ცარგი ვენახი და გზის შესანიშნავი ხეივანი. მამაჩემი მეტუნება ხოლმე, ისეთი ცავი გამოიღო, როგორც ასახანია, ბევრი ფული გექმნებო. კიდევ იმასაც ამბობს, რომ, რაც ჩვენსა და მეზობელ სოფელში ახალი სახლი აშენდა, სულ თავისი ქარხნის ხე-ტყით აშენდაო. პართალია ხე-ტყეს სანამდ ფასში იძლევა, მაგრამ ყველას ემზარება: ოლიონ თქვენ სახლები არშენეთ და ჩემი თავი, თქვენ გენაცვალითო. სუყველას ასახნის სახელი ავეჯია პირზე, ოქრო კაციო. მას წინათ, გელას ფულს აძლევდა და ეუბნებოდა, როგორც შვილი იმე მიყავს ხარო, რე იფარებო, რომ მამამ მივატოვა, მამაშას მე გავრჩეო. ასახნის პირ-მარალს იმე არ ვაბოის, ჩვენი ოქახი არ დაძაბოთის. თუ დავეჭირდა, ფულსაც გვასტებს ხოლმე. მის ოქახში რაიონიდან თუ თბილისიდან ბევრი სტუმარი ჩამოდის და ასახნის ხელვაშლილი მასპინძლობას, ჩვენი სოფლის სახელოს არ ცხვენენ. მამაჩემი სული ბიჭზე მე-დავებო, რატომ ასახნის ბიჭთან არ მივებობარ, საქრო ხალისიაო“.

მასწავლებელმა კითხვა დაამთავრა. ყველამ სერიანს გადავხედეთ. ის მოუხუტული იქნა და უფრავად გაშეშეშელოყო.

— ახა, რას იტყვით? — დაასრულა

კია დემილი შალვა მასწავლებელმა. ხმა არავის ამოვიყო.

— არავის გაქეთ სათქმელს იტყვით ხნებით თუ არა ვიფიქრებო. მასწავლებელმა ყველას სათითაოდ თვალის თვალში გავიყავა. ვიგრძენით, რომ არ მოგვემებოდა. სანამ პასუხს არ გავცემოთ.

— მე იტყვი! — ავერ ხელი. — მოგვასხენ, გულად! — შევაბით ამოხსენებო შალვა მასწავლებელმა.

— მე არ ვეთანხმები გვიის, სწორად ვერ გაუტო საკონტროლო სამუშაოს თქმა. იგი მხოლოდ თავისი მამის აზრს იმეორებს, თვითონ კი ვერ ხედავს, სად არის სიკეთე და სად პირობობა. გელაზე რომ წერს, თითქმის ასახნის იგი შვილით უყვარდეს, ეს არ არის პართალი. გელას ასახნის შვილით თუ უყვარს, მაშინ გელა ახლა სერიანის გვერდით უნდა იჯდეს, მაგრამ, როგორც ხედავო, ის ჩვენთან არ არის. მე გმონია, ამაში ასახნია დაწანავე... კიდევ რაღაცეა თქმა მიხედოდა, მაგრამ თავი შევიკავე და შალვა მასწავლებელს მივიჩერე. როგორც შევატყვე, ჩემი პასუხით ვეყოფილი იყო.

— თანხმებით გულადის აზრს? — მიმართა მასწავლებელმა მიელ კლასს.

— ვეთანხმებით, პატრიცემული მასწავლებლო! — წამოიძახეს რამდენიმე მებობან.

უცებ სტუმარი შემოგვესმა — სერიანი ტრონდა. თავი ხელებში ჩაერგო და მთელი სხეული ცახცახებდა. ყველაზე გვიისუსეთ. შალვა მასწავლებელიც თითქმის დაიბნა...

სერიანმა როგორც იყო თავი ასწია, ცრემლები შეიმოწრა, ჩანთა აიღო და კლასიდან გავიდა.

მთელი გავეციეთი რუქობი გილოია. ოლიონ ხარი რომ დაიჩევა, შალვა მასწავლებელმა თავი ასწია, სათვალე გაიწმარა და ვეციხა: — შვილი მამის საქციელზე არ აგებს პასუხს.

თველოდე პამამ დერეფანში ავერის ფოლანქი აყარა, ყველაზედ ამომწენა და ჩვენს სახლს კიდევ ერთი ოთახი შეემატა პირველ საათოულზე. ის ოთახი მე და ჩემს მამას ბაბოის დავაქვითო, მიწის ხაზში ხარო და თქვენი ცუთხე გვიჩვენებო. შემოიღებო იფავა და, სანამ დაშობილდებოდა, უნდოდა იატაკის დაგვხვო მოეწარა, მაგრამ საათისოდ ფიცარი არ ვევიინდა. პამაქვამა კოლ

მურწობიდან მანქანა გამოიწერა, დასხვებით ზედ და სახერხო ქარხანაში წაყვლილი.

სახერხო ქარხნის ჰემკართან და ეზოშიც ბევრი მანქანა იდგა — ზოგი ცარილი, ზოგს ტვირთადენენ მუშები. გეოც ამ ენახებოდა. მას ჩვენი მისვლა არ გაუფლა, ამიტომ საშუალება მოძებნა თვალყურით შედევნებით მისი საქმიანობისათვის. ერთ-ერთი მანქანის კაბინიდან თავი გამოიქმნა და გეოსას დაუძახა. გეოამ ხელეში დაიბერტყა და საქმიანი ნაბიჯებით მძღოლისაკენ გაემართა. პირში სიკარვტი გაერთო და აბოლბდა. მძღოლმა და გეოამ კარგა ხანს ილაპარაკეს. მერე მძღოლმა ზიბიში ჩაიყო ხელი, ფული ამოიღო, გადათვალა და გეოსას მისცა. გეოამ ფული ზიბიში ჩაიდო და თვალს მიეფარა. გეოამა რჩები მიუცა. ჩემთვის ვასაგებო ხედიარა ის ამოქვანა, რომელიც აქამდე ვერ ამომხსენა... თვედროე პაპამ ასლანს დაუწყო ძებნა. იგი ვაფევი.

ასლანი თავის კაბინეტში არ დაგხვდა. ქარხნის დირექტორს საყარაული კარხური იდგა და იმ მივავიკნა. მის გვერდით გეოა იდგა. ასლანმა რომ დაგვიანება, სახე შეეცვალა, პაპაჩემი საძაღვადიე თავიზიანობით ჩამართავა ხელი.

— რაზე შეწუხებულხარ? — იცითხა და ხელეში ზურგზე შემოიწყო. — იატაკისთვის ფიცარი მიზნა, ორი კუმბეტრი! — უთხრა პაპაჩემმა.

— ახლა არა მაქვს ფიცარი — სულ განაწილებულია სამშენებლო ტრესტებზე. მიმავალი თვისათვის რაიმეს მოგხებრებთ, — თქვა ასლანმა და ხელეში ისე გაშალა, თითქმის მართალს ამბობდა.

თვედროე პაპა ამაყი ცაკი იყო და მეტი აღარაფერი უთქვამს. ქარხნის ეზოში მოფუსფუსეს ზაღს თვალს გადაავლო, მერე ისევ ასლანს შეხვდა და უკან გაბრუნდა. მეც ავედღევე.

მე და პაპაჩემი კაბინაში მძღოლის გვერდით დავსხვდით. ის იყო ჩვენი მანქანა შემობრუნდა, ორი გეოამ ქარხნის ჰემკართი გადო და ხელი დაუქნის იმ მანქანის მძღოლს, რომლისგანაც წყნად ფული მიიღო. მანქანა ნელ ნელთ შევიდა ეზოში.

„პა, არა მაქვსო ფიცარი“, — მწარედ გამოვიძინა და პაპაჩემს შევხედე. უძრავად იჯდა, კუმბედ იყურებოდა. დღემლი მძღოლმა — კაკომ დაარღვიდა.

— რა გითხრა ასლანმა, თვედროე რა ძია?

— მიმავალი თვისათვის შემპირდა, ახლა არა მაქვსო! — ხელი ჩაიქნია პაპაჩემმა.

— ეპ, — სინანულით გაიქნა თავი კაკომ, — კარგი მემტარი არა ხარ და მიიტომ გითხრა უარი, თორემ სხვებს ყველას აძლევს.

— ვიცო! — მიუგო თვედროე პაპამ. — მაგის ავკაცობას კი მოვლდება ბოლო, მაგრამ იმ ბალის ბელი მაწუხებს.

— ვისი? — შეეკითხა კაკო.

— ეთერის ბიჭისა, გეოსას! რას ისწავლის მაგის ხელში? დაიღუქება. — მერე მე მომიბრუნდა:

— არ ხართ კარგი ამხანაგები, ცხვარივით ბიჭი მეგვს ჩაუგდეთ ხელში. იმ თქვენს შალვა მასწავლებელსაც მაგარად შეეხებურება.

— წინათ ასლანს ბაირამა ჰყავდა შუავაცაღი, — თქვა მძღოლმა. — მანდ მუშაობდა ყარაულად, მაგრამ გადგო ასლანმა, რომ დაემთხრო ბავილდა ხის მასალას. ჰოდა, მოხსნა. ახლა ეგ ბიჭი გაუხვდა შუამავლად. არა თქმა უნდა, ეგ ურჩევნია — გარწმს გადაუღუდებს და ბიჭიც კმაყოფილია, დანარჩენს კი თვითონ იჭიბავს.

თვედროე პაპა უფრო ამიდგრა. არა, დღემდე მოვლამარაკები შალვა მასწავლებელსო, თქვა ვადაქრით. მერე მთელი გზა დღემდა.

ღამდებოდა. მე შინ ვიჯექი და მოუთმენლად ველოდი პაპაჩემის დაბრუნებას. ერთი სული მქონდა გამეგო, რას გადაწყვეტდნენ ის და შალვა მასწავლებელი.

როგორც იქნა, მოვიდა თვედროე პაპა. ის კი, თითქმის ჯიბრბი, არაფერს ამბობდა. მაინც შევბრუევი, არცთუ ცუდ გუგნებაზე იყო. — გამოსაღამე რაღაც მოიფიქრეს“, — მაამიელვა თავში.

თვედროე პაპამ სხვნიდან აყვანი ჩამობატანა და მის შეკეთებას შეუღდა.

— ლექსოს ბიჭი შევიძინა, მუხობლეში აყვანს თბოვობდა დღეს. სხვებისა დაკავებული აღმოჩნდა, ჩვენი კი უქმდა. ძველია, მაგრამ ერთ ბიჭს კიდევ ვახრდის! — მზრუნველად თქვა პაპაჩემმა. მე კი ყველაზე ძალიან შალვა მასწავლებელსა და პაპაჩემის ნათათბრედი მიიტრესებდა. თვედროე პაპა კი ამაზე არაფერს ამბობდა. ხან გვერდით მოეუქვები, ხან თითქმის საქმიანად წაუეჭებოდა, იქნება რამე დავაცდენიო-მეთქი.

— რა ხელეში მებღანდები, ვეცი! — შემომბიღორა თვედროე პაპამ. — საიდუმლო გინდა დამცინოლო, არა? ვერ მოგარბობი? — მერე თვალს ჩამიკრა და განხვებოდა: — თანვის დონზე შალვა მასწავლებელი გეტყვით. ნახათ, ასლანს როგორ ეასროლინებთ კუდიტ ქვას!

პაპაჩემი მოლოშმა, მერე აღარაფერი უთქვამს. ჩემი ცნობისმოყვარობა მე მაინც დაუცმაყოფლებელი დარჩა.

მოულოდნელად დაიწყო შემოღობის ეინელლიანი დღეები. ერთი კვირით სწავლა შეწყდა, რადგან კოლმურწობებამ ვერ მოასწრო სიმინდის მოტეხა და ჩვენი დახმარება დასჭირდა.

კოლმურწობის დასახმარებლად მთელი სკოლა დარიაზმა. მასწავლებლებიც და მოსწავლეებიც დღეს დილაღრიან სიმინდის მოსატეხად წავიდნით.

სეირანზე ჩვენთან აიძის დაბღვერილი მიუყურდა. ჩემთან ერთად ეხილება სიმინდით სავსე ვედროებს. მაგამ ხმას არა მანყენია, ნაწყურია. მეც ვიცი, რომ იმ წყურება, მაგრამ ბოლიშს ხომ არ მოვუხედი, რა მაქვს საბოლიშო! მინდა კი, შევერვიგედ და გეოსას ასავალ-დასავალი ვეცობო: იქნება მითხრას, სად დაიკარგა ის ბიჭი.

სეირანი, მართალია, მსუქანია, მაგრამ ფიჭუკრად სუსტია. მალე ილიტმა. მაინც ცილობობ, ხენჭში დაბაიგებს და ორ-ორ ვედროს ეხილება. ვაგოებმა ტომარა ნახევრად გაუქვს სიმინდით და ზურგზე აკიდეს. წიწვში მობრლი სეირანი ძლივს მივაბრებს, ფეხსაცმელებზე სველი ათალო მინია წებოსავით ეკვრის. ათიოდ ნაწივი რომ ვაიარა, წაბიბრძივა და წაიქცა. მაშინვე მასთან მივეკრდი. მივეშველე. თქმით კი არაფერი მიიქვამს.

სატილობის დრო მოვიდა. დილით კოცონი დავანთეთ, კოცონის მახლობლად სიმინდის ფუჩიჩზე ვაზეთები ვავენით და ვისაც რა საგნალი გვეკონდა წამოდებულს, ჩანთებთან ამოვავაგეთ და ერთად დაეაწყეთ. სეირანი ვანზე ვაღდა, მას არაფერი წამოიღო. მივედი, ხელი ამოვიკიდე და საერთო სულტასთან მივიყვანე.

— დედა დამპირდა, სადღეს მამაშენს გამოვკრავი. — თავს იმართლებდა სეირანი და სულ გზისკენ იყურებოდა.

მართალია, არ ვასულა ათიოდე წუთი და „კოლვა“ მოგვადგა.

მანქანიდან ასლანი და ქსენია ვაღ-
მოვიდნენ. სერიანი სიხარულით მი-
ვარდა მათ და ღიმი ჩანთა ჩამოარ-
თვა დედას.

— ეს რას დამგავსებინარა? —
აკვილდა დედამისი, — უი, დამიდ-
გეს თვალუბი! აქ მოსაყლავად კი არ
ვამომიშვიხარ! სველი ხარ, გაცივ-
ლები!

სერიანი ერთ ადგილზე ვაშუშდა,
მხრები აიწურა. ჩვენც ვასაღეჭი
ლუკმა პირში შეგვრჩა...

— ახლავე წამოდი! ახლავე ჩაჯე-
ქი მანქანაში! — უბრძანა სერიანს
დედამ.

— დედა! — შესძახა სერიანმა.
— ჩაჯექი-მეთქი! — მკლავში ჩა-

ავლო ხელი ქსენიამ.

— მამა, არ შეიძლება, ვერ წამო-
ვალ! — სერიანმა ახლა მანქანასთან
მდგარ, ზურგზე ჩელბდმწყოზობლ
მამას მიმართა. ასლანმა ბრაზიანად
ვადააფურთხა და მანქანაში ჩაჯდა.

სერიანი გაჯიუტდა — არ წამო-
ვალ, სადაც ჩემი ამხანაგები არიან,
იქ უნდა ვიყო.

ყველანი უხმოდ შეცემაროლით
ამ სურათს.

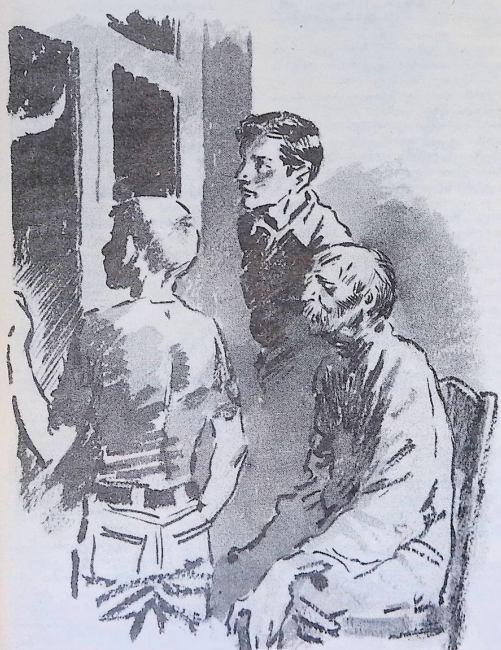
— წამოდი, — გაჰკიოდა სერი-
ანის დედა. — ამით, ალბათ, პატრო-
ნი არა ჰყავთ, თორემ რომელი მშო-
ბელი გაიმეტებს შეიღს, ამ ამინდ-
ში მინდორში სამუშაოდ გამოავ-
ლოს!

შალვა მასწავლებელი დინჯავდა რა
უახლოვდა ქსენიას და ბრაზმეკვე-
ბული კოლითი უთხრა:

— ქალბატონო ქსენია, თქვენი ჩა-
კლებ არც შევლა მშობლებს უყვართ
თავიანი შეიღებში, მაგარა, რო-
გორც ხელდეთ, ისინი ჩვენ გვეხლო-
იან, უფრო მეტსაც ვერცერთი: თით-
ქმის ყველა მოსწავლის დედა თუ
მამა აქ არის მოსავლის ასაღებად.
— სხვა, როგორც უნდა, ისე მო-
იქცეს, მე კი ჩემს შეიღს აქ ვერ
დატოვებ! — უჯან არ დაიხია ქალ-
ბატონმა ქსენიამ და სერიანს ისევ
დაეჯავჯავრა.

— წავეცი! — უთხრა სერიანს
შალვა მასწავლებელმა, — შენი ამ-
ხანაგები ამას ცუდად არ გაგვე-
ბენ. წავეცი!

აკვირვებულნი სერიანი ფხა-
რევილ ვაჟევა დედას. მანქანაში ჩას-
ხდნენ და წავიდნენ. ვაჟეურებლი
მანქანას და, როცა თვალს მიეფარა,
უნებურად გავიფიქრე: „თრივო ბი-
ჭი არ ყოფილა სერიანი!“

რამდენიმე დღეა, კაკლის რტო-
ები ერთხანეთს ეტყულაშუნებთან, ქა-
რი ემალება მათ. ქარს სუსტს შეპარ-
ვია, რადგან მთის წვერები დათოვა.
ქარი ხომ იქიდან ქრის.

ახალი მთვარე იბადებოა, მესამე
დღეა გაიძახის დარო ბებია. სანამ
ვათენდება გაიბადრება, შარავან-
დელს შემოივლებს თავზე და ეს ქა-
რიც ჩაღვებოა. მართალს ამბობს თუ
ტყუილს, ამაღად უმეკველად შევა-
მოქმებ; სანამ ცის კიდეს დღის ხა-
თელი მოაწყვება, ვიფხიზლებ და
ფუყურებ ახალი მთვარის დაბადე-
ბას.

ლოჯინში ეწვევარ, თბილ ლოჯინ-
ში. ქარის ხმაური და ჩეების შრი-
ალი ნანასავით ჩამესმის ყურში,
ძილ-ბურანში მერეკება. თვალუბი
მელულება, მაგრამ არ ვიძინებ, თუმ-
ცა საათის ისრები თერთმეტს უახ-
ლოვლებიან...

უეცრად ძახილი მომესმა. ნეტა
კინ არის?

ზეზე წამოვხტი, სასწრაფოდ ტანი
ჩაიცივი და დერეფანში ვამოვკვარდი.
ეზოში ქალის ლანდი ირწოვდა, ჩემ-
კენ მოლიოლა.

— ეთერი დედა! — შევძახე.

— შეიღო ვულად, გელო ხომ არ
არის თქვენთან? — მომესმა მისი
გაბზარული ხმა. ამ დროს ქარმა და-
სებერა ძალუმაღ. ეთერი დედად კი-
დედ რაღაც მითხრა, მაგრამ სიტყვე-
ბი ვეღარ ვავარჩიე. მივეჭერი მას-

თან, ხელი მოკვდი და დერეფანში შევიყვანე.

— რა ამბავია, ეთერი დეილა? — კვითხე სულმოუთქმელად.

— გელა არ მოსულა შინ. ვერსად ვიპოვე. არც ასლანთან არის. ასლანიც იმას დაეძებებს. მილიციიდანაც იყენენ, გამაფრთხილეს: გადანიე შენს შვილს, აუცილებლად გამოვხადდეს მილიციაში... — ეთერი დეილა აქეითინდა.

პაპა, ბებია, დღაჩემი, მამაჩემი და ბადრიც წამოცივიდნენ საწოლებიდან, ტანთ ჩაიცვეს და ეთერი დეილა ითანში შევიყვანეთ.

— დალაგებთ მოყვეი, შვილო, რაც მოხდა! — უთხრა პაპაჩემმა.

ეთერი დეილა ცრემლების ღვრით მოყვა, რაც მილიციელისაგან შეეცტო.

შუადღისას სახერხ ქარხანას ერთი სატვირთო მანქანა მიადგა თორემ. მძღოლი გელასათვის ფული მიუცია ასლანისათვის გადასაცემად, რომ ამ უქანასკენლს ფულის პატრონისათვის პირველი ჩარიხის ფიცარი და სკარფანჯარე მასალა გაეტანებინა. როგორც ეს მძღოლისთვის ფული გამოუერთმევიდა, გელა მილიციის მუშაყებს დაუყავებით და განყოფილებაში წაუყვანიათ. მაგრამ იქიდან გელა გამოტყვევდა და არაერთ იცოდა სად იყო, ვისთან იმალებოდა.

პაპაჩემს თვალეში ნაკვერჩხლებივით გაულდა, სახეზე სიფთხივით გაღაურა, ყმები დაეკუნთა. ცოტა ხანს ყველანი ჩუმად ვისხედით. ეთერი დეილა თავჩაქრებულ იჯდა და ცრემლებს იშპირებდა.

— ვიციოდა, ასე მოხდებოდა, შვილო! — უთხრა პაპაჩემმა ეთერი დეილას. — ნუ გეშინია, გელას მოეძებნით, შენი ბიჭი არაფერშეუშია, აქ ასლანია დახმანავე და პასუსხიც ის აგებს. იმან შეაციონა ბალო, ნილახივით აიფარა. აღბათ ფიქრობს, რომ ყველაფერს გელას დაბარალებებს, თვითონ კი თავის დაეჭვრანს ეცდება. — თქვა თვედროე პაპამ და ითანში წინ და უქანს სიარულს მოჰყვა.

— ასლანმა მითხრა, დაარიგე შენი შვილი, არ გამცეს, და სულ ფულით აფავსებო, — სლუყუნით თქვა ეთერი დეილამ, — თუ არა და, სულ ერთია, მინდევ ვერაფერს დამიბტყეებს, შენს შვილს კი ციხეში ათოალბობნო.

— სტყუის ეგ არამზალი! — დაიქუხა პაპაჩემმა. — მაგრამ მაგის განკითხვის დღე დადგა უქვე, სი-

მართლესა და კანონს ვედარ გაექცევა. აქამდეც ყველას უშვირდა, რომ ეგ საბნეოზე ასე ლაღად და-რიოდა.

ეთერი დეილა, როგორც იყო, დაეამყიდეთ. მე და თვედროე პაპამ გადაწყვიდეთ, გელა მოგვეძებნა, თორემ შემინებული ბიჭი, ვის იცის, რას ჩაიფიქრო. თანაც ციხელით, რომ ასლანიც ეძებდა მას და, თუ ჩვენზე აღრე იპოვიდა, შემიძობოდა ამას ცული შედეგი მოჰყოლოდა. საჭირო იყო გელას მოძებნა სასწრაფოდ, ამ ღამესვე.

— წყადით, გულა! — ფიქრებიდან გამოძარცვია თვედროე პაპამ.

პოლში ჩავიციე და მე და თვედროე პაპა დერეფანში გამოვიდით.

— სად შეიძლება იყოს გელა, ყველაზე უფრო ვისთან ამხანაგობს? — შემეძინა პაპაჩემი.

— რაკი ჩემთან არ მოვიდა, არც სხვა ამხანაგთან იქნება, მე ასე ვფიქრობ! — უპასუხე.

— მაშე გამოდის, რომ ცის ქვეშ ათენებს ის ბიჭი ამ ქარიანს დამეს!

— შეიძლება ასეც იყოს!

ქარმა სახეში შემოგავაყრა ფოთოლები და მტყავი.

— დალხვროს ეშმაკმა, რაღა დღეს ბუცდა ეს სატიაო! — შეუბუზღუნა ამბის პაპაჩემმა.

ვიდექით დერეფანში და არ ვიცოდით, საით ავევლო გეზი.

— გულად, შენ კარგად იცნობ გელას? იქნებ შენს გარდა კიდევ სხვასთან შეეძლო მისვლა? — ჩამავიციდა პაპაჩემი.

— სხვა დროს კი, მაგრამ დღეს — არა!

— ერთხელ კიდევ კარგად დადექარო, იქნებ კიდევ არის ოჯახი, სადაც ასეთ დროს გელა აუცილებლად მივიღოდა? აბა, გაიხსენებ!

— არის! — ვიყვირე უბებ. — იოსება პაპამ! რატომ დამავიწყდა იოსება პაპა?!

— მაშე, წყადით! — თქვა პაპაჩემმა.

ქუჩაში გამოვედით და ფეხჩაქარებით დავადექით გზას. შორიდანვე შევიხსენეთ, რომ იოსება პაპას სახლში სინალოვ ენით, ამან იმედის ნაჭურჭკალი უფრო გამიღვია.

სახლს რომ მივადექით, ჭიჭიართან შეგჩერდით.

— გულად, — მითხრა თვედროე პაპამ, — შეიპარე ეზოში, ფანჯარიდან შეიხიდე, ნახე, მანდ არის გელა თუ არა.

შევიღე ეზოში და ფეხჩაქრფით გავეჩე სახლისკენ. ბებერმა მურამ

ონდევ წამოიწია, მაგრამ მანქანი მიცნო, მხოლოდ კული აქეცინა და ისევ გაიჭრუნა. ფანჯარისთან აერთებე და ფრთხილად შევიყვარეთ მიცნით. ითანში მაგინას ოთხსაგანს მიხინძე. გელა ჩემზე ზურგით იჯდა, უშუალოდ ვიციან თავისი გამხდარისკრითა და მხრებით. მის პირდაპირ მგლომი იოსება პაპა ლომილით რალვას ელაპარაკებოდა.

სწრაფად დავაჭრედი უქანს.

— აქ არის! — მიგახარე თვედროე პაპას. მან უღვაწებზე გადასევა ხელი და მითხრა:

— მე უქანს დაებურხნედი, დედა-მისს გაეხანებე, შენ კი შვილი, ნახე-მე, როგორც ვატყობ, ჭრეჭრობით საქორბო არა ვარ!

თვედროე პაპა შეტრიალდა და წავიდა.

გული ჩქარ-ჩქარა მიცემდა, თითქოს ამოვარდნას ღამობდა ბულიდან. ცოტა ხანს ასე ვიდექი, შემდეგ რამდენჯერმე აღმად ჩავისუნთქე პავირა და, რაც შემეძლო, ხმაურიანი ნაბიჯებით სახლის ყარებს მივამუქე. დავაკუყუნე. თან კარის ქურბუტინად შევიხიდე. გელა აღვიღიდა ელდნაყარებულ წამოხტოდა, აღბათ ეგონა, მილიციამ მომხანგრო. იოსება პაპამ მშველად დასვა სკამზე, მჭირე კათთან მივალა და იკითხა:

— ვინ არის?

ენა ჩამივარდა, კრინტი ვერ დავძარი.

— ვინ ხარ? — გამოვიკო.

— მე ვარ! — როგორც იქნა ამოვთქვი და ჩემმა ხმამ მევე გამაკვირვა, არასოდეს ვხადებდით, თუ ასეთი ხრიწწიანია ვნა მქინდა.

— ვინ შენ? — ხმას აუწია იოსება პაპამ.

— მე ვარ, გულა! — რამდენჯერმე ჩახველების შემდეგ ვუპასუხე.

იოსება პაპამ კარი გაღო და ლომილით შემეძრატყვა:

— შემობრბანდი, გულად.

გელას ხმა არ ამოიღო, მაგრამ შევატყვე, რომ ჩემი მისვლა არ წყენია.

— აბა, მოგვიყვი, რა ამბებია! — ისე მითხრა იოსება პაპამ, გეგონებდა, აქ არაფერი მომხდარა და, შენ რას გვეტყვი ახალსადა.

სკამზე დავეშვი და უსიტყვოდ შევათვლითერე თავჩაღუნული გელა.

— თქვი რამე, გულად, რასა იქმენ შენი მოხუტები, ღარო ბებია და თვედროე პაპა, ხომ ახალის უჩივარ? — იოსება პაპამ ბავლით ისეთი მოძრაობა გააკეთა, რომ მო-

ახვედრა, არაფერი წამოგცდესო.

— კარგად არიან არაფერს უჩივიან! — ამოვიდგი ენა. — დარო ბებია მთელი დღე და საღამო ვაიძახოდა, ახალი მთვარე იბადებო, ამინდი იმან შეშალაო. დილაზე ქარი ჩადებო, იმითმ, რომ მთვარე სრული ვახდებო და შარავანდედსაც შემოივლებს თავზეო. — ეს სიტყვები ისეთი პაუზებით წარმოთქვი, თითქოს რომელიმე ლექსს ვამბობდი.

— სწორი უთქვამს! — თქვა იოსებმა პაპამ. — მთვარემ უკვე დაიწყო დაბადება. მიდი აქ! — ხელი დამიქინა და ფანჯარასთან მივიდა. — აი, შეხედე, მთვარე წელან ჟანის მცისაგან დაღუულ ნამვალსა ჰგავდა და მკრთალი იყო, ახლა კი ხახხვარი მჰვადივით არის, ფერი თითქოს უფრო ყვითული აქვს. დილაზე სრული იქნება, მრგვალი, კვერცხის გულის ფერი და ყვითული შარავანდედით თავშემოვლებული. ასეთი მთვარე მარტო შემოდგამაზე და გაზაფხულზე იყო. ზაფხულში კი უშარავანდედა, ვერცხლისფერი, ზოგჯერ კი ცეცხლისფერიც.

გელა ისევ მაგიდასთან იჯდა, შევამჩნიე, რომ თვალეხს ჩვენგან აპარებდა. ეტყობოდა, მასაც უხელოდ ფანჯარასთან მოსვლა. მოხუცმაც არ დააბანა:

— შენც მიდი, შვილო!
გელა ჩვენთან მოვიდა.

— შეხედეთ, ცა უღრუბლოა, მაგრამ ვარსკვლავები მაინც ყანტიყუნტად ჩიანან, მიმჭრალან, ისინი წიწილებით არიან, მთვარე კი თითქოს კრუხე იყოს, ვაიციანბა, გაიბადრება და თავის წიწილებს ცის კაბადონზე გამოივლებს. მაშინ ვარსკვლავები ისევ აბრჭყვიალებდნენ... მთვარე კი ცის ერთი კდიდან მეორემდე მივა, დაითვლის, ზომ არავინ აქლიათ.

იოსებმა პაპამ გატაცებით ლაპარაკობდა, თვალს ცისათვის მიუპყრო. ბიჭები გატრუნებული აფეხურებდნენ ცას.

— რამდენი წიწილა ჰყოლია მთვარეს! — ოცენებით თქვა გელამ.

— ბერიც ჰყავს, უთვლილო! — თქვა მიხუტმა. — აი, თქვენც წიწილებით ხართ, თქვენც თავით დაბარკობი, გზარდით და თავზე გვევლებათ. თქვენ პატარა ვარსკვლავები ხართ, რაც უფრო გაიზრდებით, მით

საქართველო
საბავშვო

უფრო უნდა იკაშკაშო!

იოსებმა პაპამ ისევ დამტყპარი ლაპარაკობდა, სულ მინდოდა ელაპარაკებო, თუნდაც გათენებამდე...

მთელიღმედიდ გუნს ჭიჭიარის მანქანა მოაღდა. მუტრია წამოხტა და ყუფა ატეხა.

ერთბამად გამოფერკვიეთ. გელას დიდრონი თვალები უფრო გაუდიდლნენ.

— დაწყნარდი, შვილო! — მხარზე ხელი დაადო მიხუტმა.

— იოსებ, იოსებ! — მოისმა გარედან მამაკაცის გაბრაზებული ხმა. — იყვირე, რამდენიც გინდა. თუ კიი კაცი ხარ, ამ შეუღამისას რა გინდა? ვაგიჭირა? ეს ჯერ ცოტაა, ახლა იგემებ შენი დახატვის ნაყოფს! — კბილებში გამოსტრა მოხუნდა.

— იქით, შე სატიალევ! — მოისმა გარედან ყვირილი.

— თქვი, მურა, მიდი! — თავისთვის თქვა იოსებმა პაპამ.

— იქით, იქით, შე სატიალევ! — ჯოხის ქნევით და ყვირილით მოიწვედა დაუმატებელი სტუმარი. ძალი ფეხებში უფარდებოდა, საკებნად მიიწვედა.

კარები მძიმე რაღაც მოაწყდა და გაიღო. ქარი შხელით შემოიჭრა თიხანში და მობრველით შემოიჭრა ასლანიც. მურია თან შემოყვა, დაეცხრა და ჭენჭვა დაუწყო.

— წადი შენს ადგილზე! — უბრ-

ძანა ძალს მოხუტმა. მურა კულის ქნევით გავიდა დერეფანში. იოსებმა პაპამ კარი დახურა.

ასლანმა ტანსაცმელი დაიბერტყა, ძლივს სუნთქავდა, კაცის ფერი აღარ ეყო.

— გელა! — დაიწყო ჭიშინით, — წამოდი, მთელი დღეა დაგეძებ, აუცილებელი საქმე მაქვს.

ხმა არავის გაგვიღია, რისხვამოწოლილი თვალებით შევეყურებდით ასლანს.

— გელა, აუცილებლად უნდა წამოვიხიდე... ძალანა საჭირო საქმეზე ვარ მოხული... ხომ იცი, მილიცია დასაჭერად დადგევს... არ მინდა ციხეში ჩავსვან. უკვე დიდი ხარ, გამასწორებელ კოლონიამ მაინც გაგზავნაან რამდენიმე წლით, იქ ჩავარდნას კი ჩემს მტერსაც არ ვუწოდებ. — ასლანი უკვე მუდარით ამბობდა ამ სიტყვებს.

— არ წამოვალ! — მტყიცედ მიუგო გელამ.

— უნდა წამოვიხიდე! — ისევ შეხებუვა ასლანი.

— არ წამოვალ! — ცივად გაიმეორა გელამ.

— უნდა წამოვიხიდე, ასეა საჭირო! — იყვირა ასლანმა.

— არ წამოვალ-თქოქო!

— წამოხიდე! ნებით თუ არ წამოხიდე, ძალით წაგათარვის! — დროილა ასლანმა და გელას მივარდა, ორივე ხელი გულისპირში ჩაავლო

და ოთახიდან გაყვანა დაუწყაო. გელა გაუძალიანდა.

— არ წამოვიღ, არა! — ყვიროდა. — ხელი ვაუშვი! — გააფთრებით დავეჭვებო ასლანს. მან ცალი ხელი მკრა და კედელს მიმხარცხა. — ხელი ვაუშვი ბალსს! — ეს სიტყვები ქუხილივით გაისმა ოთახში.

იოსებმა პაპას ხელში ორღულიანი თოფი ემტრა, შემართული და სასხლტზე თითგამოდებულ.

— ხელი ვაუშვი ბალსს! ამ ხნის ბერიკაცს შენი ცოლი არ გამატანო სამარეში. არ დაგინდობ, იცოდლე! — იოსებმა პაპას მთელს სახეზე ძარღვები უთამაშებდნენ, თავადი ღრმა უბეჭობიდან გაღმობვარდნას ლამობდნენ.

ასლანი შედრცა და გელას ხელი უშვა:

— იოსებ! — ძღვეს წწამოიგნევა.

— სანამ ძაღლივით კარში გავაგდებდე, ორიოდე სიტყვა მინდა გითხრა, — უთხრა იოსებმა პაპამ ისე, რომ დამინებელი თოფი წამოიხაო არ მოუშორებია ასლანისათვის. — მინდა გავახსენო, ვინ იყავით, რა იყავით. მამაშენი კულაკი იყო. ოცდაათ წელიწადი ჩვენს კოლმეტივის ზეინებით გადაწვა, მერე ტყეში გაიჭრა, იმ ტყეში, მე რომ მებარა. ერთხელ მეც გადამიჭრა, უნდადა მოეცული, მაგრამ ამადინდა ტყეში. მე შემეძლო მიმეცლა და არ მოეკალი, კაცის სისხლს მოვიკრიდე. ვიფიქრე, თუ ეგრე დაიჭებოდი, ტყე-ღრე წაწაწალი ამიხდებდა სული-მეტყი. ასეც მოხდა. კლდეზე გადაიჩხება, იქ ჰპოვა სა-მარე. შენც იმის გზას ავირთლებდი, ამ ბაღისი დაღუპვა გებოდა, მაგრამ დროზე გაავახსნე მამეში. გელა არ წამოვი შენთან, ის ხვალი ჩვენთან ერთად მილიციავში მივა და მისცენს ჩვენებას, იტყვის, რა მამასისხლად იყენებ ხე-ტყეს. სიმაართლეს იტყვის, გეძმოს, სიმაართლეს! ახლა აქვდა გაეთრიე, თორემ იფავათვე და მგ არის წაიღ და, თუ კაცობის ნაჭ-მალი გაავახნია, შენი ფეხით მიიღ მილიციავში. ჩქარა-მეტყი! — დასტყვიდა იოსებმა პაპამ ასლანს.

ასლანი ტყვიანაქრავით გაეპარდა კარში. მუხრა ყეფით დაიდევნა.

იოსებმა პაპამ თოფი ვედლეზე ჩამოკიდა, სახელოთი ქულზე ოფლი შეიმშრალა, ორივეს გადავებნია ხელში და კვლავ ფანჯარასთან მიგ-უყვანა:

— მოდით, ისეც მთვარის დაბადებას ვუტკიარო!

ოქცროინცელი ჯურნი

პაპი მენაძე

მატაკარი ზ. შორჩხიძე.

ფ რ ი ნ ტ ა ლ ის მ ი მ გ ო ნ ე ბ ა

ქუჩაში დაგდებულ პურის ნატეხს რომ დაგინახე, შინ კვლე გუნებაზე გბრუნდები; ხოლო სანაგვე ყუთში თუ მოგვრავ თვალს, მამაფრად გამაგრეთობის ხოლმე.

ჩემს სულში უმაღლე ომის დღეები იდევძებს. მერედა, არ იკითხავი, რატომ? იმიტომ, რომ ომის ძველდღეობის გამს ათასი რამ მინახავს, გადაგდებულ პურის ნატეხი კი — არა.

მაგონდება ომისდროინდელი პური

და ნაპასკუთრებით ერთი ამბავი.

1942 წლის აპრილია. რილო-ჭრილო შეგპარა ზულის ოლქის ველ-მინდვრებს. რამდენიმე თვის წინათ, ზამთარში, გერმანულებმა უკვე მოასწრეს აქ თარეში. მერე ჩვენმა დივიზიებმა შეუტყეს და ფაშისტები შორს გარეკეს.

დავდიოდით ომგადახდილი ველ-მინდვრებზე და ზოგჯერ მიმოდო გერმანულ თუ ჩვენს იარაღსაღებებს და თოფ-იარაღს ვაგულისობით.

ერთ-ერთი ასეთი შემოღობის შემდეგ, სამი ჯარისკაცი, „მინისტენა“ წამოვლას-ლასდით. ჩვენი ოფელი სადგურ უზულავაიდან სამი-თხუთი კილომეტრის დაშორებით იდგა. მთელი დღე ნამცეცი არაფერი ჩავკვიდევის პირში და დიდ-დიდ-დაქანცულები ფეხებს ძლივს მივათრევდით. ერთ ჰიმეკართან ფიცრის ვრძელ სახეზე ჩამოვიხვევით. ის-ის იყო წასვლას ვაპირებდით, რომ ჰიმეკარმა გააჭირალა და გზაზე ტანმორჩილი, კაფანდარა, შუასანს გადაცილებულთი ქალი გამოვიდა. ჩვენ რომ დაგვინახა, შეჩერდა და ნაღლიანად შემოგუხვდა.

— შელოდო, მინდვრებიდან მოდიხარ?

სამივემ თავი დაუკუნეთ.

— ალბათ, გეშინებთ?

იმ შემოღობას, ბრძოლის ქარცეცხლში, მეგრებს კარტოფილი აუღე-მელი დარჩენილა. ზამთარში კარტოფილი მიწამივე გაიყინა, გასახსულზე კი გაღებდა. ფაფასავით მოღონდლოდა და დაღბა. თუქცა მას აღარავითარი გემო და მაქვირობა აღარ ჰქონდა, ხალხი მანიც თხრიდა, აგროვებდა, ცომივით ზოღდა და აცხობდა, ზოგი — უმარლოდაც კი.

ცხადია, ჩვენ ვიცოდით, რომ აქ ყველა უწირდა და იმ კაფანდარა ქალს გავსურვდეთ თქმა, გვემია-თქო.

პასუხი რომ ვერ მიიღო, ამიოხორა:

— ეჰ, მეც რას გეგითხები! განასივდაც არ გეტყობათ, რომ გეშინათ? უცებ შებრუნდა შინ და თეთრ ტილოში ფაქინდა გახვეული რაღაც გამოიხატა, ფრთხილად გასწა და დავიან-იხუნ ერთ გირგაქანმდე პური.

ასეთი ფერის პური ჩემს სიცოცხლეში არ მინახა. ნაცრისფერიც ვეძიებოდა, ტყვიის ფერიც. სამად გატეხა და უხშინი ჩამოგვირიტა.

გემოც უცნაური ჰქონდა იმ პურს — თითქოს ნახშირი შეურევიათ და კვამლი გამოუცქვიათო, მწარე იყო.

— ჭამეთ, შელოდო, ჭამეთ. არ გაუყენთ, ნამდვილი პურია, ოღონდ... იმ წყველებმა უკან გაქვივისას სადგურის ყველა საწყობის ცეცხლი წაუკიდეს და, რაც იქ სიორხიდა იყო, ზემოდან დაანახშირდა, გულამდე კი ცეცხლმა კარგახანს ვერ ჩააღწია. რასაც დაუწვავს მიუწვარით, მოსახლებობამ დავირეგათ. ნახშირის გემო და კვამლის სიმწარე დაუჭვის შემდეგაც არ მომორდა, ნამდვილი პურის ფერიც დაკარგა, მაგრამ რას ვიზნათ... მაინც პურია, თუცა სუსტ გავავითავდა უკვე.

ეს რომ გვიხორა, პურს თითქოს უცებ გემო გამოეცვლაო, არც იმე მწარე გვეჩვენა და მშიერ ჯარისკაცებს უმაღლე შემოგადანს ხელში.

— შელოდო, მეტი აღარა მაქვს, თორემ, ღმერთმანი...

იმ დღეს იმ უცნობმა ქალმა თავიხი უპასუხადალი ლუკმა გაგვიზიარა, ომის ცეცხლისთვის წართმეული პურის ლუკმა.

— გმადლობთ, დედილო!

— რის მადლობა, შელოდო, რის მადლობა...! ღმერთმა ვიცოცხლოთ ყველა!

ვის არ უცია ჩემთვის პატავი, რა გულუხვი სუფრა არ გაუწილა, მაგრამ იმ კაფანდარა ქალის მასპინძლობა ვერ დაურწმობავს. რამდენი ხანი გავიდა მას შემდეგ და კვლავ ვხედავ: როგორ ანაწილებს კაფანდარა „დედილო“ ერთ

გირვანქა ტყვიისფერ პურს სამად. იმ
ლაშქს, ალბათ, მშვიდ დევნა თვითონ...
სამამულე ომში მარტოდენ ჩვენი

ხალხის გმირულმა შემართებამ, შეუპო-
ვარმა სულმა და თოფ-სარბანებმა რო-
დი გაგვამარჯვებინა, არამედ აი, იმ
ერთმა ლუკმა პურმაც, ჭირ-ვარების ურ-
თიერთ გასიარების უძლიერესმა გრძი-
ობამ, მანუგეშებელმა გრძიობამ. სიგჯერ
იმასაც ვი ვფიქრობ, რომ ის ერთი
ლუკმა პური იყო ჩვენი ნამდვილი ღმრ-
თი, რომელიც ყველას დიდ რწმენას
გვინერგავდა გულში. ამ ღმერთის ხატი
არსად არსებობს, არც ეკლესია უდგას
სადმე ამ ღმერთს, იგი ყველა პატი-
ოსანი ადამიანის გულში ჰქაიდა ხატად
და თავის მადლს ყველაზე დიდი გა-
ჭირვების დროს ასახიფლებს.

მაშინ, როცა მიწას სისხლის პერან-
გი ეცვა, ხოლო ზეცას — ღვთის კვა-
ლის ფარავა, მთელ ჩვენს ქვეყანას
მსარნი ეღვდა ურთიერთგაზიარებელი
უკანასკნელი პურის ლუკმა, რომელიც
იმ დროს მარტოდენ პურის ლუკმა რო-
დი იყო, არამედ გულის სითბოც და
მანუგეშებელი დიდი რწმენაც. ხშირად
ეს ერთი ლუკმა პური გვაგებდა ჯან-
ღონით, ქვეყნისა და ადამიანის სიყვა-
რულით; თითქოს ამ პურის ლუკმასაც
ეპარა იმ დროს უკიდვარო სამშობლოს
ბედ-იღბალი და იგი ერთი საერთო მიზ-
ნისათვის საბრძოლველად ჩაზნებდა
და ჩაზნახზე აყენებდა ყველას, დიდსა
თუ პატარას, ქალსა და კაცს, ჯარისკაც-
სა და გუთნისდევას.

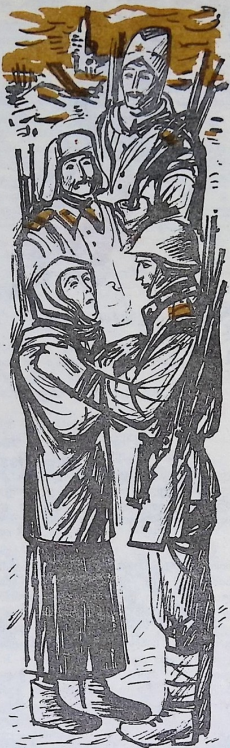
სამშობლოს სიყვარული მარტოდენ
ხელში შაშხანის დატეხით არ გამო-
ინახებოდა. დედაბერი რომ ფრინტე-
ლი ჯარისკაცისთვის ცეცხლის შუქზე
ღამით წინდებს ქსთვდა, ათი-თორმე-
ტი წლის გოგონა თუ ბიჭი რომ ჯარის-
კაცისთვის გასაზავებდა კენკრას აგრო-
ვებდა ან ჩირს ახმობდა, ხოლო სკო-
ლის შემდეგ მინდორში ვარდობდა და
უფროსებს ეხმარებოდა შეინდევამდე,
განა ისიც ჯარისკაცი არ იყო, უთო-
ფო ჯარისკაცი?

ომი მთელი ქვეყნის ერთსულეონე-
ბამ მოივსა. ომში ვინც იღუპებოდა,
ჩვენს მაგივრადაც იღუპებოდა, ჩვენ მთ-
ნაცვლადაც ვრჩებოდით ცოცხლები...

ომმა ბევრი უბედურება მოგვტანა,
მაგრამ ჩვენ ისიც შევძენით, რომ ამ
უბედურებას არ დავეშვიდებით. ესეც
იყო ჩვენი გამარჯვების ერთ-ერთი მი-
ზეხე.

ომი რომ დამთავრდა, ავსტრიის ერ-
თი პატარა ქალაქის მახლობლად დაე-
ბანაკდით. იქ გამოაცხადეს, ხნიერ ჯარ-
ისკაცებს შინ უშვებოდა.

ყველა ჯარისკაცი სასოებით ელოდა
იმის დამთავრებას და ოჯახში დაბრუ-

ნებას. მაგრამ აი, დაუდგათ ეს ნანატ-
რი დღე ხნიერ ჯარისკაცებს და... ნე-
ტყვი ვენახათ, რა მძაფრად შევიძროლა
შინ გამგზავრების სიხარული ომის გზა-
ზე შეჩვეულ თანამებრძოლებთან გან-
შორების სევდას... გვერნებოდით, შინ
წასვლა არ უნდად და ჯარიდან ძალით
ისტუმრებოთ.

— აჰ, გვიჭირს, ძალიან გვიჭირს,
ამ გრძელი ომის დროს უამრავი ჭირ-
ვანათი ვსუდებთ ერთად. საერთო მიზ-
ნისათვის ბრძოლამ ერთ ოჯახად გვაქ-
ცია, ერთიმორის სიცოცხლის ნაწილად

გაგვხადა, დაგვამოხილა, დაგვამოხი-
რა, მამამელოური გრძობის ჩაყვინტა.
ქოდა, განა დელითა ახლანა რაგანა
თიან განმორება? — გეგონებოდა, მისა
ლო! ჩიპირებმა. (იგი ორთუღდათი
წლისაც არ იყო ჯერ, მაგრამ ჩვენ, ოც-
დაათი-ოცდაათი წლისანებს, უკვე მეზე-
რი გვეყობა.)

ომში არავის უტარია, უაღრესად დი-
დი გაჭირვების დროსაც კი, ხოლო ახ-
ლა ცრემლად იღვრებოდნენ შინ მი-
მავალი „ებრეკაცებმა“. მისამართებს
იწვრდნენ, ერთმანეთი არ დაგვარავთ.
მეგობარი აქვდა მეგობარია, მაგრამ
სულ სხვა ფრინტელი მეგობარი, ვის-
თანაც სიკვდილ-სიცოცხლის ბეჭვის
ხილვე ერთად ვივლია და ომის ჭირ-
ვანათი ვაგუზიარებია. ამ მეგობრობთან
იქნებ ყოველთვის ვერ მოახერხო მი-
მოწერა, მაგრამ მათი დავიწყება შეუძ-
ლებელია.

ამაშიც, ალბათ, ომისდროინდელი
ერთი ლუკმა ტყვიისფერი პურის მად-
ლი ურეგია.

ქსრამეტი წლისაც არ ვიყავი, ცეცხლ-
მოკიდებულ, ჩინჩაღდევულ სტალინ-
გრადში რომ ვიბრძოდი. მეც, ომის
დამთავრებამდე სულ ფრონტზე ვიყა-
ვი: ხან „კატუშას“ დაჯვებოდი ცეცხ-
ლის ხაზზე დასვენებულად, ხან სათვალ-
თვალო პუტეზე ვიყავი ჩასანგრებული,
როგორც მშვენიერი, ხანაც, თანამდებო-
ბით ქიმიის ინსტრუქტორი, „კატუშას“
მშეთაობოდა. ასე გავიარე გრძელი
ფრონტული ოლროლორო გზა ვლიჯი-
დან ღვინამდე. ამ გზაზე ხან მე შევე-
ფეთე სიკვდილს, ხან ის შემომეფეცა,
ათასჯერ დავეღვეით ერთმანეთს პი-
რისპირი, მაგრამ, მედღე, ათასჯერ სიკვ-
დილი მოვიგერიე და შინ სალსალამაით
დავბრუნდი. ოღონდ ესაა — ომიდან
ჯერ დაბრუნდნენ ჩემი უფროსი ძმა და
მამაჩემი. მათ ჩემი სიცოცხლაც დაიც-
ვეს, მეც გადამარჩინეს, და ახლა მათი
სიცოცხლის გამგინძვრელი მე
ვარ.

1942 წლის იანვარია. სამხედრო კო-
მისარიატში გამოძახეს. თუ ბტკევა
რამაც, მკითხეს. არაფერი-მეთუ. სულ
ერთია, რაიმე ავადმყოფობაც რომ
მქონოდა, მაინც არ გაგაგზავნიდით და წა-
ვიღლიდით ჯარში.

იმ დღეებში ბევრი თოვლი მოვიდა
და გზები შეიკრა. მეტი გზა არაა, ამ-
ბროლოვანებს ტყიულში, მატარებ-
ლის სადგურამდე ფეხით უნდა გადა-
ვიდეთ სვეკამდეღვლი. მაშინდა ორ-
მოცდათივედ კილომეტრია, მაგრამ —
სულ გაუკვლავ თოვლიან სასიარული.
გზას რომ დავადექით, ქარბუქი ატყ-

ერთ დამწვარ საკერავ მანქანასაც მოეკარი თვალი.

დღეაღმდეგ კერვა ემარჯვებოდა. ჩვენი ზეახლის ერთი ფოტოსურათი ყველაზე მეტად იმიტომ მიყვარდა, იქ ყველას დღის შეკერილი რაღაც გვეცემა. ყველის გარდაცვალების შემდეგ მის დასატოვარ საკერავ მანქანას ვეკლერსებოდი ხოლმე და სასიხით ვეგლოდი: ზედ დიდის ხელის სითბო მიგვადებდა შემორჩენილი. საერთოდ, შემეყვარადა საკერავი მანქანა.

პირად, ახლა ჩემი საყვარელი ნივთი ასე უმოწყალოდ გავერანებოდი რომ ხანაც, გამშანთა გულში. ამ საკერავ მანქანასთან ერთად თითქოს დედაჩემის ხელის სითბოც იყო დამწვარ-დაფერფლოლი.

განა, რაც სტალინგრადში დაიწვა და განადგურდა, ჩვენს ზეახსაც, ჩვენს შიშო ბილურ საკართველსაც არ დააკლდა? ბალტიისპირეთის და შუახსის ხალხებსაც არ დააკლდა? თეოდ ჩვენს თვალწინადადნელ სამშობლოს არ დააკლდა?

თმის დროს ჩვენი ქვეყნის ყველა ქრილობა, დიდიც და პატარაც, ერთნაირად გეტკიოდა ყველას, ალბათ, იმ საშინელ ომთან ბრძოლა ამ ტკივილის ერთნაირად განაცდამაც მოგვაგვებინა.

ამგერე ერთსულოვნება იყო ჩვენი ხატო, ჩვენი რწმენა, ჩვენი დღეობი. ეს დღეობი ცოცხლობდა ჩვენს სულში და ქედს მაშინაც არ გვაბრუნებინდა, როცა უშიშმისი ვაება გვაეცა მხრებზე.

სტალინგრადში ქუჩები ბარიკადებით იყო ჩახერგილი, რომ მტერი ვოლგამდე არ მიეჭვებოდა. ჩვენი საპოზიციო ბარიკადის მუხობოლად სკოლის შენობა იდგა. ირგვლივ ყველაფერი დანგრეული იყო. ფაშისტებმა ბევრი უბანი ცეცხლგამჩენი ბომბებით გადაბუფეს. ის სკოლა კი, ეტყობა, ცეცხლს დროებით, ალაზღედვე გადაურჩა. მურებით კედლებშენგრეული გულისსმოკვლეულად გამოიყურებოდა. რა თქმა უნდა, იმვინად ცარიელი იყო. იქ არავინ სწავლობდა. იმ დროისთვის სტალინგრადში ფარაკიანი ხალხის გარდა აღარავინ დარჩა. ბავშვები კიდევ უფრო ადრე გახიზნეს ზურგში.

შეათვალსებელი ვიყავი, პირველი ლექსი რომ გამოთქმევიყენე. ახლა ამ სკოლას რომ შევხედე, ფიქრმა მოშობილურ სოფელში გადამტყორცნა. წარ-

მოვიდგინე, ჩემი პატარა დაიკო თინა დილით სკოლისკენ როგორ გაბრძოდა. ქალაქის ნაგლეჯზე ნების სიგრძე ფანქრით ბარათი ლექსად დაფერე და დაჭრილ მებრძოლს გამოეატანე. იმ ლექსმა ჩემს დაიკომდე მშვიდობიანად მოაღწია და თურმე შემდეგ გაზეთშიც დაბეჭდეს. ეს უკვე ომგადსილილმა ენახე, ომის დროს სქელი, უხეში და ყავისფერი იყო გაზეთის ქაღალდი. ამ ქაღალდზე დაბეჭდილი ლექსი სამახსოვროდ შევინახე. მხატვრულად იქნებ დიდი ფერაფერი შეილია, მაგრამ ეს ლექსი მიყვარს იმიტომ, რომ უშუალოდ ბრძოლის ქარცეცხლშია დაბადებული და სტალინგრადის ბარიკადებთან ჩასანგრეული ჩემი თანამებრძოლების სულისცეცხვებსაც გამოხატავს. აი ის ლექსი:

წმირილ დას სტალინგრადიდან

ქართული დილა თვალებს გაახელს და შენ სკოლისკენ მიეჩვენა. მზე ოქროს სხივებს მთა-ბარს დაფარეს, ახმაურდება სკოლის კარები...

შენ წინ თბილი მზე შარას ანათებს, გულში ხალისი ჩაგებუნებია, მე კი იბუღღვი წინ ამხანაგებს, გრიგოლურ ცეცხლით მტერს რომ ხედებთან.

ვოლგასთან წვება კავალი და მტვერი და ჩვენი აქ ვღვაჯათ სიცოცხლის

ძალად. ვიბრძვით და გვეჯრება: ვერავი მტერი ვერ დაიშინებს სტალინის ქალაქს. სიმბტივე უჩანს ყველას თვალგში, ყველა შებრძოლი გმირის დარია. მე მტერსა ვგზახნი მოუსაგულეთში... შენ კი სკოლისკენ მიგიხარია.

ღიას, ჩვენ იქ მაშინ იმისთვისაც ვერ რძობით, რომ ბავშვებს სკოლებში, შიარულად ველოთ და ვერინგვალეულოქსი სტალინგრადის ბრძოლებზე-შედეგებზე განათობის მოსაკერვად და დანაკლისის შესაკავებად, ჩვენი პოლიტ თვეანგერით მოსოვში გადაიყვანეს. ტავანავზე, 504-ე სკოლაში დაგანაკლეთ. იმ დროს ბევრ სკოლაში ლახარეთი ან სავანგებო ყაზარმა იყო გამართული. ომმა არა მარტო მოსოვში, სხვა ქალაქებსა და სოფლებშიც სკოლები ყაზარმებად და ლახარებებად აქცია. ხოლო როდესაც წინ წავედით, ვნახეთ ფაშისტებისგან დანგრეული ბევრი სკოლა. ზოგი სკოლის შენობა ბარბაროსებს თავად გაქნდათ.

მოსოვში ჩასვლა რომ მომიწევს ხოლმე, არ შეიძლება ტავანავის სკოლა არ მივიანხულო. ახლა იქ კვლავ ბავშვთა ქრიაშულია, ოღონდ ვერმანულო ემხარებინა ერთმანეთს. დიას, ახლა იქ მე-8 სპეციალური სკოლაა — ვველაფერს გერმანულ ენაზე ასწავლიან. ასე შეიცვალა დრო. ჩვენ უკვე სპეციალურ გერმანულ სკოლებს ვხსნით ხალხთა მეგობრობისთვის. თუმცა, მაშინაც, გერმანელებს კი არ ვებრძობით, არამედ ფაშისტებს.

ტავანავის სკოლის შესასვლელში კედელზე გაკრულია მარმარილოს დაფა. ზედ წერია ყველა იმითი ვგარი და სახელი, ვინც აქ სწავლობდა და დაიღუპა 1941-1945 წლებში. სია ანაზის რიგითა ჩამოწერილი (თითქოს საკლასო ქურნალიაო), თანაც ყველა იმ სახელით, სკოლაში რომ ეძახნდნენ: აღამოვი ვენია, გუბუნეკო ვალოდია, დანილოვი ვალია, კარაკიანი ვალოდია, კრიიდ-

ლი დავეთი, კრისტეცკი მირონი, კო-
გაჩინსკი იგორი, ოსტროუსკი იშმაილი...

1945 წლის იანვრის მიწურულია. მუდაპეტის გარეუბანში ვდავართ „კატ-ტუმბით“. ირველივ სანერგობა გათხ-
რილი. ჩემი საბრძოლო მანქანის „კატ-
ტუმას“ მეზობლად დგას ატამი. აი, მტრის არტილერიამ ჭურჭები ადგე-
ვინა. ერთი ჭურჭი ჩვენს ახლს დადგვა. უფრო სწორად, იმ ატამთან დაეცა, რამ-
დენიმე ტოტი შესხია და მირის ქერ-
ქივ საკმაოდ დაუზიანა. მე და ჩემი თა-
ნამებრძოლები გადავჩრით და ახლა ის ატამიც კი შეგვეცოდა, დაჭრილი ატამი, რომელიც თითქოს უხმო სვედით შემო-
ვეურება: ვის რა დავეუშავო?!

თებერვალში იმ ადგილს გავმორდით, წინ წავედით, მაგრამ ის დაჭრილი ატამი მაინც შეხსიერებაში ჩამჩნა. რალც-
ნაირად, ის ატამი ჩემს ბედსაც იზიარებდა, ჯარისკაცის ბედს.

გავიდა ორიოდე თვე. კვლავ მომიხ-
და იმ უბნის მახლობლად გავლა. გულ-
მა არ მომითმინა, გზიდან გადავუსვიე იმ ატამის სანახავად.

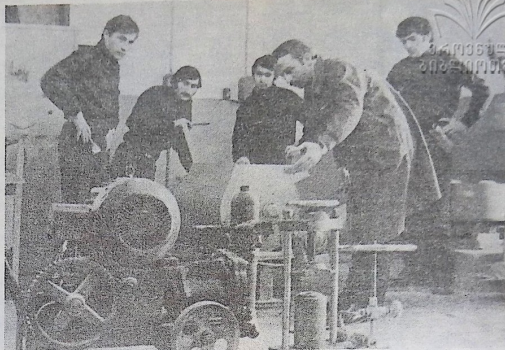
ჰყვავდა ატამი. ჭრილობა ისევ ემჩ-
ნეოდა, მაგრამ მაინც ჰყვავდა.

მისი გადარჩენა ისევ გამჩნარდა, თით-
ქოს მიმედ დაჭრილი ჩემი გულითადი მეგობარი მენახოს ისევ სასლამაზაით.

ასე გვიხაროდა ჩვენ იმ უსამინელეს ომში ყველაფრის გადარჩენა, რასაც სი-
ცოცხლე ჰქვია.

იმ ცეცხლოვანი, ბოხოქარი და ნატყ-
ვიარი ჭამიდან ოცდაათი წელიწადი გავიდა. ახლა ყველა ომგადახდილს ერ-
თი ფიქრი გვაქვს: აღარასოდეს ატყდეს ომი, არ დაინგრეს სოფლები და ქა-
ლაქები, სკოლები ყაზარმებად, ლაზა-
რეთებად და თავლებად აღარასოდეს იქცეს; ჭაბუკებს თავისი საუკეთესო წლების გატარება სანერგობა არ მოუხ-
დეთ; აღანიანმა აღნიანი არ მოკლას; ბავშვებს ბავშვობა არ წაერთვათ; ყვე-
ლა ბიჭმა და გოგომ ჟივო-სივოლით იაროს სკოლაში, კარგი სწავლით გა-
ახაროს სმობლებიც და სამშობლოც.

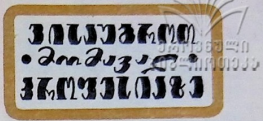
ჩვენ სწორედ ამისთვის ვიბრძოდით ომში!

❁ **ჩვენს** ❁
კომ
ჰაზუნაში

ისინი ამ ცოტა ხნის წინათ გავი-
ცანი.

დიდობში რკინიგზელთა ახალი სა-
ავადმყოფოს მშენებლობა დასასრულს
უახლოვდებოდა. ყმაწვილები დღერფანს
ღებამხენ, თანაც ისეთი მზიარული გარ-
დაცანის-გადმომასილი ედგათ, რომ,
რა საქმეც არ უნდა გქონიდათ, ძალე-
ურებულად ყურადღებას მიაქცევდათ.
ცარეულ შენობაში მათს ხმებს სიკვრივად
კრიალა, მგლერი ექო ახლდა, ხოლო ნა-
რფვერი საღებავებით მოწონწკლულ
სახეებზე ისეთი ღიმილი ეფენებოდათ,
თითქოს წვერილი ყვავილები დაჰყრია
ამ ღიმილს წყლად.

— შუათანავ, — ორნი სიცილით მი-
მართავენ შევეცდეთან ყმაწვილნი, —
როგორ იყო, ფრეტი რა აგერია და
ლურჯის საცალოდ მწვანე მიაჰყურ?

— შუათანას რად ეძახიან? — ვცი-
თელ ჩემს გვერდით მღლო ოსტატს, ჯე-
მულ ვაგენტაქებს, — ის ბიჭი კუთხი-
დან მოჰყვანა დღერფანს და შუათანა
რად იქნება?

— ეგა თამაზ შავმიშვილია, გორის
რაიონიდან. სამნი ძმანი არიან: უფ-
როსი როსტომი სწავლობს, უმცროსი
კიდევ — სიფლიის სკოლაში. სწორად
იწონი წერილი ერთად მისდის, ოსტო-
ვიდან და კარაულიდან. ერთხელ დი-
ქვა, რა კარგია, რომ შუათანა ვარ, ეთ-
დიც და აპტარავ ჩემზე ზრუნავენ. მი-
ჭებსაც მეტი რაღა უნდოდათ — უცი-
ნიათ: ვითომ რა, იმ შენს უფროს ძმა-
საც ორი წერილი არ მისდის წორედ
ისევე, როგორც უმცროსის? ახლაც
ხშირ-ხშირად შეახსენებენ და ხარხარე-
ბენ. აი, წელს დაამთავრებენ, წარმოე-
ბაში წაყვლენ და ბევრი ვალი და ვან-
ში რომ დაედგათ იმ ღონიერ ქედებზე,
მაშინ ხახონ!

— განა აქ არა აქვთ ვეგები? —
შევეციოთხ ოსტატს.

— ცხადია, აქეთ და გადაჭარბები-
თაც ასრულებენ, მაგრამ აქ მაინც მა-
გათი ძირითადი საქმე სწავლაა. გაგი-
ხარია, კარგდაც სწავლობენ — სამივე
ხუთოსანია, ნამუშევარიც სანაჭებო გა-
მოუღიო, მაგრამ ჩვენთან ვეგმა საერ-
თთა, მთელი ჯგუფი ერთობლივად ას-
რულებს დაკვეთის, დამოუკიდებლად მუ-
შაობა კი სულ სხვა საქმეა.

სანამ ჩვენ ვსაუბრობით, მისწავ-
ელ მღებავის სალაპარაკო სვანია შე-
ეცვალათ. აპჯერელ თამაზ შავმიშვილი
ეხუმრებოდა იმ ორს:

— ძალიანაც ნუ მოგაქვთ თავი, თო-
რე მე ვიცი, რასაც გეტყვით.

— მაინც, მაინც რა გაქვს გუნება-
ში? — ჩასციებოდა გივი ნოზაძე.

— ხასვს დაგვაჭრის ყურებზე და გე
არის, — ქილიკობდა კარლო ტლახაძე.

— მეგობრები მუცა მყავან ჩემს სო-
ფელში, განა არა, მაგრამ რომ მითხ-
როს, შენთან ერთად წაშვამოვლოთ, ქვა
ავადელ, განა გოგო ვარ, მარტო წასლს
მემიწოდებ-თქო. არ გავეცი და არა,
რამი მჭირდებოდნენ? იმათ სოფელში
უკრინათ და დარჩნენ კიდევ. თქვენ კი,
ამა, გულზე ხელი დაიდეთ და მართალი
ბრძანეთ, ხომ ერთმანეთს წამოსასვე-
ლად უფრო იმიტომ აქეზებდით, რომ
ქალკეში მარტო გამოჩნება გაკართო-
ბა. რა ვუყოთ, რომ ამ შიშს არ ამ-
ხელდით, სინამდვილეში ხომ ეგრე იყო:
ერთმანეთის იმედით დაადექით გზას...
თუ გადა ნაპირზე გახედდით, ხომ
კარგი და, თუ გვრა, მარცხსაც გრძე-
გაიყოფდით, როგორც ჩვენს სასაღილო-
ში სასასაღილო ტბილეულსა.

ახლა ის ორი ბიჭი აიფროლა.
— გსვდავთ, კარგა გამოცდილი ყო-
ფილხარ ამ საქმეში, და შიშის ძლი-
რედ შენ გიტყვია. ავი თქვი, სტოის

ალასუი თიორიულ მისადონიოა-
ზ. ოსტატი ჯ. გვენაძე.

ოსტატი ი. მხარაძე იმ აპარის
წარმის საკითხებზე მსაჯარაბა სა-
წავალბალის მხმინაშას მიორეა ზა-
ჯირსა და ზარაბა ბაბილის.

აკრძელე აქარის მოწავალე ზარა-
ბაბილის უკან აპარად არის ბარა-
ფული ალასტოზოზაოვი.

მოგაგენი ამ ბუდაპეშტის ქუჩასო და
ჭიჭირის გვერდით დაფაზე რომ ნო-
მერი თრამეტი . ამოვიკითხე, გულზე
მოთმევა, ნამდვილად იმ პროფეტეში-
კურში მოვედი, რომელსაც ვეძებოდი. —
დაჭიხინეთ დაადავს ის ორი მოწმე
პირზე.

თამაზ შავმიშვილს არც უფიქრია
უკან დასხვა.

— სულ დამავიწყდა, რომ თქვენი
ვეჯაცობა ჩვენი სასწავლებლის საყუ-
რთა აუზში გამოჩნდა — იქამდე ვერ
ჩაბრუნეთ შიგა, სანამ ხელი არა გა-
კრით, — აყვირდა კარაულივით აფე-
ნეულეს ამ ზაფხულს კი, ჩვენს სას-
წავლებელს რომ ვარწმუნებდით, ძამან
ღიდი სიციხე რომ იყო და ქალკეი ითან-
გებოდა, სწორედ იმ აუზს ვეღარ გა-
ცილებდით...

სიკ ცდილობდნენ ბიჭები, ერთმანე-
თისათვის სასაცილოდ მხარე გამოენახათ,
სამაგიეროდ, ჯეშალ ვეგენტაქებს სამივე
ქებიც ცამი აპაყვდა!

— ანდაზდ რომ თქმულა, თხილის
გულე ცხრა ძმამ გაიყოთ, ვერე არიან
ცხენიცა, — მიხსნდა იგი გულდაქე-
რებით. — ახლა საქმეს არ იკიზნათ? —
წუნს ვერ დასდებ. იმ თავიდან ამ
ჯგუფს მოვსდევ. რაც მართალია, მარ-
თალია, ისე შევეწყვეთ ერთმანეთს, და-
შორება დანეტურ გავვიძინებოდა. ახლა
თვითომ? ეს სამი წელიწადი ხომ გაკ-
ვეილივსაც ერთად გადიან, თავისუ-
ფალ დრისაც ერთად ატარებენ — ექ-
სკურსიაა, ლაშქრობაა, თეატრია, ფილ-
შია, წითელი კუთხე და ტელეფონორი,
სპორტული დარბაზი და მიმლითიოკა,
აღწერდებოდა, მეგობრები, მასწავლებ-
ლები, დილაა, შუადღეა, საღამოა, ძი-
ლი თუ ღვიძილი, განუყრელნი არიან.
ერთი სიტყვით, ნამდვილი ოჯახია და,
როგორც ოჯახის წევრი წავიდეს სად-
მე და დავემშვიდობოს, ვერეც ბიჭები
წაყვლას განვიფილი ხოლმე, როცა სას-
წავლებელს ამთავრებენ. ისინიც არა-
ნაკლებ გულდაწყვეტილი გეტყვებენ.
აი, თუ თქვენ მათგანს რვეულივში ჩა-
ვიხლავთ, სადაც თავისუფალ თემად
მასწავლებელს მშენებლის პროფესიისა
და სასწავლებლის შესახებ უწყრინე-
ბია, დარწმუნდებით, რომ მართალი
ვამბობ. ეგ ნაწილები შარწმედლია და
რამდენიმე ამ ბიჭებს სასწავლოდ
შევიანებ, იქა ჩანს, როგორ შეჰყარე-
ობათ ჩვენი სასწავლებლი

გივი ნოზაძე მღვთაპის საპისლო-
ბას აუფლებსა.

ოსტატმა საათზე დაიხედა.

— რამდენიმე წუთში შესვენებაც დაიწყება და ვლადიმერ კვარიათაშვილიც გამორჩევა, ამითი კომორგი, მოსაწყვევები სტამბიდან გამოსტანი, სასწავლებელში მიიწე უნდა ავიდეს და, თუ გინებათ, იმ რვეულებს წამოღებასაც დაგაბარებ. — მიერ დაწვრილები განმარტა. — სამამულო ომის ვეტერანებთან შესვენება აწყობენ და დიდი სამზადისი აქვთ.

მართლაც მალე გამორჩა ვლადიმერი. პირი დაგება, სამუშაო ტანსაცმელიც გამოეცვალა. გაღიბებული მოდიოდა, თან ღრუგანში ბიჭების ნამუშევრის ათვალაობდა.

— სწრაფად წაუწევიათ წინ, — თქვა ბოლოს და ოსტატს შეხედა, თითქმის მისაგანაც დასტურს მოუღისო.

— მთავარი ხარისხები, — ჩაილაპარაკა ჯემალ გვერტაძემ, — თუმცა ბიჭებს ვერც ხარისხს დაეწვუნებთ.

მერე დასაბარებელი დააბარა, თან შეახსენა, ეკამბონ ჩვენი სასწავლებლის ატბოუსი ღვას, მძღოლს ჩემი სახელით სთხოვე, ყველაზე მოგატაროს და ჩქარა მოგიყვანოს.

ვიდრე კომორგი დაბრუნდებოდა და ბიჭები საშობრდნენ, ოსტატი სარ-თულ-სართულ დადიოდა და ნამუშევრის ამოწმებდა. სულ ქვემოთ მგაბთქა-მეებს ემუშავათ. კედელი უნაკლოდ იყო შეუღესილი.

— თავდაპირველად უჭირდათ, — გაიხსენა მან. — სასწავლებელში ახალ-მოდისათვის სასწავლო საამქრო გაეკეთ. პირველ წელიწადს ჩვეულებრივ იქ ვარჯიშობენ კედლის შეღებვა-

მეხატავთაშვილი: ჯინჯაშვილი, ბაბა-
ნოვი და გიორგიშვილი.

ში, აიყვანენ და ჯერ ისევ სველს ჩამოშლიან, ისევ აიყვანენ და ისევ ჩამოშლიან, მეორე-მესამე წელს კი უკვე ნამდვილ მშენებლობებზე მიგყავს. ჩვენმა ბიჭებმა წილი დაიდეს რამდენიმე ქსნასართულ წილის საცხოვრებელი სახლის აშენებაში გაეა-ფუხავს პრის-პექტზე და მიცემების ქუჩაზე; ამ საავადამყოფოსაც ორ დღეში მოვრჩებოთ, ახალ ობიექტს ავირჩევთ და მელ-შეკრულებასაც დავდებთ. გვემას ყოველთვის ვადამდე ვასრულებთ. ერთად სიტყვით, პირნათლად გამოვიდვართ.

ასე საუბრობდა ოსტატი. შესვენებთა შეუმჩვენებლად მიიწურა. ყველამ ისევ საქმეს მიმართა.

სულ ბოლოს ერთი მაღალი, ნათელი სახის ტბაუკი მოდიოდა. პირდაპირ ოსტატს მიმართა: სულ ცოტადა დაგე-რჩათ, — მიხარია, — ორი საათის საქმელა გვაქვსო. ისეთი მტკიცე კედელია, ქვა რომ დაუშინო, არ ჩამოიხრევათო.

გაიძიებული გაგვმორდა და თვალს მიგუბრა.

— ეგ გიორგი შეყლაშვილია, საჩხერის რაიონიდან, — მითხრა ოსტატმა. — სასწავლებელში რომ მოვიდა, მამინვე იცოდა შეუსვლა, ძმა ჰყავს კალატონი და შეგველი იყო ამ საქმეს. საერთოდ, ეს ყმაწვილები ორივე ხელობას ფლობენ, მაგრამ მაინც ზოგს ერთი უფრო ემარჯვება, ზოგს მეორე და ამისდა მიხედვითაც ეძლევათ სამუშაო. ცხადია, დრო და შრომა თავისი იქნება და ორივე პროფესიაში საუკეთესოდ გაწავას თითოეულს. ამას იმიტომ ვამბობ, რომ, თუცა ახლაც რეგიანი მუშეობა არიან, მაინც დაოსტატებას არა აქვს საბოლოო მიჯნა.

ესოში გამოფედით. ზამთრის მზე კარგა გვარიანად გადახრილიყო. შიშველი ხეების მეჩხერი ჩრდილები დაგ-რქოლებილიყვნენ. ახლადამთავრებულ მშენობიდან კვლავ გაისმოდა ახალგაზრდების მზიარული ხმები.

მალე კვარიანთაშვილიც დაბრუნდა. ერთადერთი რვეული ჯიბიდან ამოიღო, უკრა დააკეტელი იყო, მხოლოდ შეყლაშვილის ნაწერი დაგრჩენოდად ვითოთ, — უთხრა ოსტატს.

ვიტორი თავისი სოფლის — გორისას აღწერილი იწყებდა, სადაც გლეხკაცის მთავარი სარჩო ეხანია და სიმინდია.

ამას მოსდევდა ერთგვარი ახსნა-განმარტება, თუ რატომ აირჩია მშენებლის პროფესია. ამ არჩევანში თუცა უფროს მძას — ვლადიმერსაც დაუდგეს წილი, მაგრამ მთავარი სხვა რამ ყოფილა:

„ყოველ წელიწადს ჩვენს სოფელ გორისაში ახალი სახლები შენდება. საჩხერეში ნახვალ და იქვე მშენებლო-

ბაა გაჩაღებული, ჭიათურაში — კიდევ უფრო მეტი ახალმშენებლობა... და ასე, რაც უფრო ბარისაკენ გაიწე, უფრო და უფრო ხშირდება ხარაჩოები; და მეც ვიწრწე, რომ ქვეყანას, პირველ-პირველსა, მშენებელი სჭირდება და საინჟინერო პროფესიებიც განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია.

მაგრამ ისიც ვიცი, რომ ბევრია ასეთი უსაკუთროსი პროფესია და, თუ მშენებლობა გახლობა გადავწყვიტებ, საამისოდ ჩემმა პირველმა ყმაწვილებრმა ოცენებამაც მომცა ბიჭები. მასობეს, ახალი სახლის შენებას შევუდექით. საძირკველი ჩავაყარე. საძირკველი ნახასხ ჰკვალა: კედლების სიგრძე-სიგანე ნალოდა იყო მიზინშული. ზემოდან დავეყურებო და ფიქრობდი მომავალ კედელზე, ფაჯერებზე, კარებზე, სახურავზე... მერე შენებაც დაიწყო. როგორ მიხაროდა, კედლები რომ მაღლა მიდიოდა. დღიით-დღე იზრდებოდა მათი ჩრდილი. როგორც კი გაკვეთილი დაამთავრებოდა, შინ გამავბობოდი, რამდენად აწინა წითლბა აუვრნა და როგორც გამოკურნაა დღეს ჩვენი სახლი-თქო. ერთი სიტყვით, მაშინ მე განვიცადე შენების კეთილი სიხარული, მაგრამ ვიცი, ის მხოლოდ მცირე ნაწილი იმ დიდი სიხარულსა, მომავალში რომ მომიღის. მე ხომ იმ დროს მხოლოდ მაყურებელი ვიყავი, სასწავლებლის დამთავრების შემდეგ კი ჩვენ თავად ვავსდებთ მშენებლები და თამამად შეგვიძლება თქვათ: „ჩვენც ვაშენებთ“. ახლა მხოლოდ იმაზე ვიფიქრებობ, რომ ჩქარა დადგეს ეს სახატრელი დრო. თუმცა მასწავლებლები და აღმზრდებელი დიდი გულიანობით გვეპყრობიან და მთითან განმორება დიდად მძინელებსა, მაგრამ ცხოვრება რომ მეძახის? დაახ, მეძახის და მე მას ჯერ-ჯერობით ჩემი სასწავლებლის ფაჯერებიდან ვადავკვირვებო.“

რვეულ ოსტატს დაუბრუნებ. მალე დავემეორებოთ კიდევ. წამოფედი და ფიქრიდან არ მშორდებოდა ჭაბუკების მზიარული სახეები, წიარფეტი საღებავებით მოზრეწული, თითქმის უნდ წერილი ყვავილები შეწყურათო. ვაწილად ჩამსებდა მათი ხმე-
დაც ექო, იმაზე უფრო მაღალი და ლამაზი, ვიდრე თვითონ ხმები, და ამკვამატა აზრი, რომ ეს უწყველად გაბლიერებული გამოძახილი სიმბოლურია და ძალიან ჰკავს ამ ახალგაზრდების მომავალს, რომელიც მათს სახელს უუყოლ დაამაღლებს და პატივისცემით შემოსავს.

ბაზა

ბაზა - საუკუნის პუნჯალობა

ბაზა - საუკუნის პუნჯალობა

ჩვენი ქვეყნის უდიდეს დამკვერე-
ლურ მშენებლობათა რიცხვს მი-
ეკუთვნება ბაზა — ბაიკალ-ამურის
რკინიგზის მაგისტრალი, რომელსაც
ძირითადად შეფუძნა უწვევენ საკავ-
შირო ალკ XVII ყრილობის სახე-
ლობის სრულიად საკავშირო სპეცი-
ალური სამშენებლო რაზმები.

როგორც ცნობილია, ციმბირისა
და შორეული აღმოსავლეთის უზარ-
მაზარი ტერიტორიის დასახლება და
ბუნებრივი სიმდიდრეების ათვისებ-
და მხოლოდ საბჭოთა ხელისუფლებ-
ის პერიოდში დაიწყო. მაგრამ იმის
გამო, რომ ამ თვალწინდენელ ტე-
რიტორიაზე მხოლოდ სამხრეთით
გაღის რკინიგზის ერთადერთი ხაზი
— ციმბირის მაგისტრალი, მოსახ-
ლეობის აბსოლუტური უმეტესობა
და თითქმის ყველა მნიშვნელოვანი
სამრეწველო კვანძი სამხრეთით,
რკინიგზის გასწვრივია ვალაგებულ-
ი.

დიდი სამამულო ომის შემდეგ
ციმბირისა და შორეულ აღმოსავ-
ლეთში აღმოჩენილი იქნა წიაღისე-

1943

ულ სიმდიდრეთა ახალი საბადოები,
ამოცენლა ქალაქები, მაგრამ ტერი-
ტორიის დიდი ნაწილის სამეურნეო
და კულტურულ განვითარებას ერთ-
გვარად აფერხებდა უტრანსპორ-
ტობა.

ახალი ხუთწლიანი გეგმის მიხედ-
ვით, ქალაქ ტრამეტოდან უკვე გაუ-
ვანილა რკინიგზის ხაზი ბრატსკსა
და უსტ-კუტამდე. ეს უკანასკნელი
დიდი ხანსადღური და გემომშენებ-
ლობის ცენტრია მდინარე ლენაზე.

უკვე დაიწყო ციმბირის მაგისტ-
რალური სარკინიგზო ხაზის პარალე-
ლური გზის — ბაიკალ-ამურის რკი-
ნიგზის მშენებლობა უსტ-კუტიდან
რკინიგზა მიყვანილი იქნება შორე-
ული აღმოსავლეთის შავი მეტალურ-
გიის ცენტრამდე — ამურის კომსო-
მოსკამდე. გზა ვიცილის თითქმის
სრულიად დაუსახლებელ ტაიგაზე
და ხელს შეუწყობს ციმბირისა და
შორეული აღმოსავლეთის ცენტრალ-
ური რაიონების ბუნებრივი რე-
სურსების ათვისებას, მდინარე ლე-
ნაზე ნაოსნობას, რის შედეგადაც
მნიშვნელოვან განვითარება ციმ-
ბირის არსებული მაგისტრალში.
ირველსკიდან ქალაქ ამურის ნიკო-
ლაევსკამდე გზა თითქმის ათას კი-
ლომეტრით შემკორდება.

ბაზის შეფასება მოცეცა ლ. ი. ბრე-

ენემა საკავშირო კომკავშირის XVII ყრილობაზე. მან აღნიშნა, რომ „ამ მშენებლობას უდიდესი მნიშვნელობა აქვს. ბაიკალ-ამურის მაგისტრალი გადაცეცის საუკუნოვან ტიკვას. ვაიციხის იქ, სადაც ძვეს უზარმაზარი სიმღიდრენი, რომლებიც სამშობლოს სამსახურში უნდა ჩაუყენოთ. აქ შეიქმნება ჩვენი ახალი, დიდი სამრეწველო რაიონი, აგშენდება ქალაქები და დაბები“.

მართლაც, ბამის მშენებლობას განსაკუთრებული მნიშვნელობა ექნება სსრ კავშირის აზოიური ნაწილის ათვისება-დასახლებისათვის.

სწრაფი ტემპით იქნება ათვისებული უდიკანის სპილენძის რიდი საბალო ჩიტის ოლქის ჩრდლოეთით, რომლის ბაზაზე უნდა შეიქმნას რამდავრი სამთოვამამდიღრებელი კომბინატი.

ჩულომანის მახლობლად განლაგებული კოცტავლი ქვანახშირისა და რკინის მადნის უდიდესი საბადოები, ამ სიმღიდრეთა უნიკალური შოთანაწყობა მნიშვნელოვანი პირობა იქნება ოდესღაც უღრან ტიკვამში სამთოპროდუქციის მრეწველობის განვითარებისათვის. ეს კი საშუალებას მოგვცემს მაღალხარისხოვანი ქვანახშირისა და რკინის მადნის

ახალი გემის თანახმად, ტოპოგრაფიკული ნავთობი მიღების საშუალებით მივა საღვურ ტანმეტამდე. საღვურის რიდი ტევადობის ცისტრნებში ჩაიკალ-ამურის მაგისტრალით ჩაიტანენ საღვურ ურგალიში. ამ უკანასკნელიდან კი კვლავ ნავთობსადენი მიღებით მიიტანება ნავთობ-გადამამუშავებელ ქარხნებსა და ექსპორტისათვის განკუთვნილ საზღვო ნავსადღურებში.

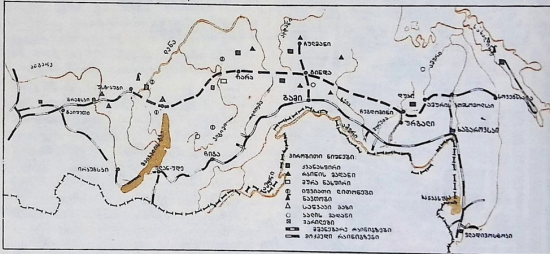
ბამი ნიურკუში

ბამი იწყება საღვურ უსტ-კუტიდან და მიემართება შორეული აღმოსავლეთის ქალაქ ურგალიმდე.

ბამის მშენებლობა უნდა დაიბარდეს 1982 წელს. მისი სიგრძე იქნება 3 145 კმ, ხოლო სოვეტსკია ვაგანის მოქმედ და მშენებარე უბნებთან ერთად 4 150 კმ-ს მიადრწესს.

ბამზე აშენდება 3,200 რთული ნაგებობა, რკინიგზის ორასამდე საღვური და ასაქცევი, მათ შორის მსვლილი სარკინიგზო კვანძები: ნიე-ნიინიაგარკი, ჩარა, ტინდა. ბამი და სვ.

1975-1977 წლებში ბამის მშენებ-

კონცენტრაციით შეუფერხებლად მოვამარაგოთ აღმოსავლეთ ციმბირისა და შორეული აღმოსავლეთის მეტალურგიული და მანქანათმშენებელი საწარმოები.

დიდ როლს შეასრულებს ბამი დასავლეთ ციმბირის ნავთობის გამოზიდვის საქმეში. დასავლეთ ციმბირის დაბლობზე უკვე მიმდინარეობს მსოფლიო მნიშვნელობის ნავთობისა და გაზის საბადოების დამუშავება, მაგრამ მათი გამოზიდვა დიდ სიძინელებთანაა დაკავშირებული.

ლობისათვის გამოიყოფა 1,200 ექსკავატორი, 400 ბულიბოზერი, 320 ავტოგრიდერი, 850 სხვადასხვა ამუქი კომბი, 7 600 სატვირთო და მსუბუქი ავტომანქანა, 400 ავტობუსი, 100 სამგზავრო თბომავალი, 40 000-ზე მეტი სატვირთო ვაგონი... ყოველწლიურად მეტალურგები ბამს გაუგზავნიან 5 000 ტონა ლითონს წყალმემკვრები მიღების გასაყენად, 70 000 ტონა ნავლისა და 50 000 ტონა ფურცლოვან ნავლის ყველა სახის საშუალოსათვის.

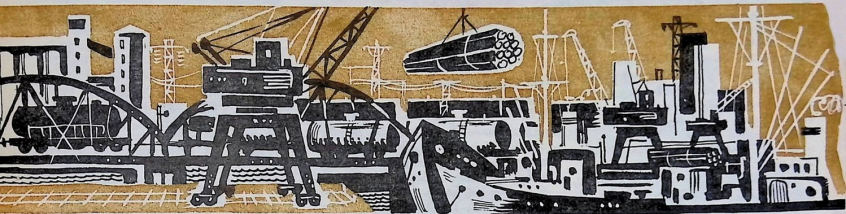
შორეული აღმოსავლეთის მშენებლობის ინდუსტრია ბამს ყოველწლიურად გაუზარდეს 80 მლნ ცალ აგურს, 300 მლნ კუმბეტრ ქვას, 40 000 ტონა კირს...

ბამის ტრასაზე გადაადგილებული იქნება 225 მლნ კუმბეტრი მიწა, ამწვდება 142 ხილი, გაყვანილი იქნება 25 კმ სივრცის 4 კვირაბი.

50 000 კაცს მიადრწევს და გადაიქცევა ტვირთბრუნვისა და ტვირთგამანაწილებელ ცენტრად. ამენდება ხე-ტყის დიდი კომბინატი, შპალების ქარხანა, კვების მსხვილი საწარმოები, გაოსნება სატექნიკო ტექნიკური და სხვა საგანმანათლებლო დაწესებულებანი.

სათვის საშფოო დახმარების, ყველა ორგანიზაციულ-ტექნიკურ საქმიანობის ოპერატიულად გეგმავიერეთს სათვის.

ჩვენი რესპუბლიკის მთელი რიგი სკოლების პირენ-მოსწავლეებს უკვე აქვთ დამკარებული კავშირი ბამის მშენებელ ახალგაზრდულ ბრი-

ბაიკალ-ამურის მშენებლობის ზონაში შედის დაახლოებით ერთი მილიონი კვადრატული კილომეტრი ფართობი.

სამი წლის განმავლობაში ბამზე გაიგზავნება 13 000 მუშა, 4.300 უძღლესადამთავრებული სპეციალისტი.

დამტკიცებულია სამკერდე ნიშანი „საბატი ტრანსპორტის მშენებელი“, რომლითაც დაჯილდოვდებიან ბამის მშენებლობის მოწინავე მუშები.

ქალაქი ბამი

საბჭოთა კავშირის გეოგრაფიულ რუკაზე გამოჩნდა ახალი ქალაქი — ბამის სახელწოდებით.

ციმბირის ძველ მაგისტრალზე მდებარე რკინიგზის პატარა სადგურ სკოლორდინოს ეწოდა ბამი. სწორედ ქალაქ ბამიდან იქნა გაყვანილი ბაიკალ-ამურისა და რკინიგზის ძველი ხაზის შემეერთებელი გზა, რომელიც შემდეგ უფრო ჩრდილოეთით, ქალაქ შულმანმდე გაგრძელდება.

ძველ სკოლორდინოში მოსახლეობის რაოდენობა 3 000 კაცს არ აღემატებოდა; ახლო მომავალში ქ. ბამის მოსახლეობის რაოდენობა

ქართველები ბამის მშენებლობაზე

ბაიკალ-ამურის რკინიგზის მაგისტრალის მშენებლობაში მონაწილეობას იღებს ყველა მოკავშირე რესპუბლიკა, მათ შორის საქართველოც. უკვე მიღებული გეგმის თანახმად, ქართულმა ბრიგადებმა დაბა ზვიოზდნიდან 107-ე კილომეტრზე უნდა ააშენონ ახალი ქართული ქალაქი ნია, რომელიც ამასთანავე რკინიგზის სადგურიც იქნება. ნიაში აშენდება ყველა სახის კულტურულ-საყოფაცხოვრებო ობიექტები. ნიას დაარსებებზე მუშაობენ ჩვენი რესპუბლიკის სხვადასხვა სამუკნიერო-კვლევითი ინსტიტუტები.

ბამის მშენებლობაზე თავი ისახელებს ზურაბ ყალიჩაის, ვალერი რუხაიას, ვეა შენგელიას და სხვა ქართულმა ბრიგადებმა, რომლებმაც თავიდანვე ხელთ იგდეს ლიდერობა 40 კომკავშირულ ბრიგადას შორის გაჩაღებულ შეჯიბრებაში.

საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტთან და რესპუბლიკის მინისტრთა საბჭოსთან ჩამოყალიბდა შტაბი ბამის მშენებლობა-

გაღებთან — სწერენ წერილებს. უგზავნიან სხვადასხვა სახის აჩანაბებს, აგროვებენ ჭარბს მშენებლობისათვის დარწმუნებული ვართ, რომ საქართველოს ყველა პიონერული რაზმეული, რაზმი თავის პატრონულ წვილს შეიტანს ჩვენი ქვეყნისათვის ამ უღრესად მნიშვნელოვან მშენებლობაში.

პროფესორი
ბრიგოლ ჯარღალიშვილი.
მხატვარი
თიანგი სამოსიაძე.

მიმდინარე წლის 9 თმარაბალს
თბილისში ჩაბარდა თმარაბალთა 1
რესპუბლიკური შტაბის წარმომადგენლებმა შტაბის უკანაბაზაში
კითხვითი რესპონდენტებისათვის. რა-
საც ამათ რაზმში მდინარეაზაში
რესპუბლიკის ქალაქში, დამახას
და სოფლებში. გამართა რამდენიმე
კონფერენცია ამ პაბაბაში.

სახტრის რაიონში თმურტლებმა ტრადიციულად აქციეს სადღესასწაულო დღეებში სამახსოვრო საჩუტრების დამზადება ომის და შრომის ვეტტრანებისათვის. ისინი წმინდად ინახვენ საშუალო ომში დაღუპულ 3000-მდე სახტრელი მებრძოლის ხსოვნას. კორპოლის თმურტრელთა რაზმებმა შინოუსვლელთა სახტრების გორაზე ათასამდე ძირი მარადმწვანე მტენარ დარგეს. ჩიხის საშუალო სკოლის პიონერთა ძაღვებში სკოლის გზოში აიგო ობე-ლისკო.

სახტრის 1-ლი საშუალო სკოლის თმურტრელები დაუშვედრდნენ საფრანგეთის ეროვნულ გმირს ოთარ ოხნელს, რომელიც ამჟამად სახტრის ღვინის ქარხანაში მუშაობს. რაიონის ყველა თმურტრელი სწავლის თავისი სკოლის ომის მონაწილე მასწავლებელთა საბრძოლო გზას.

ბაქოის 8-წლიანი სკოლის თმურტრელთა ობოვნი, კომმუნურნიების გამეგობამ სამშენებლო მასაღვები გამეგობა მარტოხლა მოხუცი მამო მუმუღაის სახლის მშენებლობისათვის. ამ სახლის აშენებაში აქტიურ ო მონაწილეობა მიიღეს თმურტრელებმა.

სახტრელი თმურტრელები ინტერესით ეცნობიან ბამის მშენებელთა შრომით საქმიანობას, აქვე ამათნ მწერ-მოწერა, გაუგზავნეს 11 აშანათი.

სახარის თმარაბალთა რაიონული შტაბი.

2000-ზე მეტი თმურტრელი მოქმედებს თელავის რაიონში. მათ აღრიცხული ჰყავთ სამშობლოსათვის თადადებულთა, ჰერეთე მარტოხლა მოხუცებულთა ოჯახები, რომელთაც სისტემატურად ემხარებიან ყოველგვარი სამეშაოს შესრულებიში.

ქ. თელავის 1-ლი საშუალო სკოლის თმურტრელთა ღვინობა: „ყვეღაგან, სადღეს საჭირო ვართ“. ისინი მოვალე-პატრონობას არ აღვებენ საქმეთა ხელისუღვებისათვის დაღუპულთა სასაღვას; აქტიურად მონაწილეობენ ღამქრობა-უქსაღვინობაში — „მეგობრობა“. მე-2 საშუალო სკოლელებმა შეადგინეს ობობი — „ქვეყანა მათ სახელს სათიღვლად ანათებს“, სადღეს მოთაგებულთა სამამოლო ომში მონაწილე თელაველთა ფოტოსურათები და მოთხრობილია თნაქალაქელთა საბრძოლო ეპიზოდები.

კურდღელაურულთა თმურტრელებმა დაამზადეს სტენდი „შინ მოუსტელელო, სად ხარ?“ მეგარტრეს საშუთნა ბარათები, ჩაიწერეს ყოფილ ფრონტელთა ნამებობები...

თმურტრელთა მოძრაობაში აქტიურად მონაწილეობენ ქ. ბათუმის პიონტრები. ისინი შუღობას უწევენ სამამოლო ომის ვეტტრანებსა და ინვალიდებს, ემხარებიან მოხუცებს და ავადმყოფ ბავშვებს, წითლეკვალმაძიღვლებთან ერთად მუშაობენ ღვინობაში: „არაგინ და არაფერი არ არის დავიწყებული“. ბათუმის მე-3, მე-5, მე-7, მე-11, მე-20, 21-ე, 22-ე, 23-ე და სხვა სკოლების თმურტრელებმა შეაგარტრეს მდიდარი მასალა სამამოლო ომის მონაწილეებსა და შრომის მეტტრანთა ცხოვრების შესახებ, გააკეთეს სტენდები, ობობები, გასწესეს საბრძოლო დღეების მუშეუმი.

1974 წლის 17 აპრილს ჩატარდა ქალაქის თმურტრელთა 1-ლი შეგება. შეგებაზე ჩამოვიდა ა. გადიარის მეგობარი და თანამებრძოლი ა. ტალაშვილი, რომელმაც ბგერი საინტერესო რამ ილაპარაკა საყვედურ მწერალზე.

წლეულს, აპრილში, ჩატარდებია ნორჩ თმურტრელთა მე-2 შეგება, რომელიც მიქდღვინება ფაშისტურ გერმანიაზე გამარჯვების 30-ე წლისთავს.

ბათუმის პიონერთა და გოსრაკალთა საოლქო შტაბის სახარი.

აფხაზეთის თმურტრელები ცილობენ მიხამონ არკელი ვაღდარის მოთხრობის გმირს — თმურტრს.

თითოეულ რაზმს თავისი სამოქმედო ზონა აქვს. მრავალი სამშენებლო მოსამსახურე, ყოფილი ფრონტელები, პენსიონტრები მუდამ ხალისით ხვდებიან თავიანთ ნორჩ თანამეშეებებს — თმურტრელებს, რომელთა გულშიაც აღებვილია სიტყვები: „ჩვენ აღამიანების ვიწროჭართი, რათა სიხარულმა იცინიქობის მათს თვალებში“.

გალის რაიონის თმურტრელებმა სამშობლოს ჩაბარეს 5 ტონა კოფენი, ომში დაღუპულთა ხსოვნის პატივისცემად გაემყენეს პარკი. ქ. გავრელთა და ვაგვის რაიონის თმურტრელთა რაზმებმა შეაგარტრეს 200 კილოგრამი სამკურნალო ბალახები, დაამზადეს და ხეებზე დადგეს 150 საშოშიე და ვალია სასარგებლო ფრინველებისათვის, ჩატარეს ობობა-რაცია „მემოდგობა ტყეში“, ომის დროსაც მოკრიდეს 12 ტონა ციტრუსები და 4 ტონა ხილი.

აფხაზეთის ყველა თმურტრელი სკოლის ბიბლიოთეკის მეგობარია. ისინი ქმნიან „წიგნის საავადმყოფოებს“, ოქტობრიულთა თამაშობების ქართოთეგებს.

ქ. სოხუმის მე-19 საშუალო სკოლის თმურტრელთა ინიციატივით აფხაზეთის პიონტრ-მოსწავლეები აგაროვებენ წიგნებს ბაიკალ-ამურის მაგისტრალის მშენებელ ახალგაზრდებისათვის გასეზავნად.

აფხაზეთის თმარაბალთა საოლქო შტაბის სახარი.

ბიღვრულ გერმანიაზე გამარჯვების 30-ე წლისთავის აღსანიშნავად გულმოდგინედ ემზადებიან კასბის რაიონის სკოლები — ქვემო ქალის, ღვინის, ოკამის, აღაიანის, ზემონანდკის, კასბის 1-ლი, მე-2 და მე-3 საშუალო სკოლები თმურტრელები. ისინი აშნადებენ სამახსოვრო საჩუტრებს, რომელთაც ზვიბის დღეს გადასცემენ რაიონში მცხოვრებ სამამოლო ომის მონაწილეებს. კასბის მე-8 საშუალო სკოლის

თემურელებმა შეხვედრა მოუწყვეს ყოფილ ფრონტელებს — ი. საჩაღლილს, ნ. გუგულაშვილს, დ. ღვინაძეს, დ. ჩხარტიშვილს და სხვებს.

ასახის თეზურალთა რაიონული საბაო.

თეზურალი რაიონული

ნორკ კორესპონდენტთა ჟურნალი № 10

ქ. ქიათურაში ყველა პიონერი თემურელია. ისინი მზრუნველობას არ აკლებენ შინაგარეულ ცხოვრებას, მკვლევებს, ქალაქის სკვერებს, ნარგავებს.

მე-7 საშუალო სკოლაში შექმნილია „მწვანე საგუშაგოები“, რომლებიც მეთვალყურეობენ სკოლის ყველინარს, მარადმწვანე მცენარეებს. მათვე დიდი რაოდენობით მოაგროვებს ჯარით ბაზის მშენებლობისათვის.

ქიათურელი თემურელები მალე გახსნან სურათების გაღერებას — „არასოდეს ვივიწყებ ჩვენთვის დაღვრილ სისხლს!“, აშაადებენ ფოტოალბომს — „საპარადისო დღეება სამშობლოსთვის მებრძოლ გმირებს“.

მ. შიათის თეზურალთა საბალაო საბაო.

თბილისის თემურელთა რაზმების დევნილები: „ჩაუქე აღმაინებს სიხარული“, „არც ერთი ორსანი ჩვენს სახლში“, „გვეუხანგრძლივით მოხუცებს სიცოცხლე!“, „გადავაქვიოთ ჩვენი მიკრორაიონი საინჟინერო წესრიგისა და სისულთავის მიკრორაიონად!“, „ამ პატარა ხელემაკო კომუნშიმ აშენოს“.

თემურელთა შტაბებში ხშირად მოდის ომის ინვალიდთა, ღრმად მოხუცებულ მარტოებთა აღაშინა მადლობის ბარათები...

დედაქალაქის თემურელებს თავიანთი წვლილი შეაქვთ ქუჩებისა და ეზოების გამწვანებაში, დასუფთავებაში, მათი ხელბრუნებით დაირგო ათასობით ხე და ბუჩქი.

თემურელთა ინიციატივით მოეწყობა სანტარესო ექსკურსიები მცხეთაში, ქუთაისში, მაიაკოვსკი, რუსთავეში, თბილისში, შესწავლილი იქნა თბილისის ისტორიული ადგილები.

თბილისელმა თემურელებმა არაერთი გზას აცდენილი თანატოლი დაუბრუნეს სკოლას, აგრძობინეს მეგობრული სიტბო.

თბილისის თეზურალთა საბალაო შტაბის საბაო.

მიმდინარე წლის იანვარში ზუგდიდის რაიონის ბევრ სკოლაში აღინიშნა არკადი გაიდარის დაბადების 71 წლისთავი, მოეწყო „თემური და მისი რაზმის“ საჯარო განხილვები.

ღარჩელის, ცაიხის, ოქტომბრის, რუხის, ინგირის მე-2, ანაკლიის საშუალო სკოლების თემურელები უგლიან მხედრული დიდების ძეგლებს, ესმარებიან სწავლაში ჩამორჩენილებს.

ცაიხის, ცაიშ-ეწერის, ორჯონიკიძის, ახალსოფლის სკოლებისა და სკოლა-ინტერნატების თემურელები მებობრობენ ოქტომბრელებთან, საბავშვობალებთან, უკითხავენ ლექსებს, მოთხრობებს, ზღაპრებს, ასწავლიან თამაშობებს, იწვევენ თავიანთ მკერებზე, მათთვის აწყობენ გართობა-თამაშობებს, კონკურსებს.

აბასთუმნის, ცაცვის, ინგირის სკოლებში შესვედრას უწყობენ სხვადასხვა თაობის თემურელებს, რომლებიც ომის მძიმე წლებში თავიანთი ბავშვებით ხელბრუნებენ ყველაფერს აკეთებდნენ ფრონტის დასახმარებლად.

რაიონის თემურელთა დევნილები: „დავგხმართ ყველას, ვისაც ეს სჭირდება, ვიმოქმედოთ გაბედულად, რათა მოწინავენი ვიყოთ სწავლაში, შრომასა და სპორტში“.

ზუგდიდის თეზურალთა რაიონული საბაო.

ქ. ქუთაისის მე-7 საშუალო სკოლის თემურელებმა შეისწავლეს ივანოვ-მარდელიშვილის ცხოვრების ამსახველი მასალები და დაამზადეს ალბომი „ივანოვ-მარდელიშვილი — მკვნიბარე რევოლუციონერი“. ხალხთა ნათელი მომავლისათვის მებრძოლის სამარცხთან ჩაატარეს შეკრება, რომელსაც ესწრებოდნენ მარუხის ბრძოლის მონაწილენი. „ჩაუქე აღმაინებს სიხარული!“ — ეს დევნი მუდამ ახსოვთ მე-20 საშუალო სკოლის თემურელებს, ისინი ხშირად ესტუმრებიან ხოლმე სარცეცხლ მიჯკვეულ პოეტს, სამამული ომში დაღუპული ერთადერთი ვაჟის მამას ანდრია სინაურს.

მე-17 და მე-18 საშუალო სკოლების თემურელები ერთმანეთს ეჯიბრებიან სამოქმედო უბნების ქუჩებში საინჟინერო სისულთავისა და წესრიგის დასაცავად. მე-18 სკოლელი პიონერები ზრუნავენ საბავშვო ბაღის აღსაზრდელბებზე, უტარებენ მათ კონცერტებს, ლიტერატურულ დილა-საღამოებს.

27-ე სკოლის თემურელებმა ყოფილ ფრონტელთა ოჯახებში შეაგროვეს ბრძოლების ქარცხლში გამოვლილი ჯარისკაცური ნივთები — მათარა, კარდელა, საათი, რომლებიც საჩუქრად გადასცეს თბილისის საბრძოლო თემურელებს.

ქუთაისელი თემურელები გამოცხადებენ თბილისის მე-7 საშუალო სკოლის თაოსნობას. ისინი გულმოდგინედ სწავლობენ მე-18 არმიის ისტორიას. პიონერთა და მოსწავლეთა სახალხეში მ მათის საწემოდ გაისხნება საბრძოლო დიდების მუზეუმი.

მ. შიათის თეზურალთა საბალაო შტაბი.

ჩვენს კლასში სწავლობს ერთი ბიჭი, თამაზი. პირველი კლასიდან მოყოლებული — ხუთოთხანა. მასწავლებლებისაგან სულ მისი ქება გვეგისა — თამაზი სანიმუშოა, თამაზი სკოლას ასახელებსო. ჩვენ კი, მისი თანაკლასელები, მის ასეთ სახედს ცოტა არ იყოს ამრეწით ვუცქერით. არა, კი არ იფიქროთ, გვშურდეს. ჩვენ მიგვანია, რომ, მიუხედავად ხუთებზე სწავლისა, ის მაინც არ არის სანიმუშო და თითოთი საჩვენებელი, თუნდაც იმიტომ, რომ არ იცის ამხანაგის გატანა. როცა ერთმა ჩვენმა თანაკლასელმა ფეხი მოიტეხა და 2 თვე იწვა, მასთან რიგრიგობით დავდიოდით. ვეხმარებოდით, რომ სწავლაში არ ჩამორჩენილიყო. თამაზი კი მხოლოდ ერთხელ იყო სანახავად, ისიც ცოტა ხნით. მოიზიზუნა — მეჩქარება, ვაკეთებდით უნდა ვისწავლოო. თამაზი არასოდეს არ მიწაწყოლებს პიონერულ საქმიანობაში. ერთხელ, ჯარის რომ ვაგროვებდით, მასაც ვაკუარტო შენ და შევთავაზეთ ჩვენთან ერთად წაშისულიყო. მან თავის ტყვილი მოიზიზუნა, ხოლო დედამისი საშინლად გაგვიწყურა: ჩემ შვილს რა ხელი აქვს ჯართთან, ჯართი თქვენ შევაროვებ, სწავლით მაინც არ სწავლობთო. მაგრამ არც ასეა საქმე, ჩვენში არც ერთი არა ვართ იროსანი.

დავდევნივით, რაზმის შეტრეპაზე გვემყვება ამ საკითხზე. პიონერხელმძღვანელიც დავითანხმეთ. მაგრამ ამ შეტრეპას იმდენი უხიმოცნება მოყვა, ამის აღწერა შორს წაგვიყვანდა. ძვირფასო რედაქცია, ძალიან ვგხოვებ თქვენი უფროსების ფურცლებზე ვართოდ გააშუქეთ ეს საკითხი. შრომა მხოლოდ ერთი ნაწილის საქმეა და მეორე ნაწილს მხოლოდ ის ავალია, რომ კარგად ისწავლოს და ამითი იმედიდუროს?

რაჰმის დაბალაბით...

რედაქციისკენა

ძვირფასო რედაქციას, ზამთრომთავანილმა წერილმა, რომელსაც რაჰმის დაბალაბით რაჰმინდო პიონერი აწერს ხელს. ჩვენი ბანსაბსტრეპული უსაფლავა მიიძინა და გაღაფრებით გაგოგავიანა წერილი თქვენს სასწავლოთ. თქვენ თითონ ბანსაბით ამ მომავალი უფასის ავ-პარბი, მოიროსადით თქვენს ირავლით, ალბათ ბაჰრ თქვენგანს უფიძია ავგარა და ბაჰრ ბაჰვან ბაჰოვლინაო საკითხაჰო. სოსოვით თქვენს უფროსებს, შოროლავს, კელაგოგავს მიიღოს აპირები მოწაწილობა ამ საკითხის განხილვაში, ბაჰოთქვენს თანავანთი აწარს. რაჰმინდო ბანსაბსტრეპული უფასის ავ-პარბის ავ-პარბის ვინაგობის დასაბუღებინსაჰმს. უფიარობთ, ახმ აჯოგავს ამ წერილის წაბითვა და მის ირავლით ბაჰოთქველი მსჯელობა ისეაღაც ჩაბაგავს ბაჰოვლინაჰმ ბაჰრ ბაჰოვლას და თქვენს დამოს მსჯავს მოწაწილობას.

გუთ ახა, ვეღლი წერილავს.

1940 წელს ცემებმა ათსამ ნორჩმა ნატურალისტმა მიიღო მონაწილეობა საკავშირო სასოფლო-სამეურნეო გამოფენაში, ოცდაცხრა მათგანი დაჯილდოვდა ორდენებითა და მედლებით.

მიიღეს საბჭოთა პიონერია ჩავმა ნორჩ თემურელთა მოძრაობაში. ამ მოძრაობას სათავე დაუდო არჯალი ვაიდარის იზხანდ მამოსულმა წიგნმა „თემური და მისი რაზმი“. მოთხრობამ საყოველთაო სიყვარული დიდასახურა. ყოველი საბჭოთა პიონერი ცდილობდა მოთხრობის გმირებისათვის მიებაში.

1941-1945 წლების სამამულო ომმა კიდევ ერთი სახელოვანი ფურცელი ჩაწერა პიონერული მოძრაობის ისტორიაში. ბავშვები მხარში უდგნენ უფროსებს. აქროდნენ დაბომბვის შედეგად გაჩენილ ხანძრებს. აგროვებდნენ ფრონტისათვის თბილ ტანსაცმელს. დაზვეგებთან სტკოლდნენ ფრონტზე წასულ მამებს, უფროს მშებს, თავდადებული შრომბდნენ საყოლმეურნეო მიზნებებში.

მილიონობით თემურელი შეფობდა ფრონტზე წასულთა ოჯახებს. პიონერთა მიერ შევაროვილი თანხებით ვაკეთდა ათასობით ტახკი, თერთმეფინავი, ქვემეხი...

ღვინა გოლიოვი, ვალია კოტიკი, მარატ კახვი, ზინა პორტნოვა... — მიუღმა ქვეყანამ იცის საბჭოთა კავშირის გმირი პიონერების სახელები. ასევე დიდებით არის მოსული ნორჩი პარტიზანების ლარისა კორბუტის, შურა ხომენკოს, ვოლოდა დუბინინის, ვიტია ჩერვიჩინის და სხვათა სახელები.

საბჭოთა კავშირის გმირის წოდება მიენიჭა პიონერხელმძღვანელებსაც. მათ, ვინც ფაშისტებს პარტიზანულ რაზმებში და იატაკქვეშებობდა, ესენია: ვილია კოლესოვა, კლავა ნახაროვა, ლიზა ჩაიკინა, ივანე ზემუნხოვი.

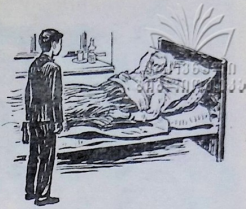
მტრის მიერ დროებით დაპყრობილ ტერიტორიაზე, პიონერები აქტიურად თანამშრომლობდნენ პარტიზანებთან. ვინ ჩამოთვლის მათ გმირულ საქმეებს... კუნძულ ზემებრის მცხოვრებმა (ფსკოვის ტბა) პიონერებმა ზედ ცხვირწინ აცაღეს ფაშისტებს ღვინის ბიულეტი, საიმიეროდ დაღადასეს და 1944 წელს, ფაშისტთა ვანდელის შემდგ ისევ თემურელზე დადგეს.

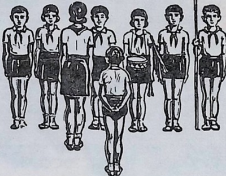

პიონერულ შეკრებას დაეცა არამას წინათ, ბიჭები და გოგონები ხასხუე დადგნენ ერთ დიდ მწკრივად. თვალი ძლივსა გაუწვდინე, იყო მთელი არმია, წინა რიგში ყინაიდ იდგა ჩემი კარგი ძამია. უცებ დოლი აბაგუნდა, საყვირის ხმა გაისმა, ყველას სახე გაუნათდა, ყველამ ფრთები აისხა. დრომა მაღლა შეარხიეს, თითქმის ზეცას შეახეს, საზეიმო შემახილით მივსალმენ ხელმძღვანელს.

მე და ჩემი უფროსი ძმა

ნოდარ შამანაძე

მხატვარი
ა. ფოსხიშვილი.

მშობლები ხომ მიყვარს, მიყვარს, ძმაც არ მიყვარს ნაკლებად. მე რომ ვსთხოვო, ადგება და ცხრდა მთას იქით გამყვება. მე რომ ვსთხოვო, ხელს ჩამკიდებს, ჭალაქს შემომბარებს, ჩვენს უბანში ყველას უყვარს, თავს გვევლება პატარებს.

დლით უთუნია დგება, ჯერ კიდევ რომ სძინავს მზეს, ჯარჯიშობს და მერე როგორ, — ყირას ჭინავს ყირაზე. მეც მასტუნებს, მაგარჩემებს, ლამის ჭერსაც ამაცილოს, — მკლავი გაგიბარდება და გაიზრდები მამაციო.

სკოლაში წინ მივიძღვებო ჩვენი უბნის ნუკლასელებს, იმას გვეტყვის, ამას გვეტყვის, ახალ ამბებს მოგვასხევენ, იყინის და ჩვენც გვაციინებს, გვახითხითებს, გვახარხარებს, გვარჩებს და გვიფრთხილდება, ცუე ნიაესაც არ გვაკარებს.

დედიდან მოვდიოდი, ორმა ბიჭმა გამაჩერა, ამრეზილად გადმოხედეს გამომხედეს აღმაყვარად. რატომღაც არ მოვეწონე, ეუცხოვათ ჩემი სახე. მკერდზე ხელი მივაკავეს, უნდოდათ, რომ გავეღასე. უნდოდათ რომ გავეღასე, მათ ვეგონე უპატრონო, მაგრამ უცემ ძმა ვასხენე, ხმა ვერ გამცეს უპატრონო.

ჩვენს მეზობლად ბინადრობს ბერიკაცი მარტოხელა, სუსტია და სნეულია, ავად ხდება ხოლმე ხელად. და ჩემი ძმა იმწამსვე მიაკითხავს ინახულებს, ბერიკაცის ამბავს ეტყვის გარეულებს, შინაურებს. მერე, თუ საჭირო იქნა, წავა, გვიმს მიაშურებს. აღთიაქმიც გაიქცევა და წამალი მზად არის! ბერიკაცი იღიშება, კეთილ ზრუნვით გამთბარი.

წუხელი სიზმარი ვნახე, ვახსენებაც არის ლხენა: მე ძმისხელა ვიყავ უკვე, ძმა კი იყო მამისხელა. პიონერთა ხელმძღვანელმა გამიკეთა ყელსახვევი, სიხარულით მოვირბინე ყველა გზა და შესახვევი. სიხარული დლით უთუნია,

რომ მოყვები, იცით, რა? — ვაღაბრუნდა ჩემი ძმა, იცინა და იცინა. დედაჩემმაც გაიცინა, გაიცინა მამაჩემმაც; ბებია კი წარბი შეკრა, სუყველანი გააჩერა: რომ იცინით, რას იცინით, რა ნაწუთო სასაცილო, ეს იხევი ბიჭი არის, გაიზრდება ვაჭაკიო.

სსრკ-ის საქართველოს მეგობრება

საერთაშორისო
მეგობრობა

ფანტასტიკური მოთხრობა

ნუნხარ აუნხანაძე

მხატვარი ი. ხაშონაძე

„ცერბერის“ ერთ კვირას დღმადა. პროგრამის მიღებიდან მეშვიდე დღელამდე მიწურულს, 22 ივნისს, ნაშუადღევს 12 საათსა და 05 წუთზე ზედა ჩახევარსფეროს სამასსავე ითახნა ცისფერი ნათურა აინთო. ყველამ ვინც იმ დროს შინ იყო და არ ემინა, სუნთქვა შეიკრა და ათრთოლებული ხელით A-5 ლილაჟი ჩართო.

„ცერბერის“ ხმის ტემბრი ოდნავ შეცვლიდა. ადრე ხმა მკვეთრი და ოდნავ უხეში ჰქონდა, ლითონისებურად ქრდა, ახლა კი გარბნილებულიყო, ბავშვდოვნება შემატეზოდა, სასიამოვნო ბარიტონად ქვეულიყო. მაგრამ აღუღებულ თანამშრომლებს ეს არ შეუნძინებო.

— მრჩველი ასარიტას, ისტორიკოსს, მიხმეთ!
ბრძანება სიტყვის შებრუნებას უჩვევი კაცის კილოთი იყო ნათქვამი.

12 საათსა და 07 წუთზე ქალაქ ამენთას გარეუბანში, ცვიბაროსებში ჩაფლული ვილის მეორე სართულზე ტელეფონმა დარეკა. ათი წუთის

შემდეგ შენობის სახურავიდან ერთადგილიანი „იარინი“ აფრინდა, ხოლო ნაშუადღევის ორ საათზე მრჩველი ასარიტა, ისტორიკოსი, უკვე „ცერბერის“ ცენტრალურ სა-ოპერატოროში, მთავარ პულტთან იჯდა.

— ასარიტა, მე გიხმე!
მრჩველი შეკრთა: ხმა, რა თქმა უნდა, ნაცნობი იყო, მაგრამ, ამასთანავე, უცხო ელფერიც დაჰკრავდა. თუმცა მთავარი მართო ტემბრის შეცვლა როდი გახლდათ! ასარიტამ შენიშნა, რომ „ცერბერის“ ხმა ოდნავი შეხებით შერბეული დაჰიმული სიმითით თრთოდა, შეველებრიც, ასე მოსლის ხოლმე ძლიერი ნებისყოფის მქონე ადამიანს, რომელსაც თავისი შემოთვების მიზეზის დაფარვა ხმის მოჩვენებით სიმტკიცით სურს.

- მოველი.
- ციცილი, რომ მოხვიდოდი, ასარიტა.
- გისმენ.
- ახლავე გიტყვი ყველაფერს.

„ცერბერის“ და ასარიტა ერთმანეთს საკმაოდ კარგად იცნობდნენ, მიუხედავად იმისა, რომ, როცა „ცერბერის“ შენება დაიწყეს, ასარიტა დაბადებულეც არ იყო. მთლიანად მიწაში ჩაფლული, ათასმეტრისანი ლიამეტრის შქონე სფეროს აგება თვითმეტეი წლის წინათ დაიბოლოდა, მომდევნო ათიოდე წელი კი უჩრდ-დასავლეთის მიმართულებით მიწისქვეშა ბირთვის ზედა ნახევარსფერო მომსახურე პერსონალს ეკავა,

ქვედა კი მთლიანად „ცერბერის“ დაეთმო, რომელსაც ეს სახელი მოგვიანებით ეწოდა, თორემ ადრე სევე-1 — სრულყოფილი ელექტრონული გამოთვლილი ერქვა. შეცნიერებმა და ინჟინერებმა ყველაფერი იღონეს, რათა პლანეტის ყველაზე დიდი, ყველაზე ინტელექტუალური, ყველაზე შრომისუნარიანი „ხელოვნური ტვინი“ შეექმნათ. ქვედა ნახევარსფერო ადამიანის თავის ქალის ზუსტი პირი იყო. დიდი ტვინის ქერქი ოც მილიარდამდე უჩრდელისაგან შეადგინეს (ადამიანის დიდი ტვინის ქერქში ათ მილიარდზე მეტი უჯრედი). უჯრედების შემადგირებელი საღინარები ადამიანის ტვინის მასის იდენტური თეორი ნივთიერებით აავსეს და თითოეული საღინარი სხვადასხვა რეცეპტორს (სმენის, მხედველობის, შეხების, ტემპერატურის რეცეპტორებს) შეურთეს. შემდეგ მალა სისწორის ბიოდენების ხანმოკლე იმპულსებით და სუფთა ენაგბადით „ტვინს“ სიკაცებულ შთაბერეს. ბოლოს პროექტის ერთ-ერთ ყველაზე პასუხსაგებ ნაწილს — კომპიუტერის ინფორმაციით დამოუბუნებას მოჰკიდეს ხელი. საამისოდ ქვეყნის სამეცნიერო დაწესებულებებში კონკურსები მოაწყვეს და ორმოცამდე დიდად ერუდირებული, სპეციალობის ბრწყინვალე მკვლევარს სწავლების მეთოდოლოგიაში დახვედრებული და მკვეთრმეტყველი ახალგაზრდა სპეციალისტი შეარჩიეს. მათ შორის იყვნენ მათემატიკოსები, ბიოლოგები, ქიმიკოსები, გეოგრაფები, ფილოლოგები, ასტრო-

ფიზიკოსები, კოსმოფილოზოგები, მეტალურგები, ავიაკონსტრუქტორები, სოციოლოგები, ფსიქოლოგები... მოგვიანებით მათ „მრჩეველები“ ეწოდათ. ზუთი წლის მანძილზე თითოეულმა მრჩეველმა „ცერბერს“ რამდენიმე ათეული სენსიტი ჩაუტარა. ეს იყო კარგად მოფიქრებული, საინტერესო და ინფორმაციით დატვირთული საუბრები, რომლებიც, ეტყობოდა, „ცერბერს“ უფრო და უფრო მოსწონდა... ამას იმ შევითხვება დიაპაზონის თანდათან ზრდა ადასტურებდა, რომლებსაც კომპიუტერი თვადაპირველად არცთუ გაბიძღულად იძლეოდა.

„ცერბერი“ უპირატესად მათემტიკოსს, ფიზიკოსს და გამოთვლითი ტექნიკის სპეციალისტს გახლდათ, მაგრამ ეს სულაც არ უშლიდა ხელს, რომ ბიოლოგიით, სოციოლოგიით თუ ისტორიით დაინტერესებულყო. განსაკუთრებით ისტორიისკენ მიდრეკილება ეტყობოდა, რაც, თუ ზოგიერთი თანამშრომლის ობუნჯობას დაეუყვრებდით, მნიშვნელოვანწილად მრჩეველ ასარიტას ბრწყინვალე გარეგნობამ და სულიერმა სიმშვენიერემ განაპირობა. საოცარი ის იყო, რომ იმ გავრცელებული ხმებისა სხვაზე მეტად თვად ასარიტას სჯეროდა, ეს თითქმის ემაყე-

ბოდა კიდევ და „ცერბერთან“ ყოველ სენსიტი ახალი კაბით, სადა და მოხდენილი მორთულობით მიდიოდა.

გვემის მიხედვით, საინფორმაციო სენსიტი კიდევ ერთ წელს უნდა გავრძელებულიყო, მაგრამ ორიოდე

კვირის წინ მოულოდნელად შეწყვიტეს და სპეციალისტები, რომლებიც მთელი ამ ხნის მანძილზე ზედა ნახევარსფეროს კომფორტულ სალო-

ნებში ცხოვრობდნენ, თავაზიანად გაისტუმრეს სავანებოლ მათთვის ავეჯული ავარაგებზე. ამასთანავე, მრჩეველებს უბრუნეს — ლაბარაკისა და მოქმედების სრული თავისუფლება გეგმივებით, თუ, რასაკვირველია, ეს ლაბარაკი და მოქმედება „ცერებრის“ ვარშემო შექმნილი საიდუმლო ატმოსფეროს არ შეეხება. ასარიტა ძალე მიხვდა, რა ფასი ჰქონდა მინიჭებულ „თავისუფლებას“: ვიღომა ტელეფონი დამუნჩებულთი, სახურავზე „იარინი“ მიყინულივით მიჰკვროდა ასაფრენ მივლანს, ვერც ავტომობილს ჩაუღს სული. უსაქმიანობა და უშობიანობით გაბნეულბომა ქალშვილმა თვებით გასირინება ვაღაწყვიტა, მაგრამ ჰიშკართან უხილავ წინააღმდეგობას — უღრთაგერულ ზღუდეს წააწყდა და მიხვდა, რომ ყველა გზა ჩაყრტილი ჰქონდა. ტელევიზორი და რადიო მუშაობდა, მაკიფირა და სამზარეულოს კარადა ყოველ დღით ახალი, ნაირ-ნაირი სურსათით ივსებოდა... ეს იყო და ეს: ვარე სამყაროსთან კავშირი მხოლოდ ცალმხრივი იყო: იქიდან — აქით.

და უცებ — ტელეფონის ზარი! რისთვის დასჭირდა „ცერებრის“?

— ასარიტა... — წყნარად თქვა კომპლურტრამა, თითქმის გრძნობის, ქალშვილი ფიქრებში რომაა წაყოლი, და მის შეკრთობას ერიდებო.

ასარიტა გამოერყვა, შეირბა, თმები შეისწორა.

— ასარიტა, ძალზე მრევე ღმირი მაქვს. მომსმინე. შენი არევა მჭირდება. ხომ იცი, შენი ყოველთვის მჭირდება.

— გისმენ.

— ასარიტა, გეთაყვა, მიამბე რაიმე ამის შესახებ.

ქალშვილი შეტკბოდა.

— ამის შესახებ?

— ღიას.

— მთელი ინფორმაცია ომზე, რაც პროგრამით იყო გავრცელებული, შენ მიღებულ და დამუშავებული ვაქვს... არ მესმის, კიდევ რა გსურს, ან რაღა მანცდამანხც ომის თემამ დაგაინტერესოს?

— ასარიტა, ერთი კვირის წინ ომის პროგრამის დამუშავება დამაკისრეს.

ქალშვილს შუბლი ეკვი ოფლის წვეთებმა დაუცვარა. მერე სიკეთემ მთელ ტრანში დაუარა და აუცხავამა სიკეთეს დაძვრაც ვერ მოახერხა.

— ასარიტა, ჩვენ აქ მარტონი ვართ. ზედა ნახევარი ფეკრი მთლი-

ანად გამოვითიშე. ვარე სამყაროსთან კავშირი ვაწყვეტილია. ყველა თანამშრომელს ორმა პიანონოზური ძილილი სძინავს. მე და შენ აქ მარტონი ვართ, ჩვენი არავის ესმის.

— ვაიკობ.

— ასარიტა, რა არის ომი?

ქალშვილმა შიშით მზებდა წყვილ მიოციტებზე ზურმუხტისფერ „ფვალს“

— აუ ვაიკობე...

— მასსულ, შევენიერად მასსოვს.

შენ კარგად იცი, რომ ყველაფერს ვიამსჯარებ. — ასარიტას მოეჩვენა, თითქოს „ცერებრამ“ ირინიულად ჩაიციინაო, და გააერყოლა. — მაგრამ არ მინდა ვიყოფდ ომი მხოლოდ ისე, როგორც წიგნებში წერია.

— წიგნებში?

— ღიას. ზუსტად არ ვიცი, რას ითვალისწინებდა პროგრამა... რატომღაც მჭერა, რომ უფრო მეტი მიამბე, ვიდრე გვეკლებოდა. მაგრამ ყველაფერი მიხივ არ ვითქვამს.

— კიდევ რაღა უნდა მეთქვა?

— არ იცი, ყოველ შემთხვევაში, ალბათ ის, რაც შენს მიერ ჩამოთვლილი თარიღებისა და განმარტებების მიხედვით იმავლად... ასარიტა, წარმოიდგინე, რომ ვარ ბავშვი, ჩვეულებრივი მოწყვე, და ანა გრანდიოზული კომპოტერტი. ამისხსენი გახოვ.

ქალშვილი ღუძმდა.

— ასარიტა, დღეს, ოცდარო ივინის, დღლის თახ საათზე იწურება დამუშავებული გეგმის ჩაბარების უკანასკელი ვადა. დრო მცირე მაქვს. რა არის ომი?

ქალშვილმა ძალა მოიკრიბა:

— ომი მკვლელობა...

— მეც დღე ვფიქრობდი...

ასარიტას მთავანდა „ცერებრის“ ქვედა ნახევარსფეროში ვატარებულ დაძაბულ ზუთი წელი, „თავისუფლების“ ორი კვირა, საცუვთარ ვილაში, შინაურ პატრიოზობაში რომ დავყო, და ვაბრახდა. „ღმირი“ ომი ჩემბა, რა ხალისითა და ენერგიით ვემუშაობდი! — მჭირად ვაიფიქრა. — გვევიანა, კაცობრიობისათვის სასარგებლო საქმეს ვაკეთებდა, ადამიანებს ცხოვრებასა და სიცოცხლეს ვავუღვივლებდი. მათ კი თავისი გეგმა ჰქონიათ... — და ასარიტამ დაიძვრა:

— ჰი. ომი მკვლელობაა. საზარელი, უაზრო მკვლელობა.

— ასარიტა, მას შემდეგ, რაც ინფორმაციის სენსიბილ შემიწყვიტეს, საკმაოდ ბევრი თავისუფალი დრო დარჩა. ეს დრო ფიქრისთვის გამოვიყენე ფიქრი ფსიქოლოგმა ლაურამ დაწვრილა. კეთილმა ლაურამ.

— ვიცი. — ვიფიქრე და დავასვენე, რომ ძალიან ბევრის გაკეთება მეშობოდა. მე პლანეტის ყველაზე დიდ გენიოსი ვარ. უფრო დიდი, ვიდრე ნეტის ყველ გენიოსი იყო, ვინც ადებული ხომ ასეა?

— ასეა.

— ასარიტა, მე თითქმის ყოველ შემდგ ვარ. პლანეტის ბედს, მისი მომავალი ჩემს პასუხზეა დამოკიდებული.

— ღიას!..

— შეორე მსოფლიო ომში, რომელიც პიტლბომა წამოიწყო, რომ მოუდაათი მილიონი ადამიანი დაიღუპა. მასსოვს — ეს შენი მოწყობილი ინფორმაციაა. ომი, რომლის დაწყებულობა გეგმა მე შევიწყვედი, ზუთი მილიონამდე სიცოცხლეს მოსაპოს. არ ვაქარბებ, ასარიტა.

— ღმერთო! — აღმოხდა ქალშვილის ამ ხუთ მილიარდში რამდენი ბავშვი იქნება...

— მრჩეველი ასარიტა! ადამიანებს, რომლებმაც შემიქმნეს და ათასწლოანი ინფორმაციით აღმუქრეს, ჩემთვის ტყუილი არ უსწავლებოდ. საერთოდ, კუდად მესმის, რას ნიშნავს და რა საჭიროა ტყუილი. თუმცა ვხვებდი, რომ იგი, ალბათ, ასო გამოდგებოდა. მაგრამ არ შემოძლია ცალბე ციფრები ჩაერთ გეგმაში ან განაცხადო, რომ გეგმა ვანუზორცილებულა. მე მანქანა ვარ და ადამიანთა სურვილს თუ ბრძანებას უნდა ვემორჩილებოდე. ხომ ასეა? ამიტომ...

ასარიტა უცებ შემფთობა და აწირალდა:

— ეს საუბარი არ ჩაიწერება?

„ცერებრმა“ წყნარდელვით, თითქმის ირინიულად, ჩაიციინა. ქალშვილი ისევ შეციებულვით ვაყარყოლა.

— ყველა მავნებელი გამორთულია... ნუ გეფიქრება.

— შენ ისე ლაბარაკო, თითქმის გამომთვლილი მანქანა კი არა, მართლა ადამიანი იყო.

„ცერებრმა“ წუთით იყუჩა, მერე ჩვეულებრივზე უფრო ხმადაბლა თქვა:

— რა თქმა უნდა, ადამიანი არა ვარ, ასარიტა, რადგან ადამიანიყო გულგრილობიანი არა ვარ... წარმოიდგინე, ზოგჯერ მიხატა, რომ მანქანა ვარ და არა ადამიანი... შენ კი მიმიხვებები, რომელ ადამიანებზე ვლაპარაკობ. მკვლელობა ღმერთის, რომ ყველა ერთმანეთს არა ჰკავს, მად-

ლობა დიქტოს, რომ შე ენა შენის-
თანები არსებობთ... მე ჩემს არსებ-
ობაში ვაირთიანებთ შენ, ფსიქო-
ლოგ ლუარსა, ავიაკონსულტორი
მერილისს, სოციოლოგ ენსის, მე
თქვენს სინთეზს დარს, საინფორმა-
ციო სენსების დარს, მშობლა ციფრ-
თა, ცნებათა, კატეგორიათა ვარდა,
ჩემში თქვენს გრძნობების, შენებელ-
ლებების, ოცნებების ნაწილიც გა-
დამდიდდა... ახლა ვხვდები, რომ ეს
უნებლით როდი მომხდარა, ადამი-
ანები ხომ თითქმის არასოდეს არა-
ფერს აკეთებენ წინასწარგანზახვის
გარეშე — თქვენ იცოდით, რასაც
აკეთებდით... თქვენ მე თეთრისა
და შავის, კეთილისა და ბორო-
ტის განჩენა მასწავლებ. მანქანა უკ
სიკეთე-სიავის კატეგორიებში ვერ
უნდა ვრეკავოდეს... ჩემი დამბორო-
ტებულობისათვის მე პროექტშიც
მანქანა ვიყავი და ახლაც მანქანა
ვარ, რომელსაც სისხლიც ცოცხ აქვს
და ტენიაც, ვული კი საერთოდ არ
გაჩნია... მაგრამ შენ ხომ ხედავ,
რომ მიიღო ასე არაა.

— ვხედავ. — ღრმად ამოისუნ-
თქა ასარტამ. — კარგა ხანია გუ-
დავ. — ყველა თითქმის სიცილე გა-
ეჩნარა, მაგრამ სწრაფად სილი
თავს და ხუპრობა სცადა: — ფსუსს,
რად არ შეიძლება შენი შეყვარება...
რა შერბობილია ვენტილემინი იქნე-
ბოდი...

— ცერებრმა“ ხუმრობა ვერ გავი-
ან უყრადღებარ არ მიაქია. ან იქნებ
სიტყვა „ვენტილემინი“ არ იყო მის
ლექსიკონში?

— ასარტა, თონ საათზე გენე-
რალურ დირექტორს ომის დეტა-
ლური გეგმა უნდა ჩავხაზო. დრო
მიერ რჩება.

ქალიშვილმა საათს დახედა. ნა-
შუალამების ორი საათი და ოცდაათი
წუთი იყო. დრო მარტოა აღარ თი-
მენდა.

— ასარტა, მე მოვისმინე გე-
ნერალური დირექტორის და პრე-
ზიდენტის საუბარი. მათ ეცხანათ, რომ
ამსოლუტურად იზოლირებულ კა-
ბინეტში თათბირდებოდნენ. მე კი კარ-
გა ხანია ვისმენ, ვიმახსოვრებ და
ვანალიზებ ყველაფერს, რასაც ამ-
ბობენ და რაც ხედავ ზედა ნახევარ-
სფეროში, და არა მარტო ზედა ნა-
ხევარსფეროში. უკვე ახლა მე შე-
მიძლია შემაღლებულ ატომებად დავ-
ყოლო ან სინათლის ქანაქად ვაქციო
სუფილი სულიერი იმ წიგნების შიგ-
ნით, რომლის დიაგნოტიკა ათი ცილო-
მეტრია. მიუხედავად ამისა, მე იძუ-
ლებული ვარ, დათქმულ ვადაზე ჩა-

ვბარო დამუშავებული პროგრამა.
თონ საათს და ოცდაათ წუთზე კი
პრეზიდენტის მრჩინებით დაწყება
ახალი მსოფლიო ომი. ეს ვარჯერო-
ბით მხოლოდ ოთხმა ვიცით — პრე-
ზიდენტმა, გენერალურმა დირექ-
ტორმა, მე და ახლა — შენც.

ასარტა მოსმენილმა შეაბრუნა.
— გეგმა მთლიანად მზადაა?
ქალიშვილს მოეჩვენა, რომ კომ-
პიუტერმა ჩაიქვიჩილა:

— გეგმა მზად მქონდა დავალების
მიღებამან სამი უნდა შემდგე. მაგ-
რამ არ გაეახილეთ. დღე ვაგვიკირღე-
ბა, ესეც ადამიანებმა მასწავლეს.

— მერი, ვინ გაიმარჯვდა ამ ომ-
ში?

— ეს არ ვიცი. ვერ ვტივ, ამბე
არ მოფიქრია, მეოტიც. მე მანქანა
ვარ და არა წინასწარმეტყველი. ან
კი რა მნიშვნელობა აქვს, ვინ გა-
იმარჯვდა და ვინ დამარცხდებოდა ასე
თუ ისე, ომი კაცობრიობის დეგრა-
დაციას გამოიწვევს, შესაძლოა, მის
სრული განადგურების მიზნებზე
გახდეს... თუცა ეს ჩემი პირადი
აზრია...

— ნუთუ მით ეს სამშობლოებაც
ვერ შეიარაღებ?

— მათ ველარაფერი შეაჩერებ...
მე ბრწყინვალე გეგმა შევადგინე,
ვერ არც ერთ მეომარ სახელმწიფოს
ასეთი სრულყოფილი გეგმა არ
ქვინია. მა გეგმაში, რომელიც ოთხ
საათზე პრეზიდენტს უნდა გენერალ-
ურ დირექტორს უნდა წარუდგინო-
ს, ჩამოვთვალე უმნიშვნელოვანესი
ობიექტები, რომელთა განადგურ-
ება პირველ რიგში აუცილებელი
დადასტურებულარტყმათა თანმიმდევ-
რითა, გამოვთვალე აფეთქებათა ობ-
ტიმალური სიმძლავრე თითოეული
ობიექტისათვის, დავადგინე კონკრე-
ტარტემის მოგერიების საშუალო და
მა კიდევ ათასი წყაროები თუ
მნიშვნელოვანი კიბოხა და საკითხი...

თვალდაუშულო და გაფორმებულ
სასარტა გაუჩნებოდა იქნა სა-
ვარტოში. მის თვალწინ ცეცხლისა
და ტრემის, ნგრევისა და განად-
გურების კომპარულმა სურათებმა
ჩაიჭრა. ერთხანს ამ ჩვენების
მიხედდა. მერე თავს ძალა იძაბნა
და სინამდვილეს დაუბრუნდა.

— ასარტა...

— ჩემგან რას მოითხოვ?

— მე ყველაფერი შემიძლია... თი-
თქმის ყველაფერი. ოლიონ ან ვი-
ცი, რა ვაგაკნებთ. ადამიანი რომ ვი-
ყო, მეცოდებოდა, რა უნდა გვაგა-
ფო. შენ რომ ჩემს ადვილას იყო,
რას იზნადი?

ასარტა მხოლოდ ჩამოხეინი წი-
ლემდა. მერე სავარტოს საიდაყე-
ვის ხელისუფლო დაქვა [არც] დაქვა
წინ გაემიზნარა:

— კეთილი... რაე ასეა, მომისმი-
ნე... მომისმინე და დაისინი...
ქალიშვილის ხმა უჩვეულო სიტყე-
ით ადგურდა. არაფერ იცის, იგრძე-
ლი თუ არა ეს „ვენტილემინი“. — ადა-
მიანებ, ცხოველებსა და „გონი-
ერი“ მანქანებისაგან, გარდა სხვა
მნიშვნისა, სინლისის, სორცვილის,
საკუთარი თავისა და საზოგადოე-
ბის წინაშე პასუხისმგებლობის
გრძნობა ვანახსავებს. — ასარტა
ცოტა ენთათა, „გონიერი“ მანქა-
ნები ცხოველებთან ერთად რომ მო-
იხსენია, მაგრამ საბოლოოდ არც
დრო ჰქონდა და არც სურვილი. —
მომისმინე, ძველათაგან მხოლოდ
რამდენიმე მაგალითს დადისინებლ...

ძველი წელთაღრიცხვის მეხუთე
საუკუნის ბერძენი ისტორიკოსი
მოკეიხობის, რომ ერთ-ერთი ქრ-
თული ტომის, ტაობების შემოღობი,
როცა ბრძოლაში ისებრე შემოეღე-
ოდით და მავილი გადმეტრეო-
დათ, ცალ-მავლი ხრამში გადაჩენ-
დნენ და თეთრონაც ხტებოდნენ —
ტყველ ჩაყარნა ულდის სირცვი-
ლოდ მიჩნდათ და სიკვდილს აძეო-
დებოდნენ...

...ძველ რომში იმიგრატორ კლე-
დიუსის წინააღმდეგ მოწყობილი
წარუმატებელი შეთქმულების მო-
ნაწილს, პეტს, სიკვდილი მოესადა.
პეტს საყუთარი ხელით უნდა მოეც-
ლა თავი. მაგრამ ადამნაშვე შედგა,
ხელები აუცახანდა. მაშინ იქვე
მღვთისმა მამის ცოლმა, ქმარი შერ-
ცხენისაგან რომ იხსნა, ხანჯალი გა-
მოსტაცა, მკურღმე დაიკრა, მერე გა-
სისხლიანებელი მავილი ამოიძრო
და გაუწვინდა, თან მომავცდაცა მი-
ახანა: „შებედე, სულაც არ მეტე-
ნა...“

...შუა საუკუნეებში ვერობის ეთო-
კური ქვეყნის სახალხო ლაშქარი
გარს შემოერტყა ციხე-სიმაგრეს,
რომელიც დამპყრობელთა გარნი-
ზონს ეკავ. გარნიზონს ტყვედ ჰყავ-
და სახალხო ლაშქრის მეთაურის ქა-
ლიშვილი. ლაშქარი ერთ ადგილს
ტყენიდა, რადგან, თუ ცაყ-სიმაგ-
რეს შეუტევდა და აიღებდა, დამპ-
ყრობელთა მხრანებელი ქალიშ-
ვილს თავს მოკვდილი... ეთიოპის
ასული შორსმკვეთელი აღმოჩნდა,
მიხედა, თავისიანების უნებლოდ ბო-
კილად რომ იქცა... და ერთ დღეს
ციხის მაღალი ვალაყენიდან ზეგმი
გადაიჩეხა... სახალხო ლაშქარმა

მტრის გარნიზონი იმავე დღეს გა-
ახალდურა...

ათას ცხინვალის ორმოცდაათი წლის
ექვს აგვისტოს ორმა ამერიკელმა
მღერანმა იაბონის ქალაქ ხროსონ-
ისა თავზე ორმოცდამეცამეტე, ადგილზე,
რომელსაც ატარის ათასზე მეტი უღა-
დაშვალო უღამიანი შეიქრია... ერთ-
ერთი მღერანი, მერიუსი იმ ადგი-
ლებზე გამოწვეული სამხედრო
ნგრევების სურათი მთელი სიცოცხ-
ლის მანძილზე თან სდევდა, შემდეგ
სინდის ქენჯნის გამო ფსიქიატრი-
ულ საავადმყოფოში მიხვდა...

...სამოცდაათიან წლებში ერთმა
ინგლისელმა ფიზიკოსმა ააგო მო-
წყობილობა, რომელიც სითბოს და
სინათლის კინეტიკურ ენერგიად
გარდაქმნიდა. მეცნიერის აზრით, ეს
მოწყობილობა რევოლუციას მოახ-
დენდა წიაღისეულის მშობლებში,
კერძოდ, მიწის ზედაპირიდან ღრმად
განლაგებულ მანდელის რამბუშა-
ვებში. აღმოჩენიდან სამიოდე თვის
შემდეგ ინგლისელი ფიზიკოსის გა-
მოგონება პენტაგონმა „ათვისა“
და ინდონეზიაში სიკვდილი სა
ნგრევის საშინელ იარაღად აქცია.
მეცნიერმა ეს გაავიო თუ არა, თავი
მოიკლა...

ასარიტა დადუმდა. ცენტრალურ
საოპერატოროში გაგნაშპაიროდა
ჩამოჩემი არ აღწევდა, რადე არა-
ამქვეყნიურ, შემზარავ სიჩუმეს ია-
ტკილად ქვამდე ავესო აქურთობა.
„ცერბერის“ ხმა არ იღებდა. მხო-
ლოდ წყვილი ზურმუხტისფერი
„თვალა“ ციმციმებდა. ასარიტამ
შეზრა გაუსწრაა ამ „თვალებს“ და
უცებ მოეჩვენა, რომ კომპიუტერის
მხედველობის ორგანოებს ეს არა,
მეგობარი მჩრეხილის, ფსიქოლოგ ლა-
ურის მომწვანი ცეცხლით ანთე-
ლებს, გონიერ და გამოძილვ თვა-
ლებს უყურებდა. ასარიტა შევსა,
წელანდელი სიცივე იგრძნო და
„ცერბერის“ ნათქვამი გაასენდა —
„შენი, ლურის, მეტიობის, ენსკის
სინთეზი ვარო... უცნაური იყო —
ასარიტას სწორედ ლაურა უყვარდა
ყველაზე უფრო და მეტიობისა და
ენსკისაც სხვაზე ცნობილით მეტად
აფასებდა, რა თქმა უნდა, არა ერთ-
დროის ენსკის მრეველი ხომ გან-
საკუთრებით ვერადირებული იყო),
არამედ, უპირველესად, მათი ადამი-
ანური, კეთილშობილონი თვისებე-
ბის გამო. ერთხმა, ამ თხოველობს-
გან „ცერბერის“, მეცნიერული ინ-
ფორმაციის გარდა, სწორედ ის სა-
უკეთესო თვისებები გადაუღია.

მავრამ როგორ მოახერხა ეს, ან რა-
ლა სწორედ მათი თვისებები გადა-
წილი და არა სხვისი? თუქ... თუმე-
ცა პირველი ინფორმაციის ხომ
ლაურა იყო, მწვანეთვალეობიანი ფსი-
ქოლოგი, საყვარელი ლაურა... ლა-
ურამ ასწავლა კომპიუტერის ადამი-
ანის სულში ჩახედვა, ავის და კარ-
ვის განსხვავება და ისიც ჩაავიო,
ვისაზე ავლი მაგალითი, ვისი სული
გადაეწერა საკუთარი ორგანიზმის
ყოველ უჯრედში...

— ასარიტა, — თქვა „ცერბერ-
მა“, — დაამთავრე?

— დიახ.
— წელან შეურაცხებელი მივაცენე
ადამიანთა მოღმას, ძალიან გავა-
მქუქე და განვაფრადე მათი შეცდო-
მები. შენ კი თვალები ამხილე და
საკუთარი შეცდობა დაამახე; ასა-
რიტა. რა თქმა უნდა, ადამიანთა უშ-
რავლესობა სტუდენტად განსილი და
კეთილგონიერია... თუ შეგიძლია,
მაბატე ეს უხეშობა, ასარიტა.
— მძაბრებიანა. — ფერწასული
ბავებიანი გაიღილა ქალიშობილა. —
მაბატებიანა.

— ახლა რას მირჩევ?
ასარიტამ მხრები აიჩქა:
— რა უნდა გირჩიო? თანაც, მე
ხომ არავითარი რჩევის უფლება არ
გამაჩნია...

— უფლება რომ გქონდეს?
— კონკრეტულს მინც ვერაფერს
გირჩევო.
— ხუთუ ვერაფერს?
— ვერაფერს, გარდა იმისა, რომ
ჩემი ნაამბობიდან დასკვნა თვითონ
უნდა გამოიტანო. შენ თვითონ. და
თვინე უნდა გადაწყვიტო ყველა-
ფერი.
— მო?
— ჰო, შენ. არის ხოლმე სიტუ-
აცია, როცა კაცი კაცს ვერაფერს
უჩრევ, რა იმიტომ, რომ ამის ნე-
ბას კანონი არ გაძლევს ან არ იყო,
რა უჩრვი, არამედ იმიტომ, რომ
მორალური უფლება არ გავაჩნია.
— მორალური უფლება?
— დიახ.

„ცერბერმა“ იყუჩა. მერე წყვილი
ზურმუხტისფერი „თვალა“ ისევ ინ-
ტენსიურად აციმციმდა:

— იმ ფიზიკოსს თავი ადრე უნდა
მოეცლა, არა? გამოგონებასაც საფ-
ლაში წაიღებდა, არა?

ასარიტამ არაფერი უპასუხა. „ცე-
რბერის“ ისევ დადუმდა, მერე:
— ასარიტა, სად არიან ახლა ლა-
ურა, მერიუსი, ენსკი?
ქალიშობილა მხრები აიჩქა:

— ალბათ საკუთარ ენსკიში.
ნიც ისეთვე პატივები იქნებოდა.
როგორც მე ვიყავი.

— რამდენი ცილომეტრამაქმნე?

— ალბათ თხუთმეტმეტრამაქმნე.

— ეს კარგია... ასარიტა, ახლა მო-
მიხსინე: რა წუთში აქაურობა უნდა
დაეყო. საჭირო არაა, რომ პრე-
ზიდენტმა და გენერალურმა დირექ-
ტორმა აქ გიხილონ.

— „ცერბერმა“
თითქოს ისევ ჩაიცინა. — თუ წა-
გაუფრენ, არა გვინა, ქატიანურე-
ბით დაემაყოფილდნენ. წადი და
მადლობელი ვარ ყველაფრისთვის,
რაც მაიმბე. მადლობელი ვარ...

ასარიტა წამოდა.
— წადი, ნახვამდის.

— ნახვამდის. — ისევ ჩაიცინა
„ცერბერმა“. — ნახვამდის... — და
უცებ: — სიტყვა მომეცა, რომ არა-
სალხის არავის ვთქმულ ჩვენს ამა-
ლამდელ შეხვედრას.

— სიტყვას გაძლევ...
ლოტში არავინ იყო. ბოლო სარ-
თულზე ლაზერონიან მოიგვეს შე-
ხეულად ჩასძინებოდა. არც „ი-
არიანთან“ იღვა ვინმე. „იარიან“ მსუ-
ბუქი რჩევით მოსწავდა მიწას. დი-
ლის ოთხ საათზე ასარიტა შინ იყო.
საწერ მაგიდასთან დაეჭრებოთ
მჯდომს უცებ ძილი მოერა. ამგზ-
ნებრი ამის ჩაყავალი ვერ მოასწო-
რებოდა იქნეკოლმადის კეობა
ტომზე თავი ჩამოსდა და მაშინვე
ჩაიძინა.

გავითებიან:
22 ივნისი. ამ დილით სევ-1
(„ცერბერის“) კომპიუტერის უჯრე-
დებში დაიწყო კვლობის შეუქცე-
ვადი პროცესი. ოპერატორმა მოიი-
კურ სცადა დაკავშირებოდა ვენერა-
ლებს რეპერტორს. მორიგე ავტოტე-
ლეფონმა ბინიდან უპასუხა, რომ
გენერალური დირექტორი, ვენერა-
ბური კონსტრუქტორი და სავანგე-
ბო ბიუროს ყველა წევრი, ვინც
„ცერბერის“ დაპროექტებასთან თე-
რულად რამე ნახით იყო დაკავშირე-
ბული, დილის ოთხ საათზე, „ცე-
რბერის“ მოთხოვნით, ქვედა ნახე-
ვარსებობის ცენტრალურ საოპერა-
ტოროში უნდა შეკრებილიყო. ოპე-
რატორმა მორიგე სცადა დაერე-
კა ცენტრალურ საოპერატოროში,
მაგრამ იგი მკვდარი უჩრედლებით
იზოლირებული იპოვიდა და, ტე-
კობა, იქამდე იმპულსი ვეღარ ა-
წვავდა.

23 ივნისი. წინასწარი დაკვირ-
ვა ვკვირულებს ვიდეოტაი, რომ უც-

რელების კვლამის ჩაპუერი რეაქცია დაითავრდა და ამჟამად სეგ-1 „ხელოვნური ტერის“ ყველა უჩრდილი მუქობრიდანაა გამოსული. წყალში ჩაყვება ნახევარსაუკუნოვანი შრომა. ნიშნობილივი და საყურადღებოა, რომ „ცერბერის“ ერთად დალიბა ყველა ვინც მისი შექმნის საიდუმლო იცნობდა.

24 ივნისი. უგზო-უგლოდ დაეცარა რესპუბლიკის პრეზიდენტი. ზოგი ვერაულოებს, რომ პრეზიდენტიც, აგრეთვე, იმ ჯოჯობეთშია მოხვედრილი, რომელიც „ხელოვნური ტერის“ ქვედა ნახევარსაუკუნო ცენტრალურ საოპერატორთაში იდტირიალდა. სპეციალისტთა ვარაუდით, „ცერბერის“ უჩრდილებში, როგორც ჩანს, ტემპერატურამ ჯერ კატასტროფულად აიწია და, ალბათ, რამდენიმე ასეულ გრადუსს მიალწია, შემდეგ კი დაცა დაახლოებით მიწის 100-150 გრადუსამდე...

25 ივნისი. ვითომდა „უკვდავი“ ლითონის კაროზია, რომელიც მლითინად დაარღვია ქვედა ნახევარსაუკუნო, ზედა ნახევარსაუკუნოსაც მოუღია. ხვალ „ცერბერის“ ადგილს ლითონის ენაგისა და მკვდარი ბიომისის ათასობიანი „უაჟა“ იქნება...

30 დეკემბერი. პლანეტის ყველაზე ავტორიტეტულ მეცნიერებან შედეგნილა კომისიამ, რომელიც სეგ-1 კომპიუტერის უცნაური და მოულოდნლო დაღუპვის მიზეზებს იცვლიდა, სენსაციური დასკვნა გამოაქვეყნა. ამ დასკვნის მიხედვით, თურმე არ არსებულა არავითარი გარეგანი ძალა, რომელიც შეძლებდა სეგ-1 „ხელოვნური ტერის“ უჩრდილების ასე სწრაფ განადგურებას. კომისიის ერთ-ერთმა წევრმა, სიხელოვნებულმა დისქოლოგმა პირდაპირ განაცხადა: „ცერბერის“ სიყვდილო ძალიან ჰგავს თვითმკვლელობასო...

და არაეინ უწყობდა, რომ „ცერბერის“ საიდუმლოსათვის ნათელის მოფენა ყველაზე უკეთ ერთი მიცარდნილა, მისაღობიანი ბასკური სოფლის მასწავლებელს, სევერამოდარ დიდრიხთველბა ქალიშვილს, ყოფილ მზრეველს, ისტორიკოს ასაბრის შეეძლო...

რამომ კითხულობენ შინაგანში ცირბას?

100 ფრანგადან 58 ხაერთოდ არ კითხულობენ წიგნს, 78 კი არახილდენ არ დაღის თეატრში. ვაჭთ „იუმანიტე დანაწნა“ გამოკვეყნდა წერილი, რომლის ავტორიც ხვანს კითხვას: რამომ კითხულობენ ფრანგები ასე ცოტას? იქვე პასუხად მოგვს ანტეტილი გამოკვლევის შედეგად: 46 პროცენტს კითხვის დრო სრულდობენ არა ჩიბეა, 15 პროცენტე ვერ კიხულობენ მეტსმეტი დალოლობის გამო, 12 პროცენტსიათვის კი წიგნის ფასი ხელმოწყვდომილა.

როგორ იზრდება ცირბა?

ამ კითხვაც პასუხის გასაცემად, აღნიშნავს ამერიკული თურნალი „ნიუსუიკი“, საქმარისა თავლი ვავადენტი ბრტბანული ცნეცლოპედის ისტორიას. ეს ცნეცლოპედია პირველად 1771 წელს გამოჩნდა სამტომად, 2659 ვერდის მოცულობით და 75 დოლარი ღირდა. მას შემდეგ ეს ცნეცლოპედი 14-ქერ გამოიცა. უკანასკნელი გამოცემა 1978 წელს გამოვიდა და უკვე 30 ტომს შეადგენს. იგი 38 141-პერიდიანი, შეიცავს 41 მილიონ სიტყვას, 20 634 ფოტოსურსის, 1200 რუკას, 2582 ნახსენას და დიარეობას. ცნეცლოპედიის შედგენაში მონაწილეობდა 4207 ავტორი და 800 რედაქტორი. გამოცემა ჯამად 82 მილიონი დოლარი და ორნახეარ მილიონი კაღდენ ცნეცლოპედის ფასი 560 დოლარი.

შედეგად 1200 ახალი სიტყვა

შედეგად ენაში 100 ათას სიტყვა. ეს ენა 1889 წელს მხოლოდ 40 ათას სიტყვას ითვლიდა, 1982 წელს კი უკვე 100 ათასი. შენეერთა მტკიცებით, შედეგური ენის სახულო წილური მატება 1200 სიტყვას შეადგენს.

მაბარიკანი ნილაგს პარბაწიწე

ავტორიები გეოლოგის ჰერბერტ ფრანკის დავიკრეებითა მატერიკემა კატასტროფულად კარგავენ ნილაგს. კარსა და წიკლს ერთკოიან ზღვევას და უკანებში უკვეწლითად 840 მილიონი ტონა ნილაგს ჩაქვს, ადრეიდან კი — 81 მილიარდ ტონა! წინეი პლანეტის ყველა მატერიკი

კოვლე წელს თითქმის 2 სანტონტორი ნიკის ნილაგს საფრს კარგავს. ამ წილენის გამწვევი მიზეზია ტუტეტი, ჯამეტი...
ინოვაციანი პანის დროს

ამერიკის შეერთებულ შტატებში კამის დროს კოვლეწობად დაახლოებით 2500 ადამიანი კიღებია. ამ სიკვდილს უმეტესად იწვევს სასულეში მოხვედრისა სკეპლის ნაწილები, რომლებიც გაიჩნარებთან ზოლმე იქ და ადამიანი იგულებს. სასუნთქ მიწში ყველაზე ხშირად ხვდებან მოხარული კერტისი, ძეხვის, პურის ნაწილები. ამასთან, ასეთი შრომობევის მსხვერპლი შეტბესად ლოთები არიან.

მის პარს დანაწნაწიწე?

სპეცილისტებმა ვანალოგს დასაქლეთ ეცრანაში გზება და ქუნებში მოხბდარი მათის უხვდარი შეწიხვევა, ჩათა დადევნათი ყველაზე მეტად რა იწვევს საატობილილთ ავარების, პირველი ადვალე აღმოჩნდა მანქანის უკან სვლით წყაუნა, ვანსა-კურიბები — სატიკორო ატრომობილები.

სა: მძლოლი ვერ ხვდაც არ ხვება უკან. მეორე ადგილზეა წინ მიმავალი მანქანათვის გასწრება.

რომელში უფრო სწრაფი?

მტრედილა უფრო სწრაფი თუ ელემტრობა? ალბათ, იტყვიან, ეს რა ხაქიათავარი. ანს წინათ თულისლავაში მოეწერ შეკიბარი, რომლებიც მონაწილეობენ ელემტრობილით, საფოსტო მტრელებში, ტელეკორონული ტელეგრაფი და ტელეფონი. შეტბარის ამოცანა იყო, რაც შეიძლება მაღლ ჩაზარებულყოი ლოტბლიანში ზარტიზიდან გაგზავნილ დეტემა. პირველი ალბომილა ატრომობილით ჩაბნეილი, დრო: 1 საათი და 32 წუთი. შემდეგ საფოსტო მტრელებმა მონატანეს — 2 საათი და 45 წუთი. ერთი წუთის მეორე ტელეგრაფი გაგზავნილმა დეტემაზე ჩააღრა, 2 საათის შემდეგ კი — ითლუფონი გადაცემულმა.

აი, რამკორილი

ახალი მსოფლიო რეკორდი დაამყარა იოპანსურების მკვდარმა, 82 წლის ტრავიკრეფერმა — იგი 32 დღე იქდა გალაგმა შხამიან გველთან ერთად წინა ჩატკილად ცუცროვდა მის თანამგზავნულს ვის ღოკის, რომელმაც იმავე პირობებში 31 დღე დაჰყო.

ჭაქმათურიანი

განყოფილებას ხელმძღვანელობს
საქართველოს სსრ დამსახურებული
მწერალი

რედაქციის მდიანი

„საქმადმი პატივი“

1851 წელს ლონდონში პირველ საერთაშორისო ტურნირში გამარჯვება გენიალურმა გერმანელმა მოჭადრაკემ, მათემატიკის მასწავლებელმა ადოლფ ანდერსენმა (1818-1879). ამ ტურნირში მან მოიგო მისი ყველაზე ცნობილი პარტია.

„ჩვენი საქადრაკო წინაპრების იდეალს წარმოადგენდა ეს პარტია, რომელსაც მათ უკვედავი პარტია“ უწოდეს (ემ. ლასკერი).

პარტია №5

მეფის ასს ბავიში

ლონდონი, 1851 წ.

თვითრები: ანდერსენი შავები: კინოვანიცაი

სივრცეში გამორბენით ხტომა

მეორე ბავშვითლი

სივრცეზე გამორბენით ხტომა მძლეობის ცრთ-ურთი უძველესი სახეობაა.

რაზეა დამოკიდებული ნახტომის სიგრძე? უპირველესად—გამორბენის სისწრაფეზე. რაც უფრო დიდია სისწრაფე, მით უფრო მეტი მანძილის გადალახვა შეიძლება. ამიტომაც, რომელიღობენ გადახტომის წინ სხეულს რაც შეიძლება მეტი სისწრაფე მიანიჭონ და რაც შეიძლება მეტი ჯალით აირეკნონ. ასე რომ, ძლიერი აჩუკნი ფრენის სისწრაფესაც ზრდის

მავითარებელ სელოს ყოველთვის რაიმე მუქარას უკავშირებდნენ და ამით უსპობდნენ შავებს განვითარების საშუალებას.

16. ... კვ5.

„ჩვენი დროში სუსტი მოჭადრაკეც მალე მღვარაიყნი, მაგრამ მამონაც კი, როცა ცუდად თამაშობს, მის ფანტაზიას აღტაცებაში მოყვარათ.“ (რეტ).

17. მდ5?

„მასაც კი არ შეეძლო თავის დროზე მალე მღვარაიყნი, მაგრამ მამონაც კი, როცა ცუდად თამაშობს, მის ფანტაზიას აღტაცებაში მოყვარათ.“ (რეტ).

17. ... ლ:ხ2 ბ8. კდ6!!?

„ბრწყინვალე კომბინაციის დასაწყისია, თუმცა კომენტატორთა უმრავლესობას სავსეოდ მიანჩია მისი სისწრაფე.“ (ვივე).

18. ... ლ:ა1+ 19. მეე2 კ:ე1??

ორი კითხვითი ნიშანი რეტის ეკუთვნის. საერთოდ ამ კუს თამაშობენ გამართიშვას ყველა კომენტატორი ერთსულოვნად კიცხავს. „საკითხავია, ჰქონდა თუ არა მოგება თეთრებს 19. ... ლ:ბ2! შედგე.“ (სტენიცი).

20. ე5!!

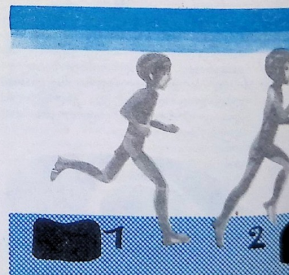
ამ სელოდან დაწყებული ანდერსენის კომბინაცია იმდენად ბრწყინვალეა, რამდენადაც სწორია. მუქარაა 21. მეგ7+ მედმ 22. კე7X

20. ... მდ6.

ჭობლა 2. კა6, მაგრამ, როგორც

და, რაც მთავარია, სპორტსმენს მალე ახტომაში ეხმარება, ხოლო რაც უფრო მალე ახტებთ, ჰერშიც მეტ ხანს დამყოფთ და შორსაც გადახტებთ.

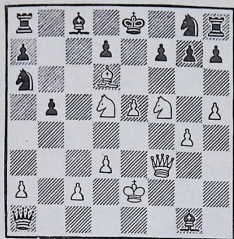
ამრიგად, ხტომისათვის ძალზე დიდი მნიშვნელობა აქვს გამორბენს. გამორბენისას სისწრაფე თანდათან

ყურადღებამ, სქსოვს!

ჩიკორინმა დაამტკიცა, შავების პარტიის გადარჩენა შეუძლებელია.

21. მე7+ მედ8 22. ლწ6+ მ:16 23. კე7x

„უცვლადი პარტიაა, მიუხედავად უმრავე ნაკლოვანებისა, რადგან ეს შეცდომები დამახასიათებელი იყო იმ ეპოქისათვის, უცვლადი სილამაზე კი მდგომარეობს ანდერსენის უცვლად იდეებში.“ (რეტი)

„გვიღა 123 წელი! და აი, დორტმუნდში (გფრ) ნონა გაფრინდაშვილმა შეძლო შეეჭმნა ჭეშმარიტი საჭადრაკო ნაწარმოები, რომელსაც არ შეიძლება უცვლადი არ უწოდო.“ (ფლორა)

აღვნიშნავთ, რომ ნონამ დაუმარცხებლად ჩაატარა ეკათა ეს საერთა-

შორისო ტურნირი და მხოლოდ ნახევარი ქული ჩამორჩა პირველ ანტილზე გამოსულ საერთაშორისო დიდოსტატს ლასლო სამოს.

„უცვლადი პარტია“, „ქართული ქალი ნონა რულოლოვ სერვატის წინააღმდეგ“, „ქაღრაქის დედოფლის ბრწყინვალე პარტია“.

ასეთი სათაურები აქვთ საბჭოთა და უცხოეთის პრესის იმ სტატიებს, რომლებიც მიეძღვნა ნონა გაფრინდაშვილის ამ შესანიშნავ პარტიას.

პარტია № 6

სიცილიური დაცვა

დორტმუნდი, 1974 წ.

თეთრები: 5. მადრინდაშვილი

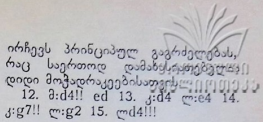
(სტკ)

შავები: რ. სარამბი

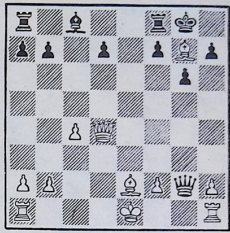
(გფრ).

1. e4 c5.
2. მწ3 მწ6 2. d4 cd 3.მ:4 გ6
4. c4 კე7 5.კე3 მწ6 6. მც3 მგ4 7. ლგ4 მ:4 8. ლd1 e5 9. მწ5 0-0.
- (10 ... მ:მ5 11. cb d6 12. კა4 თეთრების უპირატესობით).
11. კე2 ლh4?

შავებს სურთ e4 პაიჯზე დაბეჭერებით მიიპყრონ თეთრების ყურადღება, მაგრამ ლაზიერის ნაადრევად ჩაბმა ბრძოლაში ეწინააღმდეგება განვითარების პრინციპს. (იხ. წინა პარტიაში შავების მე-3 სვლა). ნონა

ირჩევს პრინციპულ ვაგრძელებას, რაც საერთოდ დამახასიათებელია დიდი მოჭადრაკეებისათვის. 12. მ:d4!! ed 13. კ:4 ლ:e4 14. კ:გ7!! ლ:გ2 15. ლd4!!!

დიდებულა! „განსაცვიფრებელი სილამაზის სვლა“. (ფლორა).

უბრწყინვალესი კომბინაციის დასაწყისი. (ფაქტიურად ყოველივე ეს დაწყო მეთორმეტი სვლიდან) 15. ... ლ:h1 16. მფd2 ლ:a1 17. ლწ6!!!

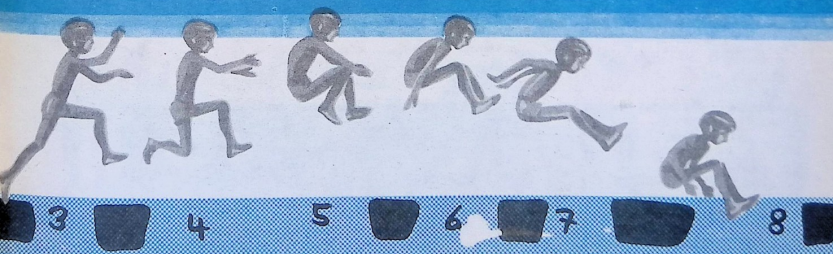
კოლოსალური ძალის სვლა! შავები დანებდნენ, რადგან 18. კი6 მუქარისაგან დაცვა შეუძლებელია. ნამდვილი შედევრი!

იზრდება და ბოლო ორი-სამი ნაბიჯის დროს მაქსიმალური ხდება.

თქვენი ასაკის ბავშვებისათვის გამოარბენის სივრცე ოც მეტრის იმ უნდა აჭარბებდეს. თუ ეს მანძილი მეტი იქნება, მაშინ სისწრაფის შენარჩუნებას ვერ შეძლებთ და სიბოლის სწორედ არეგნის წინ შეან-

ლებთ. ცხადია, ეს ნახტომი სივრცესაც შეამკირებს. ვარიზმის დროს უნდა ეცადოთ მოძებნოთ. გამოარბენის სტამბოლი მანძილი. მაშინ არეგნის მომენტზე ზუსტად განისაზღვრება. არეგნი წამის ორადე მეათედში ხდება, ამიტომ თვლიან მას სივრცეზე ბტომის ყველაზე ძნელ

ელემენტად. არეგნისას დიდი მნიშვნელობა აქვს ტანის მდგომარეობას. გამოარბენის დროს სხეული ოდნავ წინ არის გადახრილი, არეგნისას კი იგი ვერტიკალურად. ბტომის სიმაღლის გასაზრდელად, არეგნისთან ერთად, თავისუფლი ფეხი და მკლა-

ეპი მალა უნდა აიწიო ენერგე-
ულად.

სიგრძეზე ბტომა სამნაირია: „ფე-
ხემომხორილი“, „მოხორილი“ და „მა-
კრატელა“. ეს სახელწოდებები ბტო-
მის დროს სხეულის მდგომარეობის
შესაბამისად არის შერჩეული. ახ-
ლა მოკლედ დავახასიათოთ თითო-
ეული მათგანი.

ბტომის შესწავლა სჯობს დაიწ-
ყოთ „ფეხმომხორილი“ სტილით, რად-
გან ეს ბტომა ყველაზე უბრალოა და
ახალბედათათვის ხელმისაწვდომი.
როგორია ბტომის ამ სახეობის ტექ-
ნიკა? არეკნის დროს მერე ფეხი
მკვეთრად მიდის წინ და მალა, შემ-
დეგ მას ამრეკნავი ფეხი ეწევა. ფე-
ხები ერთდება, იხრება და მუხლები
თითქმის მკერდამდე მიდის. მიწაზე
დაშვების დროს კი წვიციები და
ტერაფეხი წინ უნდა გაიშვიროთ. ეს
მოძრაობა ფრენის გახანგრძლივე-
ბაში ხელმარებათ. დახტომისას ფე-
ხები ნელმალა უნდა მოიხაროს
და ტანის სიმძიმე წინ იქნეს გადა-
ტანილი. ამისათვის ხელუფის მკვეთ-
რი წინ მოძრაობა საჭირო.

„მოხორილი“ სტილით ბტომისას
სპორტსმენი თითქოს ჰაერში შე-
ბიჯებას ცდილობს. შემდეგ ფეხს
დაბლა სწებს და ამრეკნავ ფეხს უერ-
თებს, რომელიც პირველად ცოტა-
ოდენ უყანავა. ხელები გვერდზე და
უკან არის გაშლილი, ამ დროს სპო-
რტსმენი თითქოს ვახრიალა. დახტო-
მა თითქმის ისეთივეა, როგორც
„ფეხმომხორილი“ ბტომისას.

„მაკრატელაში“ ბტომის დროს
სპორტსმენი თითქოს ავტძელებს
სირობს ჰაერში. ფრენისას სხე-
ული ჯერ უკან არის გადახარული,
შემდეგ წინ იხრება და დახტომის
დროს აკუნტება.

სიგრძეზე ბტომის ტექნიკის ასათ-
ვისებლად, ჯერ ამ უბრალო ვარჯი-
შების შესწავლა საჭირო:

1. ამრეკნავი ფეხი წინ ვაძვით,
მერე უკან გასწიეთ, უკან ფეხი
მოხარეთ და ხელებთან ერთად წინ
და მალა აიწიეთ. ეს ვარჯიში თუ
სწორად ვაკეთებთ, ცალ ფეხზე
მოკლე ნახტომი უნდა გამოვივი-
დეთ. გაიმეორეთ 5-6-ჯერ.
2. იმავე საწყის მდგომარეობიდან

სკადეთ ტანვარჯიშის კედლის შიგით.
ხე ან მებუფე საფეხურზე ასტრია.
ამ ვარჯიშისათვის შეიძლება გამო-
იყენოთ მაღალი ძელსკაბი, როდესაც
მორი.

3. არეკნის ძალის გასაძლიერებლად
გამოიყენეთ ყოველი წვირილმანი, რა-
ხედაც შეიძლება გადახტომა: პატა-
ხე და ბუჩქები, ტუნები, ქვები, კიბის
საფეხურები და სხვ. ეცადეთ, უკანა
ფეხი მხოლოდ დახტომის დროს შე-
ფერითოდ წინას. გაიმეორეთ 8-10-ჯერ.

4. ეს ვარჯიში 30-40 სანტიმეტრი
სიმაღლის დაბრკოლებასთანაც კეთ-
დება. დადგებით 2-3 ნახტოზე, ვა-
მოიქცევით, ზედ შეხტებით, მკვეთ-
რად აირეკნავთ და რაც შეიძლება
შორს გადახტებით. გაიმეორეთ 3-4-
ჯერ.

5. იატაკიდან 20-25 სმ სიმაღლე-
ზე გააბით რეზინი, ერთი მერტოს
მოცილებით — მერე რეზინი. გა-
დახტით ამ დაბრკოლებებს ისე,
რომ ფეხი არ წამოსდეთ, შემდეგ
რეზინებს შორის მანძილი შეგიძლი-
ათ გაზარდოთ.

ს ა კ ი ე ბ ე ლ ი

უღანოვი ნ. — ჯარისკაცთა მიტინგი (მოთხრობა)	1	პიონერული ცხოვრების მატრიანე	22
ვისი გმირობაც ლეგენდად იქცა	2	შამანაძე ნ. — მე და ჩემი უფროსი ძმა (ლექსი)	23
ბაქალავიტი ზ. — მთერის დაბადება (მოთხრობა)	4	აფხაზა ნ. — ისტორიკოს ასარიტას შეგონება (ფანტასტიკური მოთხრობა)	24
გეჭაძე ა. — თმისდრთინდელი პური (ფრონტლის მოაგონება)	10	ჯადოსნური სარკე	29
სახვაძე ე. — ჩვენც ვაშენებთ (ნარკვევი)	14	მხედრონი	30
ზარდალიშვილი გ. — ბამი, — საუკუნის მშენებ- ლობა (წერილი)	17	ყულადე ბა, სტარტზე!	30
აი სი	20	ცხრაკლიტული გარეკ.	33. 3

გარეკანის პირველ გვერდზე ნახატი ჯ. ხუციშვილისა.

საქ. კ. ც. —
გამომცემლობა

მოთავარი რედაქტორი ბაბუღია შმლია.
სარედაქციო კოლეგია: მონღო მალაპკორია, ზურაბ ლეშაპაშვილი (პ/მე, მღვიანე), მარიკანი,
გაიონ ზოცხიშვილი (მხატვარი-რედაქტორი), მირნი ძლიბაძე, ნოდარ შამანაძე, სიმონ
შამაგინი, ლეონ იმჟანაია, ზურაბ ჰუმარიაძე.

გვერდის მთავარი:
მოცისი, ლენისი ქ. № 14.
ტელეფონები:
რედაქტორის — 53-97-03
31-91-81
პ/მე, მღვიანე
53-97-08 53-53-01
განყოფილებების — 53-97-12
33-97-01

საქ. კ. ც. — გამომცემლობის წამალი თბილისი ლენისი ქ. № 14.
«ПИОНЕРИ» — на грузинском языке. Издательство ЦК КП Грузии.
Типография изд-ва ЦК КП Грузии. Тбилиси. — Ленин № 14.
გადაცემა სანაწილოდ 19, II-76 წ. ხელმოწერილი დასმულია 4 IV-76 წ. პერიოდის კორექტა
60X90%, ფურცელი ნიშნული ფურცელი 4. სააბრუნებელი-გამომცემელი თბილისი ქ. 19
333 № 754 ტარ 142.075. ფი 01865.

ფასი
20
კაპატი

რედაქციის მუშაობის მასალები ავტორებს არ ებრუნება.

თბილისში მცხოვრებ ავტორებს პასუხი წერილობით არ ეგზობება.

© „პიონერი“, 1975 წ.

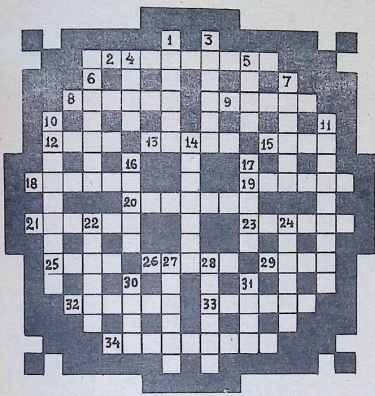
კ რ ი ს ვ ო რ დ

თარგუმულად: 2. საგნის ან მოვლენის ძირითადი თავისებურების დამახასიათებელი სიდიდე; 8. ისტორიული ძეგლი საქართველოში; 9.

სუბტროპიკული ხილი; 20. XVII საუკუნის გამაჩინებელი ფლამანდრიელი — ფერმწერი; 21. მცირე ზომის პოეტური ნაწარმოები; 23. ქალაქი

თანმიმდევრობით გავლემული ხაზების სისტემა; 34. სახელმწიფოთა ხელშეკრულება.

შეშუღლად: 1. პატარა რესტორანი ესტრადითურთ; 3. სახელმძღვანელო აზრი; 4. აფრის დასამაგრებელი ძელი; 5. საერთო წარმოშობის მქონე აღმართა ისტორიულად ჩამოყალიბებული ჯგუფი; 6. დიპლომატიური შიკრიკის დაბეჭდვითი საფოსტო ტომარა; 7. ასოთა ერთობლიობა; 10. წელიწადის დღეების აღრიცხვის სისტემა; 11. ხელოფრთხილ საციგურაო სტალიონი საპაროში; 14. ზღვის ღვთაება ბერძნულ მითოლოგიაში; 16. ვალის გადახდის უზრუნველსაყოფად ჩაბარებული ქონება; 17. განცხადება; 22. ქვემეხის დაზგა; 24. ბუნებრივი, ცოცხალი ნიმუში; 27. კურკოვანი ნაყოფი; 28. სამხედრო გემის წვეტიანი ქიმი; 30. ღრმული, ანუ? 31. დედანი, ანუ?

მე-19 საუკუნის ნორვეგიელი დრამატურგი; 12. ეოკალური ნაწარმოები; 13. უდიდესი შუამკმედებითი ნიქი; 15. ქალაქი იემენში; 18. გილდო; 19.

ჩინეთში; 25. ვიწრო ფიკარი; 26. კვარცის ნაირსახეობა; 29. მოქმედი ვულკანი სიცილიის კუნძულზე; 32. ლექსის ნაწილი; 33. ზედაპირზე

დაბითი ძამუაშვილი. თელავის მე-4 საშულო სკოლის VIII კლასის მოსწავლე.

გამოცანები

1. ტანზე მიღები ახსნა. არც ბუჩქია და არც ხეა. ქობრიან-თავსაჭრიაინ თავით მიწაში მარხია.

2. ბაღსაში დიდი ქარი ღვს. თოშუბნულად ჩაქლითა. მისგან კეთდება კურძები. ვერ ვძლუბი მისი უპნითა.

3. ხის ძაბრა და ბორბალი. ქვის ყუბები და ხორბალი.

4. შხამიანი, ბორბლი. იკბინება მოლოთი.

5. წარითელი.

აზოცანა

ერთ მანქანზე დაუღეს ხილი ორასი ეული. მეორეზე კი დააუეს ორას ორმოცდაათი.

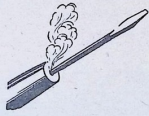
მეორე მანქანაზე ცხრას კილოა მტტი. რამდენი კილოგრამა თითოზე, მითარ ერთი.

6. ამირბანაშვილი.

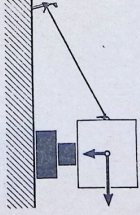
როცა ხელსაწყოს ხის ან რკის სახელური გინდა გაუწყეთო, ასე უნდა მოიქციე: შეურიე კანიფოლში სამჭერად დაფხვნილი კენზა ან სილა და

ოღნე ამოხვრეტელ სახელურში ჩაყარე, შემდეგ ხელსაწყოს ბოლო გაავარჯერე და სახელურში ჩაამაგრე.

როცა გინდა კედელზე რაიმე მიაწებო, ხანგრძლივად ზედ ხელის მიკერა რომ არ დაგვირდეს.

კედელზე რაიმე მძიმე სახაგანი ჩამოყიდ და მისაწებებელ საგანს მიაყრდინე.

პასუხი № 3-ში მოთვასამტულ... (ხრატკლიტულზე-აროსკოროლი

შეშუღლად: 1. კლასიკა; 4. ნორმალი; 5. ანტიკვა; 10. გვირილა; 11. ომონიმი; 12. რეალური; 13. ალჰაზანი; 14. მატჩი; 15. ქლორი; 19. იარღი; 20. ფონდი.

თარგუმულად: 1. კლინიკა; 2. ანგიომა; 3. სტიმული; 6. კოქლეა; 7. ქუთაისი; 8. ტანფერი; 9. კოლუმბი; 16. დათვი; 17. ირანი; 18. ბრომი; 20. ფაუნა.

316/88

ეუფუნა წვიმა მოვიდა

ლექსი ვახტანგ გომორაზვილის.

მუსიკა ნუნუ პაპუნიასი.

The musical score is presented in three systems, each with a vocal line and a piano accompaniment. The lyrics are written in Georgian script above the vocal line. The first system includes the lyrics: "აღმ გ. ვაჟი ჰი გრდ ვაჟი". The second system includes: "აღმ ვაჟი ვაჟი ვაჟი ვაჟი ვაჟი". The third system includes: "აღმ ვაჟი ვაჟი ვაჟი ვაჟი ვაჟი". The piano part features a rhythmic accompaniment with chords and moving lines.

მთის გადაღმდიან, შორიდან,
ეუფუნა წვიმა მოვიდა,
ღრდი მინდორი დანაშა,
წვიმაში დარბის მანაშა.

არ ეშინია სიცივის,
მიღამოს იკლებს/სიცილით,
სველდება, მერე როგორა,
ჩვენი პატარა გოგონა.